

Gebiedsgerichte condities voor het ontwerpen van een windfonds

Case: Windpark N33



Brian Bijl
S1799975
Master Sociale Planologie
Begeleidster: drs. J. de Boer
Augustus 2013



**rijksuniversiteit
groningen**

Voorwoord

Voor het afronden van de masteropleiding Sociale Planologie moet een scriptie geschreven worden, die ingaat op ruimtelijke vraagstukken. Het onderwerp van een scriptie kan bij deze opleiding zelf gekozen worden en kan een combinatie zijn van meerdere begrippen.

Mijn onderzoek heeft vooral te maken met de plannen van een nieuw te realiseren windmolenpark, het Windpark N33, en de reactie van de lokale bevolking ten opzichte van dit windmolenpark. Het begrip NIMBY heeft veel te maken met windenergieprojecten, omdat veelal het grootste deel van de lokale bevolking tegen nieuw te plaatsen windmolens zijn, maar positief zijn over windmolens in het algemeen.

De keuze van dit onderwerp is vooral gemaakt doordat ik zelf woonachtig ben in de regio van het Windpark N33 en dat ik daardoor al veel mensen heb gesproken over dit toekomstige plan. In de regio worden regelmatig acties gevoerd tegen dit windmolenpark en zijn er spandoeken langs de weg te zien, waarop de bewoners hun mening uiten tegen het windmolenpark zijn. Ik vind het vooral interessant wat nu gedaan kan worden om deze negatieve perceptie van de lokale bevolking te verbeteren. In de loop van het proces werd duidelijk dat verschillende potentiële oplossingen mogelijk zijn om deze negatieve perceptie te verbeteren. Uiteindelijk is de keuze gevallen om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om een windfonds te ontwerpen voor deze regio. De conclusie van deze scriptie is een advies voor het ontwerpen van een windfonds bij het Windpark N33.

Voor de afronding van deze scriptie wil ik graag mijn dank betuigen aan mijn begeleidster Jessica de Boer, die mij veel geholpen heeft met haar ideeën over het onderwerp, waardoor mijn scriptie in kwaliteit is verbeterd. Zij heeft mij er bijvoorbeeld op gewezen om de mogelijkheden van een windfonds te gaan onderzoeken. De geïnterviewden wil ik verder danken voor de tijd die ze hebben vrijgemaakt voor mij. Als laatst wil ik mijn familie bedanken voor hun steun bij het schrijven van deze scriptie.

Muntendam, augustus 2013

Brian Bijl

Samenvatting

Deze scriptie focust zich op het plaatsen van windmolenparken op het land, waar tegenwoordig nog veel problemen mee zijn. De case die hiervoor gebruikt wordt is het Windpark N33. Voor dit windmolenpark is momenteel een onderzoek gaande om te bepalen, middels een milieueffectrapportage, of er windmolens geplaatst kunnen worden in deze regio. Vele lokale actoren zijn het niet met de plannen eens en vragen zich ook af waarom het Rijk en de provincie Groningen dit plan hebben doorgezet.

De rijksoverheid is momenteel een voorstander van windenergie en stimuleert ook het plaatsen van windmolens op het land. Voor 2020 wordt getracht dat alle windmolens op het land een gezamenlijk vermogen hebben van ten minste 6000 megawatt (MW). Om deze doelstelling te halen, heeft de rijksoverheid een akkoord gesloten met alle provincies. De provincie Groningen heeft, anno 2013, een akkoord dat voor 2020 855,5 MW opgewekt moet worden. De provincie Groningen wilde niet dat overal in de provincie windmolens kwamen te staan en heeft daarom drie locaties heeft aangewezen waar windmolenparken ontwikkeld mogen worden, waaronder de regio van het Windpark N33. Deze locaties zijn gekozen vanwege het feit dat ze een (relatief) groot bedrijventerrein bezitten en de provincie vindt het opwekken van windenergie een industriële activiteit die thuishoort op of nabij een bedrijventerrein. De gemeente Veendam en de gemeente Menterwolde zijn het niet eens met deze plannen en wilden daarom in het verleden ook geen m.e.r.-procedure starten. Maar doordat eind 2010 de rijkscoördinatie-regeling is ingesteld voor windmolenparken boven de 100 MW, waar ook het Windpark N33 onder valt, moet er wel een m.e.r.-procedure opgestart worden, waarbij de rijksoverheid de besluitvorming coördineert.

Dit onderzoek focust zich erop wat voor mogelijkheden er zijn om alsnog draagvlak te creëren onder de lokale actoren. Volgens Senternovem (2009) blijkt dat participatie kan helpen om draagvlak te creëren en bestaat uit twee hoofdvormen:

- participatie in de planning
- financiële participatie

Bij deze case is participatie in de planning geen optie meer, omdat het windmolenpark als is aangewezen door het Rijk en de provincie. Financiële participatie is wel mogelijk en daarvan zijn verschillende manieren die kunnen helpen. Voor deze scriptie is uiteindelijk gekozen om te onderzoeken met welke condities een windfonds het best ontworpen kan worden. Deze keuze is gemaakt doordat een medestudent (Kevin van Dijk, 2012) namelijk onderzoek gedaan heeft naar de verschillende opties in de regio van het beoogde windmolenpark 'de Drentse Monden'. Deze regio heeft net als de regio van het Windpark N33 een rurale identiteit en maken deel uit van de Veenkoloniën, waardoor de resultaten van dit empirisch onderzoek gebruikt kunnen worden voor deze scriptie. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de lokale bewoners het positiefs waren tegenover een windfonds en/of een energiekorting.

De keuze om alleen een windfonds te onderzoeken voor deze scriptie en niet een energiekorting, is gedaan vanuit planologische perspectief, want een windfonds is gericht op de samenleving en een energiekorting op het individu. Bij een energiekorting hoeft dat eigenlijk alleen maar de hoogte van de korting bepaald te worden in verhouding met de afstand tot de windmolens, wat vanuit planologisch perspectief dan niet zo interessant is.

Een windfonds is gericht op de lokale bevolking, waardoor bepaalde lokale activiteiten en/of doeleinden voor de omwonenden mogelijk worden gemaakt. Het windfonds wordt dan financieel gevoed door de initiatiefnemers die een gedeelte van de opbrengsten van de windmolens in het fonds storen. Met een windfonds zou dan maatschappelijk draagvlak gecreëerd kunnen worden voor de omwonenden van het Windpark N33, om zo de leefbaarheid van de regio op peil te houden of juist te verbeteren. Het ontwerp van een windfonds is dan erg belangrijk, wil het succesvol werken in de regio van het Windpark N33. Hierbij moet wel gezegd worden dat een windfonds is een mogelijkheid om draagvlak onder een groot deel van de lokale bevolking te creëren, maar dat er dan nog steeds tegenstanders zijn..

Hoofdvraag: Hoe moet een windfonds ontworpen worden, wil het in een bepaald gebied de sociaal economische activiteiten verbeteren en tevens draagvlak creëren voor een innovatief project, zoals een windmolenpark?

Om antwoord te geven op de hoofdvraag, zijn de drie onderdelen van Berenschot (2011) van belang, waarbij uiteindelijk het antwoord op de hoofdvraag een advies is hoe een windfonds ontworpen kan worden voor het Windpark N33, wil het succesvol zijn. De volgende drie onderdelen zijn volgens Berenschot (2011) zijn dan van belang:

- De wijze van financiële voeding van het fonds
- De besturing van het fonds
- Wat gerealiseerd wordt met het fonds en op welk schaalniveau dat plaatsvindt

Om te bepalen hoe elk onderdeel ingevuld kan worden, zijn er diepte-interviews gehouden met lokale actoren en is een deskstudie gedaan, in binnen- en buitenland, om te kijken welke invullingen succesvol zijn. Met behulp van een concept, de gebiedsgerichte benadering, wordt getracht om de invullingen zo goed mogelijk in te plannen. Hierdoor is het ontwerp van het windfonds gericht op de regio.

Het advies voor de wijze van financiële voeding van het fonds, is om het budget te koppelen aan het geïnstalleerd vermogen van het windmolenpark. Dit advies komt voort uit de analyse van de voorbeeldcases van het Verenigd Koninkrijk. In dit land wordt veelal het budget gekoppeld aan het geïnstalleerd vermogen van de windmolens en daar blijkt dat de windfondsen succesvol werken. Het budget waar veelal mee gewerkt wordt in het Verenigd Koninkrijk, ligt zo rond de £3.000 per geïnstalleerde MW per jaar. Doordat het Britse pond, anno 2013, een sterkere munteenheid is dan de euro, is een bedrag van €3000 in principe mogelijk voor een windfonds in Nederland. Mocht het geval zijn dat de initiatiefnemers op één of andere manier dit bedrag niet kunnen storten, dan zou met de helft misschien ook wel voldoende zijn. Dan kan het windfonds van het Windpark N33 een budget krijgen van ongeveer €180.000, waarbij het windmolenpark dan een geïnstalleerd vermogen heeft van 120 MW en dat voor elke MW €1.500 per jaar gestort wordt. Dat is dan een aanzienlijk bedrag op bepaald activiteiten of doeleinden te subsidiëren vanuit het fonds en dit bedrag is nog laag geschat. Om het windfonds wel op lange termijn te laten functioneren in de regio, kan de storting het best op jaarlijkse basis gedaan worden en niet een eenmalige storting, waar onder andere de gemeente Delfzijl van geleerd heeft.

Een onafhankelijke stichting kan het best opgericht worden, die dan de besturing van het fonds moet gaan regelen. Bewoners, die dan plaatsnemen in de stichting, kunnen dan de belangen behartigen

van de lokale bevolking. Deze bewoners moeten dan bepalen in hoeverre de activiteiten of de doeleinden een bijdrage leveren aan de leefbaarheid van de lokale bevolking. Dit advies wordt gedaan doordat de regio een rurale identiteit heeft en daardoor kennen de bewoners elkaar vaak en weten daarom precies wat zich afspeelt in de regio.

De activiteiten of doeleinden die gerealiseerd worden, kunnen heel divers zijn. Uit de interviews met de lokale actoren blijkt vooral dat zij vinden dat de bewoners moeten bepalen hoe hun leefbaarheid wordt verbeterd. De initiatiefnemers zullen het windfonds bekostigen en vinden dat de initiatieven een duurzaam karakter moeten hebben. Mochten de initiatiefnemers dit als voorwaarde stellen, dan is het advies wel om deze voorwaarde wat breder te interpreteren, wat de gemeente Delfzijl bijvoorbeeld ook doet. Met dit advies wordt getracht, doordat er mogelijk krimp kan optreden in deze regio, bepaalde voorzieningen te behouden voor de gemeenschap, om zo de leefbaarheid op peil te houden of juist te verbeteren. De leefbaarheid van de leefomgeving is belangrijk om te verbeteren, wat blijkt uit de deskstudie, om zo draagvlak te creëren voor de toekomstige windmolens. Mensen het best zelf initiatieven aanvragen bij het windfonds, om zo de mening van de lokale bevolking te verwerken in het windfonds. Deze initiatieven kunnen dan goedgekeurd worden door de stichting. Uit de deskstudie en de interviews blijkt tevens, dat het fonds beter opgesplitst kan worden tussen beide gemeentes. Hierdoor hebben de inwoners van beide gemeentes elke een eigen windfonds waarmee initiatieven mee gesteund kunnen worden. Met het rekenvoorbeeld van eerder zouden beide windfondsen elk €90.000 te besteden hebben, waarvan vele initiatieven en doeleinden mee gerealiseerd kunnen worden.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	3
Hoofdstuk 1: Inleiding	8
1.1. Aanleiding.....	8
1.2. Introductie.....	8
1.3. Doelstelling.....	9
1.4. Vraagstelling.....	10
1.5. Leeswijzer	10
1.6. Conceptueel model	11
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader	12
2.1. Duurzaamheid	12
2.2. Duurzame energie	13
2.3. Beleidsproblemen	15
2.4. NIMBY.....	16
2.5. Argumenten tegen windmolens.....	18
2.6. Draagvlak & Participatie.....	20
2.6.1. Participatie in de planning.....	21
2.6.2. Financiële participatie	21
2.7. Windfonds	23
2.8. Gebiedsgerichte benadering	25
Hoofdstuk 3: Methode	28
3.1. Windpark N33.....	28
3.2. Interviews betrokken partijen.....	30
3.3. Deskstudie mogelijkheden windfonds	32
Hoofdstuk 4: Resultaten Interviews	33
4.1. Standpunten.....	33
4.2. Alternatieven.....	35
4.3. Effecten Windpark N33	36
4.4. Reactie inwoners	38
4.5. Negatieve perceptie	38
4.6. Potentiële oplossingen om draagvlak te creëren.....	39
4.7. Windfonds	40

Hoofdstuk 5: Deskstudie mogelijkheden windfonds.....	44
5.1. Voorbeeldcases Nederland	44
5.1.1. Kreileroord-fonds	44
5.1.2. De Friese Dorpsmolens.....	44
5.1.3. Windfonds Luchterduinen.....	45
5.1.4. Energiefonds Overijssel	45
5.2. Voorbeeldcases buitenland.....	46
5.2.1. Llanbrynmair Wind Farm (Wales).....	46
5.2.2. Altahullion Wind Farm (Noord-Ierland)	46
5.2.3. Wadlow Wind Farm (Engeland).....	47
5.2.4. Clyde Wind Farm (Schotland).....	47
5.2.5. ‘Green Scheme’ (Denemarken)	47
5.3. Een overzicht.....	48
Hoofdstuk 6: Conclusie & Reflectie	49
6.1. Conclusie	49
6.2. Reflectie.....	56
Literatuurlijst	58
Bijlage 1: Opstellingsvarianten Windpark N33.....	61
Bijlage 2: Diepte-interviews	62
Interview gemeente Veendam.....	62
Interview gemeente Menterwolde	70
Interview Tegenwind N33	75
Interview KDE Energy	79
Interview gemeente Delfzijl	83

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1. Aanleiding

Duurzaamheid is een begrip waar de laatste jaren steeds meer aandacht voor is gekomen. De meeste mensen zijn het er over eens dat onze maatschappij duurzamer moet worden. Deze overeenstemming zou kunnen komen, doordat tegenwoordig veelal fossiele brandstoffen gebruikt worden om energie op te wekken. Een nadeel van het gebruik van fossiele brandstoffen is namelijk dat er maar een beperkte hoeveelheid van aanwezig is op de aarde. Ook zou het gebruik van fossiele brandstoffen niet bepaald gunstig zijn voor de aarde, maar hierover later meer in hoofdstuk 2.

Een vorm van duurzame energieopwekking is windenergie. Bij deze vorm van energieopwekking drijft een windmolen, ook wel een windturbine genoemd, met behulp van de wind een generator aan, die dan de energie opwekt. De windmolens kunnen in vele groottes voorkomen en kunnen zowel op het land als op het water geplaatst worden. Dit onderzoek focust zich op windmolens op het land. Op het land waar windmolens geplaatst worden dichtbij de woon- en leefomgeving van mensen, treedt vaak het NIMBY-effect op. Dit effect houdt in dat mensen wel voor duurzame energie in het algemeen zijn, maar liever niet willen dat er windmolen geplaatst worden in hun 'achtertuin'.

Vanuit planologische perspectief is dit uiterst interessant, want doordat mensen niet tevreden zijn over de windmolens in hun 'achtertuin', is het belangrijk om ervoor te zorgen dat de inrichting van windmolens wel goed kan worden ingepast in de woon- en leefomgeving.

1.2. Introductie

In Nederland is de rijksoverheid een voorstander van windenergie. Het kabinet stimuleert het in gebruik nemen van windmolens en wil daarmee graag aansluiten bij de Europese doelstellingen voor duurzame energie. De provincie Groningen is ook een voorstander van windenergie en benadrukt dit dan ook in de Provinciale Omgevingsplan (POP) van 2009. In deze POP zijn nadrukkelijk drie locaties aangewezen waar windparken ontwikkeld kunnen worden, waaronder het Windpark N33. Op andere plekken in de provincie Groningen mogen ook geen windmolen meer geplaatst worden. Windpark N33 is vanwege de omvang (> 100MW) door minister Verhagen eind 2010 aangewezen voor de Rijkscoördinatieregeling (KDE Energy BV & Blaaswind BV, 2012). Hierdoor kan de rijksoverheid de besluitvorming coördineren en hebben de gemeentes niets meer in te brengen, ondanks dat bij deze case beide gemeentes tegen het windpark zijn, waarover later meer.

Door de vele belangen van de partijen is het Windpark N33 een interessante case om onderzoek naar te doen. Dit onderzoek focust zich daarom vooral op de plannen om een windpark te realiseren in de gemeente Veendam en Menterwolde. Het windpark zou langs de autoweg N33 komen te staan en heeft daarom ook de naam Windpark N33 gekregen.

In beide gemeente hangen verscheidende spandoeken voor huizen, waarmee mensen zich negatief uiten over het beoogde windpark. Mensen die de windmolens niet willen in hun regio zijn dan vaak lid van de protestgroep Tegenwind N33. Deze protestgroep is tegen de overlast en de aantasting van het landschap door de mogelijke plaatsing van de windmolens. Interessant is dan ook om te onderzoeken waarom deze mensen dan negatief zijn over de windmolens en wat dan potentiële oplossingen zijn om mensen wel positiever te laten denken over de windmolens.

1.3. Doelstelling

Een belangrijk onderdeel van dit onderzoek is de analyse van wat potentiële oplossingen zijn om de acceptatie van mensen tegenover windmolens te verbeteren. In de literatuur zijn verschillende mogelijkheden beschreven. Om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking onderscheidt Senternovem (2009) twee hoofdvormen: participatie in de planning en financiële participatie. In de loop van deze scriptie wordt duidelijk financiële participatie belangrijk kan zijn voor het Windpark N33. Uit een onderzoek van een medestudent blijkt dat een windfonds veel potentie kan hebben in deze regio. Toevalligerwijs doet de projectontwikkelaar van dit windpark, KDE Energy, onderzoek naar vier potentiële mogelijkheden om de acceptatie te verbeteren, waar een windfonds ook tot de mogelijkheden berekend wordt. De overige drie mogelijkheden waar onderzoek naar gedaan wordt door KDE Energy zijn:

- Obligaties: Financiële betrokkenheid door laagdrempelige lening
- Lokale energiemaatschappij: lagere stroomprijs en onderzoek naar energiebesparingen
- Koop een 'windmolendeel' voor uw eigen stroomvoorziening

Het uiteindelijke doel van deze scriptie is om te kijken hoe een windfonds ontworpen kan worden voor de regio van het Windpark N33, waardoor draagvlak gecreëerd wordt onder de lokale bevolking. Verschillende criteria zullen dan onderzocht worden hoe een windfonds qua ontwerp eruit moet komen te zien. Volgens Berenschot (2011) zijn drie onderdelen van een windfonds van belang:

- De wijze van financiële voeding van het fonds
- De besturing van het fonds
- Wat gerealiseerd wordt met het fonds en op welk schaalniveau dat plaatsvindt

Voor elke van deze drie onderdelen zijn verschillende opties mogelijk. Om te onderzoeken wat het goed kan werken in deze regio worden interviews gehouden met de belangrijkste actoren/partijen in het gebied langs de N33. Zo worden de gemeente Veendam, de gemeente Menterwolde, KDE Energy en de protestgroep Tegenwind N33 geïnterviewd. Door meningen uit de regio te hebben, kan een overzicht gemaakt worden wat zich nu werkelijk afspeelt in de regio. Verder wordt voor deze scriptie een deskstudie gedaan naar bestaande windfondsen in het binnen- en buitenland. Uit deze deskstudie kunnen dan bepaalde ideeën opgedaan worden die voor het Windpark N33 van belang kunnen zijn. Meer informatie over de interviews en de deskstudie wordt gegeven in hoofdstuk 3: methode. Uiteindelijk zal door alle informatie een conclusie opgesteld worden. De conclusie zal dan als een advies opgevat kunnen worden voor deze regio.

1.4. Vraagstelling

Hoofdvraag:

- Hoe moet een windfonds ontworpen worden, wil het in een bepaald gebied de sociaal economische activiteiten verbeteren en tevens draagvlak creëren voor een innovatief project, zoals een windmolenpark?

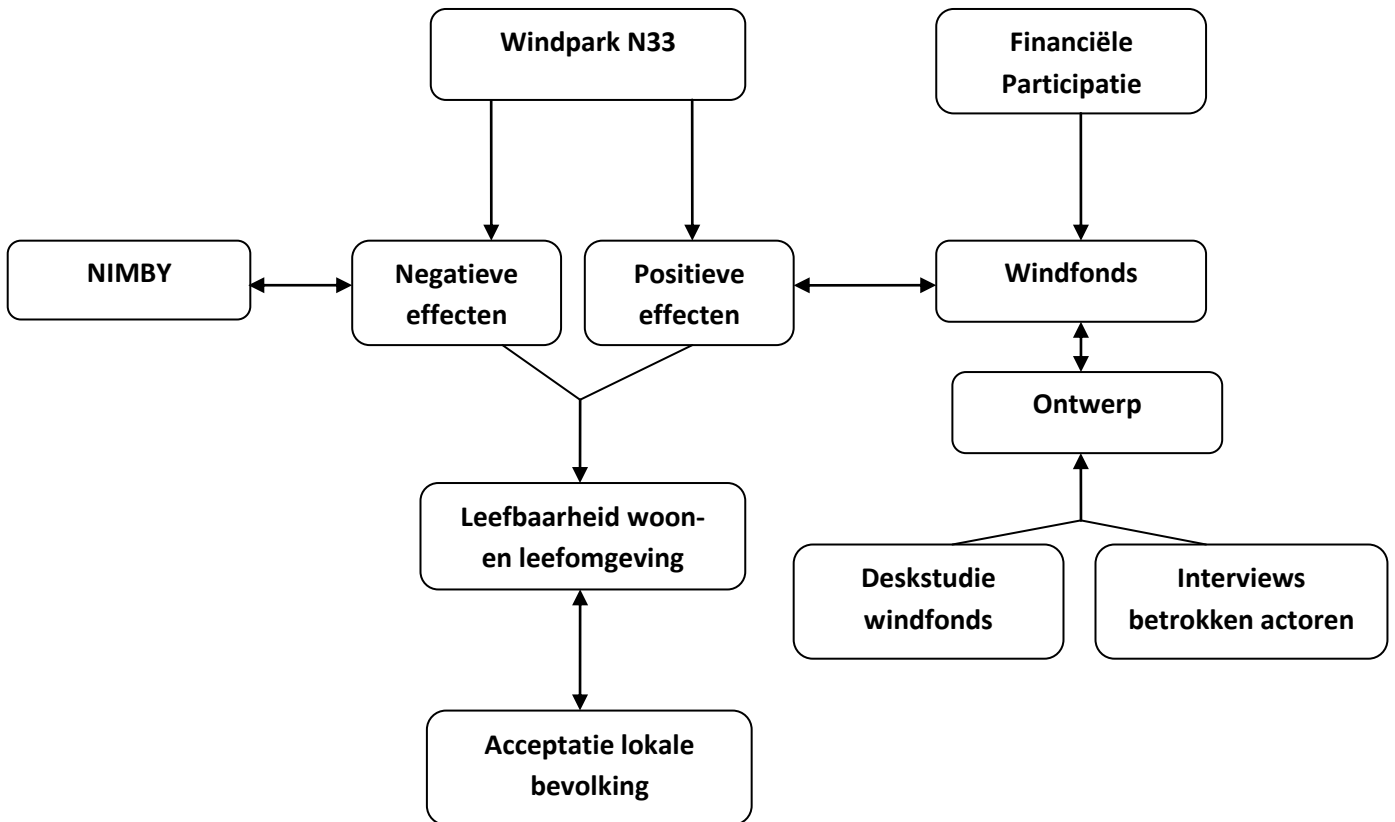
Deelvragen:

- Met welke (beleids)problemen hebben de betrokken actoren werkelijk te maken bij de planning van het Windpark N33?
- Welke potentiële oplossingen kunnen gebruikt worden om maatschappelijk draagvlak te creëren voor windenergie?
- Wat is een windfonds en wat zijn de mogelijkheden voor het ontwerp van een windfonds?
- Hoe denken de betrokken actoren van het Windpark N33 over de beoogde windmolens en wat is hun mening over een windfonds?

1.5. Leeswijzer

Door de hoofdvraag en de deelvragen uit paragraaf 1.4 te beantwoorden, kan een conclusie opgesteld worden. Uiteindelijk wordt met deze scriptie een advies opgesteld hoe een windfonds het best ontworpen kan worden in de regio van het Windpark N33. In hoofdstuk 2 worden meerdere theorieën belicht over duurzaamheid, NIMBY, beleidsproblemen, draagvlak en participatie. Al deze factoren hebben namelijk te maken met het planningsproces van een windmolenpark. Door meer informatie te hebben over deze factoren kunnen de keuzes voor het onderzoek beargumenteerd worden. Zo kan onder andere beargumenteerd worden waarom voor dit onderzoek voor een windfonds is gekozen als mogelijke oplossing om draagvlak te creëren onder de bevolking. In hoofdstuk 3 wordt de keuze toegelicht waarom voor de onderzoeksmethodes van hoofdstuk 4 en 5 gekozen is. In hoofdstuk 4 zijn de interviews verwerkt met verschillende actoren in het planningsproces van het Windpark N33. De belangrijkste vragen van het interview zijn uitgezet in een tabel om zo een overzicht te krijgen van de meningen van de actoren. Verschillende cases van een windfonds worden behandeld in hoofdstuk 5. Het gaat hierbij om een deskstudie in binnen- en buitenland, waarbij veel voorbeelden van een windfonds aanwezig zijn in het Verenigd Koninkrijk. Uiteindelijk zal in hoofdstuk 6 de conclusie te lezen zijn.

1.6. Conceptueel model



Het conceptueel model laat zien welke onderdelen belangrijk zijn om het uiteindelijke doel te halen, namelijk een advies, voor het ontwerpen van een windfonds, te presenteren voor het Windpark N33, om zo draagvlak te creëren onder de lokale bevolking. Uiteindelijk wordt getracht om de leefbaarheid van de leefomgeving op peil te houden of juist te verbeteren, ondanks de komst van mogelijk windmolenpark, die vaak een negatief effect heeft op de woon- en leefomgeving. Om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking voor een bepaald project, wordt soms een vorm van participatie gebruikt. Er zijn twee vormen van participatie, namelijk financiële participatie en participatie in het planningsproces (Senternovem, 2009). Voor de case van het Windpark N33 is participatie in het planningsproces door verschillende redenen niet mogelijk, waardoor getracht wordt om financiële participatie toe te passen in de regio, om zo draagvlak te creëren onder de lokale bevolking. Voor financiële participatie bestaan er verschillende mogelijkheden. Uiteindelijk is gekozen om een windfonds te ontwerpen, die volgens Berenschot (2011) uit drie onderdelen bestaat, voor het Windpark N33. Deze keuze is gebaseerd op een kwantitatief onderzoek in een vergelijkbaar gebied, waaruit blijkt dat een windfonds een goede mogelijkheid is om financieel te participeren in het windproject. Om voor het Windpark N33 het windfonds succesvol te ontwerpen, zijn diepte-interviews gehouden en is een deskstudie gedaan naar voorbeeldcases in binnen- en buitenland. Met een windfonds wordt uiteindelijk getracht om de negatieve effecten van windmolens, waardoor er NIMBY kan ontstaan, te compenseren waardoor de leefbaarheid van de lokale bevolking niet aangetast wordt en misschien zelfs wel verbeterd kan worden.

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

2.1. Duurzaamheid

Duurzaamheid is tegenwoordig een veelvoorkomend en belangrijk begrip in onze maatschappij, maar dat is lang niet altijd zo geweest. Lange tijd is de mens niet altijd even zorgzaam omgegaan met de natuurlijke hulpbronnen die op aarde aanwezig zijn. Van hulpbronnen zoals mineralen, ertsen en fossiele brandstoffen is maar een beperkte voorraad aanwezig op aarde en andere hulpbronnen zoals hout en biomassa kunnen maar met een beperkte productie gewonnen worden. De mens kwam in het verleden erachter dat de aarde geen onuitputtelijke bron is, toen verscheidende milieuproblemen zich begonnen te ontwikkelen. Deze milieuproblemen waren bijvoorbeeld de ontbossing van regenwouden, de aantasting van de ozonlaag en wat meer recenter de uitstoot van broeikasgassen, waarmee het broeikaseffect mogelijk versterkt zou worden. Uiteindelijk is de mens, doordat deze milieuproblemen verschenen, wel bewuster geworden en begon men dan ook steeds meer na te denken over de toekomst, waarbij duurzaamheid gaandeweg een belangrijk rol heeft verkregen.

Verscheidende organisaties, bedrijven en overheden willen en proberen daarom steeds meer met duurzaamheid te gaan werken en ook bij projecten wordt getracht om duurzaamheid toe te passen. Een opgave van het begrip duurzaamheid is dat de meerderheid van de maatschappij voor duurzaamheid is, maar het is niet eenvoudig om het toe te passen in de maatschappij. Dat duurzaamheid een lastig vraagstuk is kan onder andere komen doordat over duurzaamheid namelijk op verschillende manieren nagedacht kan worden. Zo zijn er door de jaren heen zijn al vele ideeën en concepten ontwikkeld.

In het Brundtland-rapport uit 1987, geschreven door de World Commission on Environment and Development, kwam bijvoorbeeld naar voren dat een duurzame ontwikkeling erg belangrijk zou worden in de wereld. De conclusie van het rapport was: “sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.” De vertaling van deze conclusie is dat duurzame ontwikkeling een ontwikkeling is die kan voldoen aan de behoeften van de huidige generatie, zonder dat het de behoeften van de toekomstige generaties kan aantasten. In dit rapport was tevens voor het eerst specifiek aandacht voor duurzame ontwikkeling.

Een ander veelgebruikt concept dat gericht is op duurzaamheid is de ‘Triple Bottom Line’, deze theorie is ontwikkeld door John Elkington in de jaren 90. In dit concept zijn drie componenten belangrijk die gezamenlijk een balans moeten creëren om zodoende duurzaamheid te verkrijgen. De sociale, de ecologische en de economische componenten zijn de drie onderdelen van dit concept. Dit duurzaamheidsconcept wordt ook wel aangeduid als de 3 P’s, welke staan voor ‘People, Planet en Profit’.

Het Brundtland-rapport en de ‘Triple Bottom Line’ geven belangrijke handvaten hoe met duurzaamheid omgegaan kan worden. Deze twee concepten zijn enkele voorbeelden hoe duurzaamheid gebruikt kan worden. Er bestaan tal van invullingen hoe duurzaamheid toegepast kan worden, zo schat Reijnders (2010) het aantal verschillende invullingen op meer dan honderd. Volgens De Roo en Porter (2007) is duurzaamheid dan ook niet een ‘concreet ding’ en is het ook lastig om te bepalen wat duurzaamheid nu precies is en hoe duurzaamheid gebruikt kan worden in de praktijk. In

sommige sectoren steekt het gebruik van duurzaamheid anders in elkaar dan in andere sectoren. Bij de planning van infrastructuur is het namelijk van belang om te kijken hoe wegen, bekabeling en riolering zo duurzaam mogelijk aangelegd kunnen worden en hoe lang het duurt voordat er onderhoud nodig is of dat het opnieuw aangelegd moet worden. Het 'product' moet zo duurzaam mogelijk geleverd worden. Infrastructuur heeft namelijk maar een beperkte levensduur en deze levensduur moet eigenlijk zo lang mogelijk zijn, om zo duurzaam mogelijk te zijn. In de energiesector is de levensduur ook een belangrijk gegeven. Een windmolen moet zo lang mogelijk meegaan. Een verschil met de infrastructuur sector is dat het 'product' duurzaam opgewekt moet worden. Om duurzame energie op te wekken bestaan tal van manieren, waaruit niet te zeggen is dat één manier de ultieme duurzame manier is. Bij duurzame planning bestaan derhalve verschillende ideeën over wat nu uiteindelijk een goed concept of idee is bij een specifieke situatie. Om duurzaamheid op een goede manier te gebruiken, is wellicht een samenwerking tussen sectoren van belang. Sectoren kunnen dan van elkaar leren en een integrale aanpak zou dan voordelen kunnen opleveren.

2.2. Duurzame energie

In de energiesector is duurzaamheid tegenwoordig een belangrijk begrip geworden. Energie werd vroeger veelal altijd opgewekt met het verbranden van bijvoorbeeld aardgas, kolen en olie. Deze drie brandstoffen worden ook wel fossiele brandstoffen genoemd en met het verbranden van deze brandstoffen komt extra koolstofdioxide oftewel CO₂ vrij. De CO₂ komt uiteindelijk in de atmosfeer terecht en dat zou een versterkt broeikaseffect teweegbrengen. Doordat de mens erachter kwam dat extra CO₂ in de atmosfeer niet bepaald gunstig was, wordt tegenwoordig geprobeerd energie te genereren op een meer duurzamere manier.

Zo heeft de Europese Unie (EU) in 2007 de ambitieuze doelstelling vastgesteld om het aandeel van hernieuwbare (duurzame) energie tegen 2020 te doen toenemen tot 20 % van de energieproductie en zij heeft daartoe een reeks ondersteunende beleidsmaatregelen genomen. De doelstelling met betrekking tot hernieuwbare energie staat centraal in de Europa 2020-strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei (European Commission, 2012).

Met de doelstelling van de EU om het aandeel duurzame energie te doen toenemen, zullen de meeste mensen het wel eens zijn. We moeten, als samenleving, namelijk wel een keer overstappen op duurzame energie, want de wereld heeft maar een beperkte voorraad aan fossiele brandstoffen. Dat er maar een beperkte hoeveelheid fossiele brandstoffen op aarde aanwezig is en dat energie opwekken met behulp van deze fossiele brandstoffen niet bepaald gunstig is voor de aarde, zijn dus twee belangrijke redenen geweest om duurzame energie op te wekken. Een vraag is echter welke vormen van duurzame energie op den duur op grote schaal in gebruik gaan worden genomen. Er zijn namelijk verschillende soorten duurzame energie en het is lastig om nu precies te bepalen hoe duurzaam een bepaalde soort is. De zon en de wind zullen waarschijnlijk aanwezig zijn zolang de mens nog leeft. Energie opwekken met behulp van de zon en de wind is in principe dan ook duurzaam, maar voor sommige manieren van energie opwekken is het een stuk lastiger om te bepalen hoe duurzaam ze zijn.

Zo komt volgens de statistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), die Reijnders (2010) noemt, een belangrijk deel van de 'groene stroom' uit vuilverbranders. Het argument daarachter is dat biomassaverbranding in vuilverbranders elektriciteit oplevert en fossiele brandstoffen vervangt. Volgens Reijnders (2010) is dit niet honderd procent 'groene stroom', want bij verbranding van

biomassa in vuilverbranders moet extra aardgas worden bijgestookt. De hoeveelheid energie die dan wordt opgewekt is zo laag dat moderne gascentrales dit eenvoudig kunnen overtreffen qua rendement. Ook een type biodiesel, die van raapzaad wordt gemaakt, kan niet als duurzaam worden gezien. Want als gekeken wordt naar de totale levenscyclus van dit proces, dan is de uitstoot van broeikasgassen bijvoorbeeld groter dan die van 'gewone' diesel (Reijnders, 2010). Tal van voorbeelden zullen er zijn waarvoor gediscussieerd kan worden hoe duurzaam een bepaalde manier van energie opwekken is, maar de boodschap is duidelijk dat het begrip duurzaamheid niet eenvoudig te hanteren is.

Dit zijn twee voorbeelden van bio-energie, waarbij er discussie is of deze beide manieren het predicaat 'duurzaam' eigenlijk mogen en kunnen gebruiken. Het gaat in dit specifiek geval nog niet eens over de voor- en nadelen van het type duurzame energie en dat is juist een belangrijke afweging die gemaakt moet worden. Andere potentiële manieren van duurzame energie opwekken, naast bio-energie, zijn bijvoorbeeld: windenergie, zonne-energie, geothermische energie en energie opwekken met behulp van waterkracht. Al deze manieren hebben elk hun voor- en nadelen.

Een voordeel die al deze vormen van energie gemeen hebben, is dat ze duurzaam zijn. De vormen van energie brengen de behoeftes van de toekomstige generaties niet in gevaar, wat volgens het Brundtland-rapport uit 1987 een belangrijk punt is. Volgens Reijnders (2010) is duurzame energie dan ook een type van energievoorziening waarmee we nog lang voorzien zijn.

Het verschil tussen deze vormen van duurzame energie zit echter in de nadelen. Om een goede keus te maken voor welke vorm gekozen gaat worden is het dan belangrijk om deze goed te onderzoeken, hierdoor zijn de nadelen minstens zo belangrijk als de voordelen. Een nadeel van geothermische energie en energie opwekken met behulp van waterkracht is bijvoorbeeld dat ze aan een bepaalde plek gebonden zijn en lang niet overal te gebruiken zijn. Zo levert een waterkrachtcentrale veel energie op bij grote hoogteverschillen. In Nederland zouden we in principe nooit een waterkrachtcentrale kunnen bouwen, omdat er in Nederland weinig hoogteverschil is. Een waterkrachtcentrale in Nederland zal daarom ook weinig rendement hebben. Bio-energie is ook een duurzame manier, zoals ook al eerder genoemd is, maar een nadeel hiervan is dat het rendement nog niet hoog genoeg is. Op den duur kan dit een goed alternatief zijn om energie op wekken, maar hiervoor is meer onderzoek nodig naar de mogelijkheden. Energie opwekken met behulp van de zon is ook duurzaam, maar zonne-energie heeft als nadeel dat het hedendaags nog relatief duur is om een zonnecollector en zonnepaneel te produceren en te plaatsen. Hedendaags plaatsen wel steeds meer mensen zonnepanelen op hun dak, maar op grote schaal zijn nog geen plannen in ontwikkeling om zonne-energie te produceren. Ook voor zonne-energie is dus meer onderzoek nodig om het goedkoper te maken en meer rendement te geven. Tenslotte hebben we nog windenergie, die ook zijn nadelen heeft. Zo vinden omwonenden windmolens vaak lelijk en veroorzaken ze veel geluidsoverlast. Veelal waar een windpark gerealiseerd gaat worden, ondervinden de betrokken actoren veel weerstand van de lokale bevolking.

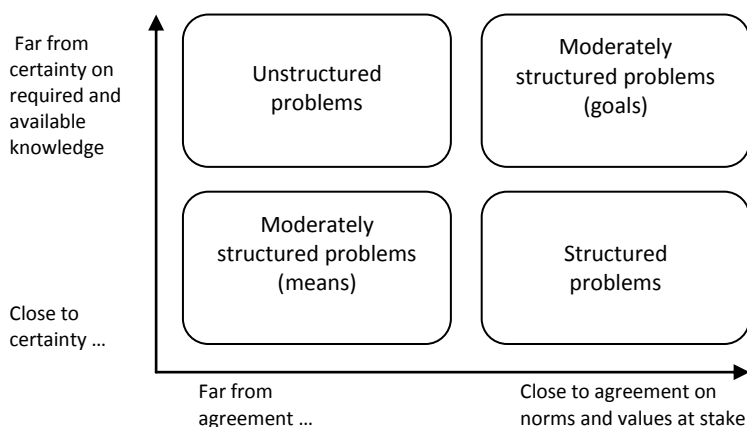
Elke vorm van duurzame heeft zijn eigen nadelen of tekortkomingen. Om toch een goede keus te maken is het van belang om met deze nadelen of tekortkomingen goed om te gaan. In Nederland is men op dit moment veelal met windenergie bezig, mede omdat Nederland een geschikt gebied is voor het opwekken van windenergie. In de provincie Groningen zijn er ook plannen voor windenergie. Zo wil de provincie Groningen (2009) in de gemeenten Menterwolde en Veendam,

langs de N33 een windmolenpark te realiseren. Dit is in feite geen verkeerd idee, want in dit gebied zijn tal van open vlaktes om windturbines te plaatsen. Het landschap lijkt zich dan ook goed te lenen voor windenergie. Maar bij het plaatsen van windmolens is het dikwijls het geval dat de lokale bevolking daar niet gelukkig mee is, wat dus ook het geval is bij het Windpark N33. Dat sommige lokale bewoners weerstand bieden is een nadeel van windenergie. Een vraag die dan opkomt, is waarom sommige lokale bewoners tegen dit plan zijn. Als bewoners namelijk gelukkig met een windmolenpark in hun omgeving zou zijn of de windmolens in elk geval tolereren, dan zou windenergie een goede manier van duurzame energie opwekken zijn. Het zou dan ook uitkomst zijn als er een oplossing is om deze weerstand te verminderen of zelfs te laten verdwijnen. Het is dus het proberen waard om ervoor te zorgen dat windenergie wel geaccepteerd kan worden door de lokale bevolking, waarvoor dieper in theorie gegaan wordt.

2.3. Beleidsproblemen

Het is niet eenvoudig om zomaar een windmolenpark in een bepaald gebied te realiseren. Vele factoren spelen een rol en al die verschillende actoren, die voor- of tegenstanders zijn, maken het probleem alleen maar complexer. Om nu het werkelijke probleem te begrijpen, is het nu de taak om te kijken met wat voor (beleids)probleem dit onderzoek te maken heeft.

Volgens Hoppe (1996) heb je problemen in alle soorten en maten. Het gevolg hiervan is dat een probleem dan ook op verschillende manieren aangepakt en opgelost kunnen worden. Zo bestaan er problemen die moeilijk of complexer zijn dan andere. Een gat in de weg kan makkelijk gerepareerd worden, omdat een dergelijk probleem al vaker is voorgekomen en dat de oplossing daardoor al bekend is. Maar het aanpakken van de verkeerscongestie in de stad is een bijna onoplosbaar probleem, omdat bij verkeerscongestie meer factoren een rol spelen. Het gat in de weg is een gestructureerd probleem en de verkeerscongestie in de stad is een ongestructureerd probleem. Het verschil is dat bij een gestructureerd probleem de consensus over de maatstaven en de zekerheid over de beschikbare kennis groot is, terwijl deze beide factoren bij een ongestructureerd probleem klein zijn. Deze twee problemen zijn twee uitersten van elkaar, maar er zijn ook problemen die een andere combinatie hebben van beide factoren. Volgens Hoppe (2011) zijn er vier typen beleidsproblemen (zie figuur 2.2). De andere twee typen beleidsproblemen zijn matig gestructureerde problemen, waarvan bij het ene probleem men het over eens is over het doel en bij de andere men juist in overeenstemming is over de middelen van het probleem.



Figuur 2.3.: Vier typen van beleidsproblemen volgens Hoppe (2011)

Volgens Hoppe (2011) hangt de structuur van het probleem af van drie perspectieven, namelijk 'puzzling', 'powering' & 'participation'. 'Puzzling' of analyse moet worden gedaan om de beleidskeuze te ondersteunen. Om zo te kijken of het probleem zo gegrond en overtuigend is of de overheid daarin kan helpen. Ook is 'puzzling' belangrijk om te kijken of de overheid echt in de positie zit of die wel een verschil kan maken. Zo kan bijvoorbeeld een bepaald soort rugpijn niet vergoed worden, omdat in dit geval het 'puzzling' door verscheidende experts en specialisten gedaan is. Uit hun analyse komt dan voort welke rugpijn wel te behandelen is met een vergoeding en daar wordt het beleid op aangepast. Als tweede perspectief is 'powering' voor probleemstructuur belangrijk, omdat hierbij de overheid prioriteiten kan stellen aan problemen en de keuze kan nemen tussen de vele eisen aan het probleemoplossend vermogen van de overheid. Dit wordt ook bevestigd in het artikel van Hisschemöller & Hoppe (1996), waarin gezegd wordt dat het probleemstructuur altijd een kwestie van keuze is, want de actoren die de macht hebben kunnen beslissen wat op de beleidsagenda terechtkomt. Het laatste perspectief waar de probleemstructuur vanaf hangt is 'participation', dat wil zeggen wie in- of uitgesloten is van een stem hebben in het 'puzzling' en wie zijn middelen en connecties belangrijk zijn in de invloed van 'powering'. Alle drie de perspectieven zijn onderling afhankelijk van elkaar, waarvan 'participation' de meest centrale is. Het is wel de meest wankelende pijler, omdat 'participation' niet alleen 'powering' en 'puzzling' direct beïnvloedt, maar ook zelf kan worden beïnvloed door de probleemstructuur (Hoppe, 2011).

Het is nu lastig om te bepalen wat er zich nu afspeelt bij het Windpark N33. Duidelijk is wel dat in Nederland op veel plekken voor windenergie wordt gekozen. Dit komt doordat het Rijk wil dat in 2020 alle windmolens op het land een gezamenlijk vermogen hebben van ten minste 6000 MW. De beleidskeuze van de overheid om een toename te krijgen in duurzame energie, is dan onder andere gevallen op windenergie. Uit het vorig hoofdstuk blijkt wel dat lang niet iedereen het eens is met de keuze voor windenergie. Bijkomend feit is wel dat de meeste mensen het er wel over het doel eens zijn, om namelijk meer duurzame energie op te wekken. De keuze voor een bepaald type duurzame energie is dan een matig ongestructureerd probleem, waarbij de keuze over de middelen lang niet iedereen het erover eens zijn. Uiteindelijk is wel gekozen voor windenergie in de gemeenten Menterwolde en Veendam. Participatie in de keuze hiervan is niet mogelijk geweest, het is een keuze van de verschillende overheden. Om nu wel meer mensen positiever te laten denken over het plan is dan misschien wel een andere vorm participatie, op een lager niveau nodig, maar daarover later meer. Het is eerst van belang om te constateren waarom mensen tegen windenergie kunnen zijn en wat hun redenen daarvoor zijn.

2.4. NIMBY

De provincie Groningen en de initiatiefnemers zijn voorstanders voor het Windpark N33, maar er zijn echter ook partijen die tegen de plaatsing van windmolens in het gebied langs de N33 zijn en die hebben zo hun eigen redenen. Burgers blijken met name overlast te ervaren in het geval dat het beoogde windpark hun directe omgeving betreft. Als windmolens niet in de 'achtertuin' van mensen zullen worden gerealiseerd, is men over het algemeen veelal zeer positief tegenover windenergie. Een ruime meerderheid van de Nederlandse bevolking blijkt zelfs voorstander van windenergie. Verder blijkt dat omwonenden die een economisch belang hebben bij de exploitatie van de windparken vrijwel geen hinder te ondervinden van het geluid van de windmolens (Pront-van Bommel, 2010). Een verschil in oordeel van mensen is dus te zien tussen een specifiek windpark en windenergie in het algemeen. Dit verschijnsel wordt ook wel NIMBY (Not In My Back Yard) genoemd, waarbij de omwonenden wel voor windenergie zijn, maar deze mensen willen gewoon geen

windmolens in hun 'achtertuin'. NIMBY treedt niet alleen bij windmolens, maar bijvoorbeeld ook voor afvalverbrandingsinstallaties, kerncentrales of zelfs spoor- en autowegen. Bij projecten waar mensen overlast van kunnen krijgen en projecten die negatieve effecten kunnen hebben op het (leef)milieu kan het fenomeen NIMBY optreden.

In veel gevallen treedt NIMBY dan ook op, zo ook bij het mogelijke Windpark N33. Een opmerkelijk feit is dat er in het gebied langs de N33 een protestgroep is opgericht die tegen de plaatsing van molens is. Alleen in hetzelfde gebied en in ongeveer dezelfde tijdsperiode zijn er ook plannen om de N33 te verdubbelen. Met de verdubbeling wordt bedoeld dat de autoweg van 2x1 rijstroken naar 2x2 rijstroken wordt aangepast. Over deze verdubbeling klagen weinig omwonenden en er is ook geen protestgroep opgericht, terwijl de toekomstige autoweg veel meer geluidsoverlast kan gaan veroorzaken, dan nu het geval is. Waarschijnlijk zullen de omwonenden niet klagen omdat de voordelen voor hun gevoel beter zijn dan de nadelen. De voordelen zijn dan dat de veiligheid verhoogd worden en dat de doorstroming wordt verbeterd om zo de bereikbaarheid van de regio te vergroten. Deze voordelen zijn als het ware direct van toepassing op de lokale burgers als de wegwerkzaamheden klaar zijn. Dat is dan waarschijnlijk ook de reden dat mensen niet klagen over deze verdubbeling. Bij een windmolenpark hebben mensen dan ook niet het gevoel dat zij direct profiteren van de windmolens en dat een dergelijk park ook wel ergens anders geplaatst kan worden. Er zijn dus wel kansen om de windmolens meer in het gebied te laten passen om zo de mensen te overtuigen dat zij deel van het proces uitmaken en ervan kunnen profiteren.

Dat mensen wel gebruik willen maken voor een bepaalde voorziening, maar geen overlast willen ondervinden van deze voorzieningen wordt wel de klassieke NIMBY genoemd. Maar van het verschijnsel NIMBY zijn meerdere soorten en daar kan ook weer verschillend over gedacht worden.

Volgens Wolsink (2000) bestaan er bijvoorbeeld vier verschillende type NIMBY:

- Weerstand type A: een positieve houding ten opzichte van windenergie, in combinatie met verzet tegen de bouw van een windmolenpark ergens in de eigen buurt. Deze houding is de klassieke NIMBY
- Weerstand type B: afwijzing en verzet tegen een windmolenpark in de buurt, hierbij is het meestal zo dat mensen windmolens lelijk voor het landschap vinden. Deze variant van NIMBY wordt ook wel NIABY genoemd. (Not In Any Backyard)
- Weerstand type C: een positieve houding ten aanzien van windenergie, die overgaat in negatief als gevolg van de discussie rond de voorgenomen bouw van een windmolenpark. Dit type laat de dynamiek van NIMBY zien.
- Weerstand type D: dit is weerstand tegen specifieke projecten, zonder een afwijzing van bijvoorbeeld windenergie. Dit type weerstand pleit het opwekken van windenergie, maar alleen onder bepaalde voorwaarden. Mensen zien andere plekken die misschien meer geschikt zijn.

Bell et al. (2005) denkt dat naast deze vier typen NIMBY er nog twee andere vormen van NIMBY zijn, namelijk dat mensen eerst voor de plaatsing een nieuw windmolenpark zijn en dat later in het proces hun mening negatief wordt. De andere variant is volgens Bell et al. (2005) dat sommige mensen altijd tegen de plaatsing van windmolens zijn. Het is nog niet duidelijk hoeveel typen NIMBY er nu echt bestaan, maar het blijkt wel dat lang niet altijd duidelijk is welke type NIMBY bij een bepaald project hoort. En zelfs bij een bepaald project kunnen de omwonenden op een andere manier over

een project denken of ze zijn helemaal niet negatief gestemd over een project. Volgens Wolsink (2000) is NIMBY dan ook complexer en dynamischer dan vaak gedacht wordt. Doordat NIMBY dus problemen en vertraging van projecten kan opleveren en dat het altijd bij de ruimtelijke ordening betrokken is, is het in de planologie een belangrijk begrip.

Een misopvatting van NIMBY is dat veel mensen denken dat het klassieke NIMBY veelvuldig in de werkelijkheid voorkomt, maar dit is eigenlijk niet het geval, want er zijn vele vormen van NIMBY (Wolsink, 2000). De rol van NIMBY in het planningsproces moet niet onderschat worden, NIMBY kan namelijk grote gevolgen hebben voor een project. Door veel vertraging en de oplopende kosten om kan het voorkomen dat een project uiteindelijk niet meer gerealiseerd wordt.

Door het verschil in typen NIMBY aan te duiden, kan worden aangetoond dat mensen lang niet overal hetzelfde over windmolens denken en dat er dus wel kansen zijn om hun mening proberen te veranderen. Voor dit onderzoek is het verder niet van belang welke typen NIMBY aanwezig zijn bij het Windpark N33, omdat op den duur vooral gekeken wordt naar een oplossing om de meeste mensen positiever te laten denken over het windmolenpark. Het zou dan niet uit moeten maken wat welke typen NIMBY in deze regio actief zijn. De volgende gaat over wat argumenten tegen een windmolen kunnen zijn. Pas als we de argumenten tegen de overlast hebben, kunnen we kijken naar mogelijke oplossingen.

2.5. Argumenten tegen windmolens

Mensen zijn dus over het algemeen niet positief gestemd als er plannen zijn om een windmolenpark te realiseren in hun buurt. Een vraag die dan kan opkomen is, wat zijn dan de nadelige gevolgen voor windmolens en wat zijn dan de argumenten tegen windenergie? Volgens Wolsink (2000) zijn de tegenargumenten over lokale plannen voor windmolens hetzelfde als de argumenten tegen windenergie in het algemeen.

De argumenten tegen windmolens en windenergie zijn volgens Wolsink (2000):

- De geluidsoverlast
- De vervuiling van het landschap
- De verstoring van de natuurlijke gebieden, vogels worden bijvoorbeeld in gevaar gebracht
- De onbetrouwbaarheid van de wind, windmolens zijn uiteraard afhankelijk van de wind om te kunnen functioneren
- De veiligheid van de omgeving
- De kosten om wind als bron voor energie te gebruiken

Ook Musall & Kuik (2011) bevestigen deze argumenten tegen windmolens. In dit artikel wordt ook nog het begrip slagschaduw gebruikt, wat betekent dat de inwoners overlast hebben van de schaduw die de wieken van de windmolens creëren. Zo kunnen mensen op een bepaald tijdstip van de dag, als de zon schijnt, last hebben van een slagschaduw.

Nu zullen er waarschijnlijk nog wel meer argumenten tegen windmolens bestaan, maar deze zeven argumenten zijn of waren toch wel het belangrijkste in de discussies over windenergie in de afgelopen jaren. Hedendaags zijn niet alle argumenten meer van belang, want de technologie ten opzichte van windmolens is flink verbeterd. Waar tien jaar geleden bijvoorbeeld de veiligheid en de geraamde kosten van windmolens twee discussiepunten waren, wordt hedendaags weinig meer gediscussieerd

over deze punten. De modernere windmolens zijn in principe betrouwbaar qua veiligheid en zullen dan waarschijnlijk zomaar de omwonenden in gevaar brengen. Ook zijn windmolens in verhouding met tien jaar gelden veel goedkoper geworden, waarbij de kosten tegenwoordig niet vaak meer als tegenargument gebruikt wordt.

De andere vijf argumenten en/of discussiepunten (geluidsoverlast, de verstoring van natuurlijke gebieden, de vervuiling van het landschap, de onbetrouwbaarheid van de wind en slagschaduw) spelen tegenwoordig nog wel een belangrijke rol in de discussie over windenergie. Deze argumenten spelen ook een rol bij het beoogde windmolenpark N33, wat blijkt uit de reacties van de betrokken overheden op de startnotie milieueffectrapportage van het Windpark N33, die Bureau Energieprojecten (2011) heeft samengesteld, waarbij vooral de protestgroep Tegenwind N33 en beide gemeentes nog kanttekeningen hebben.

Uit de reacties van de betrokken overheden van Bureau Energieprojecten (2011) blijkt ook dat de gemeente Menterwolde vindt bijvoorbeeld dat de energieopbrengst maximaal moet zijn en dat de belasting op de omgeving dan minimaal is. Met de belasting op de omgeving beoogt de gemeente Menterwolde dat de mensen geen hinder moeten ervaren van de windmolens, dat de natuur niet verstoord wordt en dat het landschap niet wordt 'vervuild'.

De gemeente Veendam wil graag dat drie typen criteria behandeld worden bij het realiseren van het windpark. De drie criteria van de gemeente Veendam zijn dat de windmolens een goede landschappelijke inpassing hebben, het vermijden van geluidshinder in woonwijken en dat er gekozen gaat worden voor moderne windturbines (Bureau Energieprojecten, 2011).

Tegenwind N33 is een protestgroep die is opgericht vanwege de toekomstige plannen van het Windpark N33, ze zijn dan ook tegen de plaatsing van windmolens langs de N33. Deze protestgroep ziet vooral de gevolgen in de vorm van de volgende factoren:

- Ernstige overlast in de vorm van geluid en slagschaduw.
- Aantasting van het landschap
- Aantasting van de natuur

Tegenwind N33 heeft deze argumenten, omdat ze willen dat de leefbaarheid van de dorpen niet wordt aangetast (Bureau Energieprojecten, 2011). De argumenten tegen het Windpark N33 komen overeen met de tegenargumenten van Wolsink (2000) en Musall & Kuik (2011), wat een opmerkelijk feit is.

Een ander interessant gegeven is dat volgens Devine-Wright (2005) het niet hoeft te zijn dat de mensen die het dichtst bij een windmolen wonen, ook meteen het meeste last van een windmolen hebben. De mening van de omwonenden wordt vooral gevormd door andere factoren dan de afstand die mens woont tot een windmolen, waarbij dus vooral de vijf eerder genoemde tegenargumenten een belangrijke rol hebben. Dit verschijnsel wordt ook bevestigd in een vergelijkend onderzoek dat gedaan is in Zuidoost-Duitsland. Daar is een enquête gehouden onder de bevolking van twee dorpen, namelijk Zschadraß en Nossen. Beide dorpen zitten op hetzelfde sociaaleconomische niveau en hebben dezelfde ligging en uitzicht ten opzichte van een windmolenpark. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat één dorp echt overlast heeft van een

windmolenpark en één dorp bijna geen overlast heeft van de windmolens. Volgens Musall & Kuik (2011) is dit verschil aan te tonen met het eigendomsrecht van de windmolens.

Zo is de 'community' van Zschadraß heel betrokken bij het plaatsen van de windmolens en zijn ze mede-eigenaar van de windmolens. Doordat ze mede-eigenaar zijn, gaat een deel van de opbrengst weer terug naar de gemeenschap, waardoor de inwoners meer positief zijn over de plaatselijke windmolens. In Nossen zijn echter de windmolenparken volledig in handen van een private, commerciële partij. Het kan dus belangrijk zijn om de gemeenschap bij de plaatsing van windmolens te betrekken, dit kan leiden tot een hogere acceptatie van de lokale bevolking en ook tot een positievere houding ten opzicht van windenergie in het algemeen (Musall & Kuik, 2011).

Maar het is op dit moment niet te zeggen of de maatregelen die in Zschadraß zijn genomen overal en altijd de oplossing zijn om de acceptatie van de lokale bevolking ten opzichte van windmolens te verhogen. Hier zal dan ook meer onderzoek naar gedaan moeten worden. Helder is in elk geval wel dat bij het plaatsen van windmolens lang niet iedereen een voorstander is en dat het begrip NIMBY een belangrijke rol speelt in het planproces van een nieuw windmolenpark.

2.6. Draagvlak & Participatie

Het is gebleken in de vorige paragrafen dat bij een nieuw te realiseren windmolenpark problemen kunnen ontstaan. Mensen kunnen een positieve mening hebben over windenergie, maar tegelijkertijd ook tegen de plaatsing van windmolens bij hun in de buurt zijn. Als voor een bepaald gebied ervoor gekozen is om een windmolenpark te realiseren, dan is het belangrijk om de plaatselijke bevolking in ieder geval niet tegen te krijgen. Want als de plaatselijke bevolking bijvoorbeeld tegen een project is, dan kan het planningproces van dat project veel meer tijd in beslag nemen. De toename in tijd zou alleen maar meer geld kunnen kosten en uiteindelijk zou het project zelfs stopgezet kunnen worden, gewoonweg om het feit dat het project dan te duur wordt. Dat zou voorkomen worden, want dan zou windmolenparken in feit nergens op het land geplaatst kunnen worden. Als de rijksoverheid ervoor kiest om windmolenpark op het land te realiseren, dan is het een belangrijke taak om draagvlak te creëren onder de lokale bewoners. Deze 'taak' is dan bedoeld voor de verschillende overheden en voor de initiatiefnemers.

Draagvlak is volgens Oranjewoud (2011) een belangrijk onderdeel voor een nieuw te realiseren windmolenpark. Om draagvlak te creëren is het belangrijk om een windmolenpark te realiseren als een lokaal project. Dit adviesbureau heeft de Structuurvisie Windplan Wieringermeer geschreven en benadrukt dat deze structuurvisie een integrale visie op de ontwikkeling van windenergie in de regio is. Om deze visie uit te voeren worden vier pijlers behandeld, die gezamenlijk het plan evenwichtig moeten 'dragen'. De vier pijlers zijn 'draagvlak', 'ruimtelijke kwaliteit', 'milieu en ecologie' en 'economische uitvoerbaarheid'. Al deze pijlers moeten 'voldoende stabiel' zijn om het windplan te kunnen dragen. Één van deze pijlers is dus het draagvlak creëren onder de lokale bevolking, waarbij participatie een essentiële rol speelt (KNN, 2012).

Volgens Senternovem (2009) wordt onder participatie deelname van andere actoren in het planningsproces, afgezien van de initiatiefnemers, verstaan. De deelnemende actoren worden ook wel 'derden' genoemd. Een paar voorbeelden van deze 'derden' zijn:

- direct omwonenden
- overige inwoners van de gemeente

- huidige exploitanten van elders, die ten gevolge van ruimtelijk beleid op eigen grond geen windenergieproject kunnen realiseren

Participatie bij de planning van windmolenparken kan in vele maten voorkomen, maar volgens Senternovem (2009) bestaan er twee hoofdvormen:

- participatie in de planning
- financiële participatie

2.6.1. Participatie in de planning

Volgens Senternovem (2009) is één van de belangrijke doelen van participatie het voorkomen of verkorten van bezwaarprocedures en het verkrijgen van steun in draagvlak. Met participatie in de planning wordt bedoeld hoe lokale bewoners oftewel ‘derden’ betrokken kunnen worden bij het planningsproces. De mate van participatie kan hiervan wel veranderen per project. Zo kunnen initiatiefnemers ervoor kiezen om alleen informatie ter inzage te laten zien aan de lokale burgers, waarbij de bewoners dan geen gelegenheid hebben om echt mee te helpen aan een project en is de mate van participatie laag. Initiatiefnemers kunnen er ook voor kiezen om mensen actief mee te laten nadenken in het planproces. Bewoners kunnen dan inspraak hebben in het planproces. Het windpark Zuidlob, vlakbij Zeewolde, is op soortgelijk manier gerealiseerd. De gemeente Zeewolde en de provincie Flevoland hebben hier gezamenlijk met de lokale bewoners dit windenergieproject georganiseerd.

Bij windenergieprojecten zou ook een goed vooroverleg gevoerd kunnen worden tussen betrokken partijen, waarbij er nog verschillende planopties uitgewerkt kunnen worden. Zo kan een gemeente of een provincie ervoor kiezen dat ze alleen hun bestuurlijke medewerking verlenen als er een goede afstemming bereikt wordt tussen de initiatiefnemers en de bewoners over bepaalde voorwaarden. De gemeenten Haarlemmermeer en Wieringermeer bereikten op basis van bestuurlijke besluitvorming verregaand vooroverleg voor nieuwe windinitiatieven. De betrokken actoren worden zo gedwongen tot goed vooroverleg, waarin afspraken kunnen worden over het windmolenpark. Afspraken kunnen dan gemaakt worden de locatie van het windpark, het turbinetype en de ashoogte (Senternovem, 2009).

Er zijn dus wel voorbeelden in Nederland om mensen actief mee te laten participeren in het planproces. Bij het Windpark N33 is dit niet het geval geweest. Hier zijn wel informatieavonden georganiseerd, maar de lokale bewoners hebben niet mee kunnen beslissen/nadenken in het planproces. Het windplan is eigenlijk via meerdere overheidslagen aangewezen. Want door de provincie is het gebied langs de N33 aangewezen als zoekgebied en doordat de rijkscoördinatie-regeling ingesteld is, hebben initiatiefnemers hierop ingespeeld om een windpark te plannen die meer dan 100 MW moet opwekken. Bewoners hebben dus niet kunnen participeren in het planproces. Hierbij moet ook gezegd worden dat beide gemeentes niet kunnen meebeslissen in het project. Ze kunnen wel hun mening geven, maar dat is ook het enige. Financiële participatie blijft dan nog als mogelijkheid over om alsnog wel draagvlak te krijgen onder de lokale bevolking.

2.6.2. Financiële participatie

Met financiële participatie wordt bedoeld dat ‘derden’ dan financieel betrokken zijn bij het planningsproces. Onder financiële participatie kunnen, volgens Senternovem (2009), twee vormen onderscheiden worden. Bij de ene vorm is dat de participanten financieel participeren met risico en

zeggenschap en bij de andere vorm is dat er financieel geparticipeerd wordt met weinig risico en geen en beperkte zeggenschap. Initiatiefnemers hebben ook hier weer een keuze die ze kunnen afwegen. De vorm waarin weinig risico en geen of beperkte zeggenschap is, is vooral gericht op de lokale bevolking. Een risicovolle financiële participatie met zeggenschap wordt vooral gebruikt door agrariërs en andere ondernemers. In dit geval kunnen participanten zowel deelnemen voor als na de bouw van een windmolenpark. Participanten kunnen zich onderling organiseren in verschillende vormen. De belangrijkste juridische vormen zijn de B.V. (besloten vennootschap), de cv (commanditaire vennootschap), de vof (vennootschap onder firma), de stichting en de (coöperatieve) vereniging. Elke vorm van organisatie heeft voor- en nadelen, waarbij de vorm kan verschillen in de mate van zeggenschap van partijen, het financiële risico dat met de deelname opgelopen wordt en het financieel rendement dat iemand kan behalen (Senternovem, 2009).

Volgens KNN (2012) zijn er door discussie van de laatste jaren rondom participatiemodellen, vier belangrijk manieren ontstaan hoe men financieel betrokken kan worden. Deze vier manieren zijn:

- Profitregeling
- Financiële participatie/betrokkenheid
- Fondsvorming
- Eigen stroom

Bij een profitregeling kunnen omwonenden een vergoeding krijgen, vanwege de gedachte dat windmolens invloed hebben op de woon- en leefomgeving van omwonenden (KNN,2012). De initiatiefnemers hebben een optie om een profitregeling op te zetten. Hierbij kan dan gekeken worden tot hoeveel meter afstand mensen nog overlast hebben van de windmolens en dat mensen die dichterbij een windmolen wonen ook meer profiteren van de regeling. Mensen kunnen dan een bepaald bedrag per maand krijgen of ze krijgen korting op hun energierekening.

Met financiële participatie/betrokkenheid wordt bedoeld, wat ook al eerder genoemd is, dat 'derden' dan financieel betrokken zijn bij het planningsproces. De lokale bevolking kan dan investeren in het project en kan dan profiteren van de opbrengsten uit windenergie, waarbij twee hoofdvormen bestaan met verschil in mate van risico en zeggenschap. Bij deze twee hoofdvormen zijn weer verschillende mogelijke financieringsinstrumenten. Financieringsinstrumenten waar participanten weinig risico en geen of beperkte zeggenschap zijn bijvoorbeeld: obligaties, aandelen, (belegging)fondsen en leningen. Bij financieringsinstrumenten waar participanten wel risico en zeggenschap hebben, is het bijvoorbeeld mogelijk dat de participanten een stichting of een (coöperatieve vereniging) oprichten (Berenschot, 2011).

Een andere manier van participatie is het opzetten van een fonds. In dit geval worden de opbrengsten van de windmolens gedeeltelijk in een fonds gestopt, waarbij het ook mogelijk is dat een fonds nog meer gevoed kan worden met andere duurzame activiteiten. Met het geld van een dergelijk fonds kunnen dan vervolgens op lokaal niveau bepaalde activiteiten en/of doelen ondersteund worden (Berenschot, 2011).

De laatste manier van participatie in de voorgenoemde opsomming is dat eigen stroom opgewekt kan worden. Bij deze manier kunnen aandeelhouders en eigenaren afnemers worden van de geproduceerde energie. Elke opgewekt kWh wordt dan eerst ingezet om de eigenaar voor energie te voorzien. Bewoners die dan vlakbij de windmolen(s) zouden wonen van de eigenaar kunnen dan

stroom via deze eigenaar kopen. Zo hebben de bewoners dan echt 'groene' stroom en misschien wel voor een goedkopere prijs. De eigenaar zou dan niet meer stroom hoeven te kopen van energiebedrijven en zou dan de bijbehorende energiebelastingen en BTW niet hoeven te betalen. Het enige probleem is dat deze constructie nog niet mogelijk is en de motie die ingediend is om deze constructie wel te laten werken is door de Tweede Kamer verworpen. Juridisch is deze constructie voor nu dus geen alternatief. Het geeft echter aan dat het speelveld in beweging is en dat er wellicht in de nabije toekomst andere mogelijkheden in beeld komen (KNN,2012).

2.7. Windfonds

Uit de vorige paragraaf blijkt dat er veel verschillende vormen en manieren van participatie zijn, met elk zo zijn voor- en nadelen. Maar wat is een goede manier om draagvlak, onder de lokale bevolking van de gemeentes Menterwolde en Veendam, te creëren. Een mogelijkheid om de mening van lokale bevolking te willen weten is een enquête te houden. Zo komen we te weten of mensen willen participeren, in de planning of financieel, in het nieuw te plannen windmolenpark. Een uitkomst is eigenlijk dat er al onderzoek naar gedaan is naar verschillende opties van participatie bij windmolenparken. Zo heeft ook een medestudent onderzoek gedaan naar de verschillende participatieopties in zijn eigen regio. De regio waar het omgaat, ligt in de provincie Drenthe is bevat plaatsen als Eerste en Tweede Exloërmond, Nieuw Buinen, Drouwenermond en Valthermond. In deze regio zijn ook initiatiefnemers bezig geweest om een windmolenpark te realiseren. Dit windmolenpark heet op dit moment 'de Drentse Monden'. Het interessante aan dit empirisch onderzoek is dat het gebied redelijk vergelijkbaar is met het gebied langs de N33. Beide gebieden grenzen namelijk aan elkaar en behoren tot de zogenoemde 'Veenkoloniën'. De mening van de mensen zullen in beide gebieden waarschijnlijk dan ook niet veel van elkaar afwijken. De resultaten uit enquêtes kunnen dan ook gebruikt worden voor dit onderzoek.

Deze medestudent (Kevin van Dijk, 2012) heeft namelijk onderzoek gedaan naar of weerstand tegen windmolens of af te kopen is. Een belangrijke conclusie van dit onderzoek was, dat de bewoners het meest gevoelig waren voor een vorm van participatie en/of compensatie waarvan alle mensen binnen het plangebied kunnen profiteren. Om dit te onderzoeken heeft de medestudent een enquête gehouden onder de bevolking naar vijf verschillende manieren van participatie om draagvlak te creëren.

De vijf manieren waar empirisch onderzoek naar gedaan is, zijn als volgt:

- Obligaties
- Mede-eigenaar
- Energiekorting
- Windfonds
- Participatiepanel

Door Kevin van Dijk (2012) werden voor alle vijf manieren dan dezelfde stelling gebruikt in de enquête. Deze stelling was: "Ik ben positiever t.o.v. windpark de Drentse Monden omdat door de komst van een windfonds activiteiten zullen worden ondersteund". De bewoners konden dan aangeven, in hoeverre ze met de stelling eens waren, in de volgende gradaties: volledig oneens, oneens, niet eens/ niet oneens, eens en volledig eens. Uit de enquête kwam naar voren dat mensen het meest positief waren over een energiekorting en/of een windfonds. Ze zullen zich hierbij relatief het minst verzetten en daardoor hebben ze gekozen voor deze beide participatieopties. Doordat de

regio, waar dit onderzoek gehouden is, vergelijkbaar is met de regio langs de N33 kan aangenomen worden dat de lokale bevolking hier ook positief gestemd is over een windfonds of energiekorting.

In de enquête is verder ook nog gevraagd of de bewoners zich zouden verzetten tegen de windmolens als zij gecompenseerd zouden worden. Ook bij deze vraag kwam naar voren dat participatievormen waarvan iedereen kan profiteren het positiefst gewaardeerd werd, waarbij een windfonds en/of een energiekorting weer het best gewaardeerd werden als mogelijkheden. Een kanttekening is echter wel dat de meeste bewoners zich waarschijnlijk wel zouden blijven verzetten tegen de komst van de windmolens, ook al zouden ze gecompenseerd worden. De conclusie van dit empirisch onderzoek is dat de houding, ten opzicht van de mogelijke windmolens, van 34,4% van de bewoners zou verbeteren door de mogelijke participatieopties. Er liggen wel kansen om een energiekorting en/of een windfonds in te stellen voor het gebied langs de N33, maar hierbij moet wel gezegd worden dat lang niet alle bewoners het ermee eens zullen zijn. Sommige bewoners willen gewoon dat er nergens windmolens komen, het eerder genoemd NIABY gevoel.

Een andere medestudent (Berend Pijlman, 2010) heeft ook onderzoek gedaan naar weerstand bij windenergieprojecten. In dit onderzoek werd onderzoek gedaan naar waarom omwonenden weerstand bieden tegen windmolenprojecten en wat er aan gedaan kan worden om de weerstand te verminderen. Deze omwonenden zijn uiteindelijk in vijf categorieën ingedeeld. De categorieën zijn NIMBY, NIABY, 'voorwaardenstellers', 'NIMBY met twijfel over de technologie' en 'NIABY door effecten'. Een oorzaak dat alle omwonenden weerstand bieden, was eerlijkheid van de windmolens. Voor de categorieën NIMBY, 'NIABY door effecten' en 'voorwaardenstellers' was dan vooral de eerlijke afweging tussen de kosten van de negatieve effecten en de baten van belang. Een optie voor deze eerlijke afweging zou dan een windfonds kunnen zijn, want van de 69 respondenten waren 33 respondenten het met de volgende stelling eens: "Wanneer de gemeenschap profiteert uit de winsten van het project zou ik positiever tegenover het project staan". De reden dat maar 47,8% van de respondenten het met de stelling eens waren, is waarschijnlijk dat er alleen maar gevraagd werd naar de mening van de mensen die weerstand boden aan windmolens. Een windfonds en/of een energiekorting zou dan een optie kunnen zijn voor het Windpark N33, want dan profiteert de hele gemeenschap.

De initiatiefnemers van het Windpark N33 zijn op dit moment ook bezig met de mogelijkheden om de acceptatie van de bewoners te verbeteren. Zo hebben de initiatiefnemers van Windpark N33 twee informatieavonden georganiseerd op dinsdag 23 april 2013 en op donderdag 25 april 2013. Tijdens deze informatieavonden werden inwoners van de gemeenten Menterwolde en Veendam geïnformeerd over de verschillende opstellingsvarianten. Bij deze informatieavonden was de mogelijkheid om een enquête, met het thema 'Meedenken en Meedoen', in te vullen over verschillende participatieopties. De mogelijkheid bestond ook om later via internet de enquête in te vullen. De bewoners kunnen anno mei 2013 hun mening geven over de volgende vier opties:

- Obligaties: Financiële betrokkenheid door laagdrempelige lening
- Lokale energiemaatschappij: lagere stroomprijs en onderzoek naar energiebesparingen
- Koop een 'windmolendeel' voor uw eigen stroomvoorziening
- Leefbaarheidsfonds

Toevalligerwijs staat een windfonds, hier wordt het een leefbaarheidsfonds genoemd, en een vorm van energiekorting op de lijst mogelijkheden die KDE Energy onderzoekt. De resultaten van de

enquête zijn nog niet beschikbaar, maar het zou uitermate interessant zijn of het dan ook daadwerkelijk zo is, dat de bewoners in gebied langs de N33 ook zullen kiezen voor een windfonds en een energiekorting. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen dan ook van belang zijn bij het Windpark N33, mochten de bewoners kiezen voor een windfonds. Dit onderzoek zal alleen maar ingaan op een windfonds, wat een potentiële oplossing is om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking. Hierbij is het de taak is om te onderzoeken hoe een windfonds en toegepast kan worden bij het Windpark N33. Zo zal onder andere onderzoek gedaan moeten worden naar hoe beide gemeente en de initiatiefnemers tegenover een windfonds staan.

De keuze om alleen een windfonds te kiezen voor dit onderzoek, is met een achterliggende gedachte gebeurd. Bij een energiekorting zullen mensen als het ware geld krijgen, in wat voor vorm dan ook, omdat de mensen hinder kunnen ondervinden van de windmolens. Zo kunnen inwoners die dichtbij het windpark wonen een hogere korting krijgen dan mensen die er verder vanaf wonen. Stel dat een energiekorting ingevoerd zou worden in deze case, dan hoeft eigenlijk alleen maar de hoogte van de korting bepaald te worden in verhouding met de afstand tot de windmolens. Om de korting te bepalen hangt af van hoeveel geld er als het ware te verdelen valt. Vanuit planologisch perspectief is een energiekorting dan ook niet zo interessant, omdat er eigenlijk alleen maar getallen ingevuld hoeven te vullen. Met een windfonds zijn vele varianten mogelijk en een dergelijk fonds geldt dan voor het gebied als geheel, waarbij een energiekorting puur op het individu gericht is.

Een windfonds is gericht op de lokale bevolking en het gebied. Bij deze vorm van participatie wordt er een fonds opgesteld waardoor bepaalde activiteiten en/of doelen voor de omwonenden mogelijk worden gemaakt. Zo kan maatschappelijk draagvlak gecreëerd worden voor innovatieve projecten, waardoor de acceptatie tegen windmolens verbeterd kan worden. Oftewel een mogelijkheid om draagvlak onder de lokale bevolking te creëren, is om de windmolens onderdeel te laten zijn van het gebied.

2.8. Gebiedsgerichte benadering

Vanuit de planologie is een concept bedacht om projecten duurzamer te maken en om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking voor een project. Dit concept wordt ook wel de gebiedsgerichte benadering genoemd en wordt bijvoorbeeld gebruikt in de wegenplanning. De gebiedsgericht benadering is tot stand gekomen in de wegenplanning, omdat de laatste jaren in de planning van (weg)infrastructuur in Nederland een verschuiving waar te nemen is die loopt van een lijngerichte naar een meer gebiedsgerichte planning van wegen. Onderdelen van dit concept zouden ook toegepast kunnen worden bij het plannen van windmolens. Zo richt de gebiedgerichte benadering zich volgens Tillema en Arts (2010) vooral op een verbreding van de ruimtelijke scope, waarbij beoogd wordt de ruimtelijke functies, belangen en betrokken actoren te koppelen om zo tot duurzamere oplossingen te komen. Het concept heeft dan als doel om de ruimtelijke kwaliteit te verhogen, waarbij niet alleen een weg centraal staat, maar het hele gebied integraal wordt behandeld.

Bij een externe integratie van de ruimtelijke functies, belangen en betrokken actoren wordt de nadruk gelegd op de ruimtelijke ontwikkeling van een bepaald gebied. Deze vorm van integratie is sector overschrijdend en probeert in de wegenplanning daarmee infrastructuur en ruimtelijke ordening samen te brengen tot één ruimtelijke inpassing (Struiksma en Tillema, 2009).

Bij de proceskant van de gebiedsgerichte benadering wordt gelet op sociale verbreding. Een belangrijk onderdeel van de gebiedsgerichte benadering is dan ook dat publiek en private partijen goed samen werken. Zo kunnen beide partijen leren van elkaar en elkaar dan helpen op verschillende punten. Ook het laten participeren van burgers kan tot een grotere tevredenheid en hogere ruimtelijke kwaliteit leiden (Tillema en Arts, 2010).

Een nadeel van de gebiedsgerichte benadering kan zijn dat sommige organisaties vinden dat een project dan te complex wordt gemaakt. Vaak willen organisaties in de wegenplanning alleen maar gebruik maken van de gebiedsgerichte benadering als er winst te halen valt (Tillema en Lenferink, 2011). Bij het plannen van windmolens zal dit nadeel waarschijnlijk in mindere mate voorkomen, mede omdat er dan wel winst te boeken valt. Deze winst zal dan niet in geld uitgedrukt zijn, maar een mogelijk van de winst die behaald kan worden bij windmolens is dat de lokale bevolking de toekomstige windmolens meer kan accepteren.

Volgens Tillema en Lenferink (2011) zijn de volgende onderdelen van belang om het concept goed te laten werken:

- Het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van een gebied
- Het koppelen van ruimtelijke functies, belangen en betrokken actoren om zo tot duurzamere oplossingen te komen
- Het zo vroeg mogelijk betrekken van alle actoren
- Een publiek-private samenwerking (PPS) is van belang
- Het gebruik van innovatie oplossingen door private partijen

Uit de reacties van de betrokken overheden op de startnotie milieueffectrapportage van het Windpark N33, die Bureau Energieprojecten (2011) heeft samengesteld, blijkt ook dat verschillende overheden een meer gebiedsgerichte aanpak prefereren. De gemeente Borger-Odoorn, vindt dat het gebied niet beoordeeld is op zijn geschiktheid om een windmolenpark te plaatsen. Een gebiedsgerichte aanpak zou waarschijnlijk beter werken, dan dat de rijksoverheid elk windmolenplan boven de 100 MW telkens in procedure brengt via de rijkscoördinatie-regeling, wat volgens de provincie Drenthe (2011) een projectgerichte benadering is. De gemeente Aa en Hunze, die grens aan de gemeente Veendam, is het met de gedachte van de gemeente Borger-Odoorn eens. De plannen voor het windpark N33 kent een projectgerichte benadering waarbij het projectinitiatief als uitgangspunt wordt gehanteerd. De gemeente Aa en Hunze pleit voor een gebiedsgerichte benadering, waarbij locaties voor windmolenparken bepaald worden op basis van de opnamecapaciteit van het landschap. Alleen op deze wijze kan inzichtelijk gemaakt worden wat de effecten zijn van beoogde windmolenparken op het lokale en regionale landschap. De gemeente Veendam sluit zich ook aan bij deze mening en vindt een meer gebiedsgerichte aanpak wenselijk bij het zoeken naar locaties voor windmolenparken.

Misschien was het wel beter geweest om locaties voor windmolenpark te zoeken via een gebiedsgerichte aanpak, zodat mensen uiteindelijk positiever zouden reageren over een windmolenpark. Maar uiteindelijk is besloten om wel een windmolenpark te realiseren langs de N33 of worden in ieder geval de mogelijkheden onderzocht, waardoor het lastig wordt om het concept in zijn geheel toe te passen. De m.e.r. loopt inmiddels al en zal waarschijnlijk niet beëindigd worden, omdat mede door het beleid van de provincie en de rijksoverheid nu eenmaal bepaald is om een

m.e.r. toe te passen. Mocht blijken dat de effecten op het milieu gering zijn, dan zal de overheid waarschijnlijk besluiten om het windmolenpark wel te gaan bouwen.

Als blijkt dat het windpark N33 geplaatst zou worden dan zou de gebiedsgerichte benadering niet in zijn geheel gebruikt kunnen worden, maar wel kunnen onderdelen van belang zijn bij het ontwerp van een windfonds. De gedachtegang van de gebiedsgerichte benadering zou dan gebruikt kunnen worden om een windfonds op te zetten. Sommige onderdelen van de gebiedsgerichte benadering kunnen van belang zijn bij een windfonds, want met een windfonds wordt ook getracht om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren van het gebied. Voor de ruimtelijke kwaliteit is de leefbaarheid van de bewoners belangrijk en met een windfonds wordt getracht om deze leefbaarheid te verbeteren. Bij de gebiedsgerichte benadering is het tevens belangrijk om de ruimtelijke functies, belangen en de betrokken actoren te koppelen om zo tot duurzamere oplossingen te komen. Voor een windfonds kan het koppelen van de ruimtelijke functies, belangen en betrokken actoren ook van belang zijn om het te laten werken.

Om een windfonds gebiedsgericht te gaan ontwerpen voor de regio N33, is het belangrijk om te weten uit welke onderdelen een windfonds bestaat. Zo kan er naar elk onderdeel onderzoek gedaan worden op welke manier dat onderdeel het best zou gaan werken voor het windfonds van het windpark N33. Onderdelen die in eerste instantie belangrijk leken en daardoor ook naar gevraagd werden in de interviews waren als volgt:

- De doeleinden waar het windfonds voor ingezet wordt
- De beheerder van het windfonds
- De betrokkenheid van de investeerder
- De zeggenschap van de bewoners
- Het schaalniveau van het windfonds
- Deel van de opbrengst van de windmolens dat gebruikt kan worden voor het windfonds

Deze zestal onderdelen zijn min of meer vanzelfsprekend, want zonder input van geld of het ontbreken van een beheerder zou een windfonds immers niet eens kunnen functioneren. De interviews zijn gebaseerd op deze zes onderdelen. Uit de theorie blijkt ook dat er onderzoek gedaan is naar het ontwerp van een windfonds. Zo onderscheidt Berenschot (2011) drie onderdelen, die van belang zijn om een windfonds te laten werken:

- De wijze van financiële voeding van het fonds
- De besturing van het fonds
- Wat gerealiseerd wordt met het fonds en op welk schaalniveau dat plaatsvindt

Bij de onderdelen van beide aspecten zijn overeenkomsten te zien. Zo is bij de opsomming van Berenschot (2011) te zien dat alleen de betrokkenheid van de investeerder en de zeggenschap van de inwoners niet behandeld wordt. Dit is waarschijnlijk gedaan omdat beide partijen altijd betrokken moeten zijn bij het ontwerpen van een windfonds. De andere onderdelen zijn hetzelfde bij de twee opsommingen. Beide opsommingen worden uiteindelijk gebruikt voor deze scriptie, omdat beide opsommingen zo hun voor- en nadelen hebben. In de interviews is namelijk gebruikt gemaakt van de eerste opsomming, die iets uitgebreider is. Maar om de conclusie te beantwoorden is de laatste opsomming voldoende om een compleet antwoord te geven.

Hoofdstuk 3: Methode

Participatie kan belangrijk zijn om draagvlak te creëren voor projecten, waarbij er dan een verschil is tussen financiële participatie en participatie in de planning. In het vorig hoofdstuk is gebleken dat elk van beide participatievormen weer verschillende manieren heeft om mensen te betrekken bij een bepaald project. Aan de hand van de literatuur en de gegevens van het Windpark N33 kan geconcludeerd worden dat er beperkte mogelijkheden zijn tot participatie in de planning bij het Windpark N33.

Een optie die dan overblijft om wel draagvlak te creëren voor windmolens, is dan financiële participatie, om zo de lokale bevolking wel te betrekken bij het Windpark N33. Hierbij zou gedacht kunnen worden, wat ook al eerder genoemd is, aan een obligatie, een energiekorting, mede-eigenaar worden van een windmolen of een op te richten windfonds. Om nu te weten te komen wat de lokale bevolking prefereert, zou een enquête gehouden kunnen worden. Gelukkigerwijs heeft een medestudent, Kevin van Dijk (2012), al een enquête gehouden onder de lokale bevolking in een vergelijkbaar gebied naar mogelijke opties onder de lokale bevolking om draagvlak te creëren. Doordat voor deze scriptie geen kwantitatief onderzoek gedaan hoeft te worden, kan dieper op andere zaken ingegaan worden. In principe is deze scriptie dan een vervolgonderzoek, waarbij een andere case van een windmolenpark behandeld wordt.

Uit dit geënquêteerd onderzoek kwam onder andere naar voren dat een windfonds en een energiekorting het positiefst gewaardeerd werd door de betrokken inwoners, met respectievelijk percentages van 44,5% en 57% van de mensen die met beide mogelijkheden eens waren. Hierbij moet wel verteld worden dat ook de groep die 'niet eens/oneens' is meegerekend. De meerderheid van de bewoners was wel van mening dat als er windmolens in het gebied kwamen te staan, dat ook alle mensen binnen het plangebied mee moesten profiteren. Een windfonds kan een potentiële oplossing zijn om draagvlak te creëren. Om inzicht te krijgen hoe een succesvol windfonds ontworpen moet worden, zijn er interviews gehouden en is een deskstudie van voorbeeldcases gedaan. Maar voordat deze onderzoeksmethoden besproken worden, wordt eerst dieper op de case van het Windpark N33 ingegaan.

3.1. Windpark N33

De provincie Groningen is een voorstander van windenergie en heeft in de Provinciale Omgevingsplannen (2000 en 2009) altijd een sterke visie gehad op windenergie. In deze twee omgevingsplannen zijn nadrukkelijk drie locaties aangewezen waar windparken ontwikkeld kunnen worden. De provincie wil dat naast deze locaties nergens anders in de provincie windenergie wordt ontwikkeld. De drie locaties waar wel windenergie mag worden ontwikkeld zijn de Eemshaven, Delfzijl en het gebied langs de N33 in de gemeentes Menterwolde en Veendam. Deze drie plekken zijn door de provincie in het verleden gekozen om dat ze allemaal een bedrijventerrein hebben. De provincie vindt namelijk het opwekken van windenergie een industriële activiteit is en deze activiteit hoort dan ook thuis vlakbij een bedrijventerrein. De keuze voor de Eemshaven en Delfzijl is in dat opzicht wel coherent, omdat deze beide gemeenten ook een groot bedrijventerrein hebben. Maar over de geschiktheid van het gebied langs de N33 kan gediscussieerd worden. Veendam heeft wel relatief groot bedrijventerrein, maar de gemeente Menterwolde heeft alleen maar een klein bedrijventerrein in Zuidbroek. Een vraagstuk is dan in hoeverre het zoekgebied reëel is.

De provincie Groningen wil bij voorkeur voor 2015 en uiterlijk in 2019 ten minste 750 megawatt (afkorting MW) opwekken aan windenergie, inmiddels is de doelstelling verhoogt naar 855,5 MW (Provincie Groningen, 2013). Met het realiseren van deze drie locaties wil de provincie proberen om zo 855,5 MW aan windenergie te komen. Bij de locaties Eemshaven en Delfzijl zijn al veel windmolens in ontwikkeling en sommige windmolens zijn al actief. Langs de autoweg N33 zijn echter nog geen windmolens gerealiseerd. Hier hebben initiatiefnemers op ingespeeld. Zo is het initiatief om een windpark langs de N33 te realiseren ontstaan door een aantal lokale grondeigenaren, waaronder 18 lokale agrarische bedrijven, die zich hebben verenigd in Blaaswind BV.

Het windpark zou dan gerealiseerd moeten worden aan weerskanten van de N33 in de gemeentes

Menterwolde en Veendam (zie figuur 3.1). In de figuur zijn beide gemeentes te zien, waarbij het groene gedeelte het zoekgebied is. Waar de windmolens geplaatst worden moet nog onderzoek naar gedaan worden, net als hoeveel windmolens er zullen komen te staan en hoeveel MW een enkele windmolen zal gaan opbrengen. Dit onderzoek wordt de milieueffectrapportage (afkorting m.e.r.) genoemd. Voor de m.e.r. worden een vijftal opstellingsvarianten onderzocht, waarbij de verschillen zich uiteten in het nominaal vermogen en de posities van de windturbines (zie bijlage 1). Een m.e.r. is verplicht voor projecten zoals auto(snel)wegen, vliegvelden, afvalverbrandingsinstallaties en elektriciteitscentrales. Ook windmolenparken vallen onder deze verplichting. De onderzoekresultaten van de m.e.r. komen in een milieueffectrapport (afkorting MER). Later meer over deze procedure van het Windpark N33, eerst is het van belang om de geschiedenis door te nemen.



Figuur 3.1.: zoekgebied Windpark N33

Sinds 2000 wil Blaaswind BV een windpark langs de N33 in de gemeente Veendam in Menterwolde realiseren. De grondeigenaren hebben partners gezocht, zoals KDE Energy als medeontwikkelaar, om de ontwikkeling van windmolens te bewerkstelligen (KDE Energy BV & Blaaswind BV, 2012). Door Blaaswind BV is in 2005 een startnotitie MER ingediend bij de gemeentes Veendam en Menterwolde om zo te kijken of een windmolenpark haalbaar is in het milieu. Beide gemeentes hebben de startnotitie MER niet in behandeling genomen in 2005, waardoor Blaaswind BV naar andere mogelijkheden ging kijken hoe een windmolenpark wel gerealiseerd kon worden. Na het weigeren van het in behandeling nemen van de startnotitie is het project intern verder ontwikkeld door initiatiefnemers (Pondera Consult, 2011). Uiteindelijk zijn de initiatiefnemers met een nieuw plan gekomen, ze zijn namelijk van plan met het nieuwe windpark 120MW op te wekken. Gekozen voor een windpark van meer dan 100 MW is met een achterliggende gedachte gebeurd, want windparken met een capaciteit van ten minste 100 MW vallen automatisch onder rijkscoördinatie-regeling (Ministerie van Economische Zaken, 1998). Hierdoor kan de rijksoverheid volgens het Ministerie van Economische Zaken (2012) doormiddel van de rijkscoördinatie-regeling, bij projecten van nationaal belang, de besluitvorming coördineren. De gedachte hierachter is dat de procedures verkort worden, waardoor projecten sneller gerealiseerd kunnen worden. Zo moet er dan ook onderzoek gedaan

worden of een windmolenpark langs de N33 gerealiseerd kan worden. Waarbij ter onderbouwing van de besluitvorming over de locatie en de inrichtingsvarianten (plaatsing, masthoogte, rotordiameter, etc.) een MER moet worden opgesteld. Daarbij worden de (mogelijke) negatieve effecten van het project op het milieu, bijvoorbeeld op landschap, natuur, bodem, water, slagschaduw en geluid in beeld gebracht, zodat deze effecten een volwaardige rol kunnen spelen bij de besluitvorming. Verder wordt helder wat voor maatregelen genomen kunnen worden om de negatieve gevolgen te beperken of zelf te voorkomen. Het milieueffectrapport dat bij deze case gecreëerd wordt, wordt een gecombineerd project-MER / plan-MER waarvoor de uitgebreide procedure wordt gevolgd. De project-MER wordt opgesteld ter onderbouwing van de omgevingsvergunning en het plan-MER ter onderbouwing van het Inpassingsplan (Ministerie van Economische Zaken, 2012). Het MER moet dus uitwijzen wat de geluidseffecten zijn op de woningen van omwonenden en hoe eventuele overlast tot een minimum beperkt kan worden. (KDE Energy BV & Blaaswind BV, 2012).

3.2. Interviews betrokken partijen

Bij het plannen van een toekomstig windpark blijken vele actoren betrokken te zijn, met allemaal hun eigen belangen. De projectontwikkelaars willen een windmolenpark realiseren om zo er geld mee te verdienen, waarbij het in hun ogen wel belangrijk is om draagvlak te hebben onder de lokale bevolking, wat blijkt uit de interviews. De verschillende overheden denken er ook weer anders, wat al eerder genoemd is, over de situatie en zelfs de bewoners hebben zo hun eigen gedachte over de windmolens. Sommige bewoners hebben zich zelf verenigd in een protestgroep en andere bewoners vinden het allemaal wel prima en van die laatste groep wordt dan ook vrij weinig gehoord in de media.

Het uiteindelijke doel van deze scriptie is om te kijken hoe een windfonds ontworpen kan worden voor de regio van het Windpark N33, waardoor maatschappelijk draagvlak gecreëerd wordt onder de lokale bevolking. Uit de theorie blijkt namelijk dat een windfonds een potentiële oplossing kan zijn om draagvlak te creëren. Om nu te weten te komen hoe alle actoren over een windfonds denken, is gekozen om verscheidende diepte-interviews te gaan houden met de actoren. Door kwalitatief onderzoek, in dit geval interviews, wordt diep op het onderwerp ingegaan, dit ter aanvulling van het kwantiteit onderzoek over de verschillende participatieopties bij het boogde windpark de Drentse Monden. Op die manier wordt informatie verkregen, die anders niet in officiële (beleids)documenten te verkrijgen is. Met kwalitatief onderzoek kan in kaart gebracht worden wat zich dan in de regio afspeelt en wat lokale visies zijn op het windmolenpark en een mogelijk windfonds. Op die manier kan inzichtelijk gemaakt worden over de verschillende vraagstukken van het probleem en hoe de betrokken actoren denken over de invullingen van een windfonds

Bij het Windpark N33 zijn veel actoren betrokken die er belang bij hebben of het windmolenpark gerealiseerd wordt. Een vraagstuk is dan ook welke personen en welke organisaties geïnterviewd gaan worden. Doordat het kwantitatief onderzoek van de Drentse Monden gebruikt wordt voor deze scriptie, worden geen interviews gehouden met de lokale bevolking. Wel zijn, om een aanvullend beeld te krijgen van de mening van de lokale bevolking, de informatieavonden van de initiatiefnemers op dinsdag 23 april en op donderdag 25 april bezocht.

Een taak van deze scriptie is om vooral een advies te geven over hoe een windfonds op een goede manier ontworpen kan worden. Om dit ontwerp succesvol te laten worden, zijn enkele ideeën nodig van verschillende partijen in de regio en ook voorbeelden waar een dergelijk fonds wel heeft

gewerkt. Deze voorbeelden van cases worden dan gekoppeld aan de ideeën uit de regio, maar hierover later meer in de volgende paragraaf.

Overheden die een grote rol hebben bij in planningsproces van het Windpark N33 zijn het Rijk en de provincie Groningen. Voor deze scriptie is gekozen om deze twee actoren niet te gaan interviewen, omdat de motivatie en de keuzes van beide partijen helder zijn. Beide actoren hebben dus een grote rol in het planningsproces, maar hun mening over een mogelijk windfonds is eigenlijk niet interessant voor deze scriptie. Beide partijen zullen ook weinig lokale kennis hebben over het probleem. Dit blijkt onder andere uit de reactiebundel van Bureau Energieprojecten (2011), waar de lagere overheden een gebiedsgerichte aanpak prefereren, maar uiteindelijk gekozen is voor een projectgerichte aanpak. Daarvoor kan er beter met actoren gesproken worden die lokaal ook bij het project betrokken zijn. Uiteindelijk is er gekozen om de volgende actoren/partijen te gaan interviewen:

- de gemeente Veendam
- de gemeente Menterwolde
- platform Tegenwind N33
- KDE Energy B.V.
- de gemeente Delfzijl

Om beide gemeentes te gaan interviewen ligt natuurlijk voor de hand. Het mogelijk Windpark N33 heeft gevolgen voor de leefomgeving en dan is het belangrijk om te weten hoe de gemeentes over de situatie nagedacht hebben en wat nu hun visie is voor de toekomst. Verschillende vragen zijn aan bod gekomen bij het interview. Bij deze twee interviews is behandeld hoe de gemeentes denken over de gevolgen van het beoogde windpark en hoe de gemeentes denken over draagvlak onder de bevolking. Ook is gevraagd aan de desbetreffende medewerker hoe hij of zij denkt over een windfonds. Verder zijn er meer vragen gesteld, maar dat zal uitgebreider behandeld worden in het volgend hoofdstuk. Onderscheid moet dan gemaakt moeten worden tussen het antwoord van de gemeente zelf en het antwoord van de beleidsmedewerker. De gemeente kan officiële uitspraken doen, waar de medewerker misschien hele andere ideeën over een bepaald fenomeen heeft. Het is belangrijk om dit verschil dan ook goed weer te geven in het interview.

Een andere partij die van zich laat spreken is platform Tegenwind N33. Deze partij is een protestgroep die logischerwijs de windmolens niet in het gebied langs de N33 wil hebben. Door deze partij te interviewen kan informatie verkregen worden waarom deze protestgroep zo negatief denkt over de windmolens en wat zij van een windfonds vinden. Een andere belangrijke vraag kan zijn wat voor mogelijke gevolgen de windmolens hebben voor de leefomgeving. Misschien zijn er, volgende deze protestgroep, wel andere alternatieven die veel beter hadden gewerkt in deze regio.

Verder is een interview gehouden met de initiatiefnemers/projectontwikkelaars. Bij dit windpark is er een samenwerkingsverband tussen Blaaswind BV en KDE Energy BV. In eerste instantie was er voor dit kwalitatief onderzoek ervoor gekozen om beide partijen te interviewen. Achteraf was dit niet meer nodig omdat de geïnterviewde van KDE Energy namens beide partijen zou gaan spreken. De initiatiefnemers zullen waarschijnlijk heel positief zijn over het interviews. De verwachting is dat ze ook graag draagvlak willen creëren onder de bevolking, mede dus omdat ze dan zo weinig mogelijk weerstand hebben, wat ook al beschreven is in de theorie. De vragen zullen dan vooral gaan over wat voor mogelijke oplossingen de initiatiefnemers in ogen hebben voor de lokale bevolking en wat de mogelijke gevolgen van de windmolens zijn voor de leefomgeving.

Een partij die niet betrokken is bij het Windpark N33 is de gemeente Delfzijl. Maar het idee om deze partij te gaan interviews is het feit dat in de gemeente Delfzijl al windmolens geplaatst zijn. Dit gebied was namelijk één van de drie plekken in de provincie Groningen waar windparken gerealiseerd mochten worden. Door deze gemeente te interviewen wordt getracht om informatie te verkrijgen die relevant kan zijn voor de regio van het Windpark N33. Bijvoorbeeld hoe bij de gemeente met de plannen is omgegaan en wat voor mogelijkheden deze gemeente gebruikt om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking voor de windmolens. Het blijkt namelijk dat in Delfzijl een windfonds is opgericht voor de lokale bevolking. Dit windfonds heet dan een leefbaarheidfonds, maar de werking is hetzelfde. Door te weten te komen hoe Delfzijl met een fonds omgaat voor windmolens, kunnen lessen geleerd worden die voor het Windpark N33 van belang zijn. Delfzijl is dan ook een voorbeeld waar een fonds is opgericht voor de lokale bevolking, doordat er windmolens geplaatst worden. In de paragraaf deskstudie worden nog meer voorbeelden genoemd, maar daar daarover later meer.

Alle interviews zijn uitgewerkt in de bijlage en worden in het hoofdstuk resultaten uitgebreid behandeld. De meeste vragen voor alle actoren hebben overlap, maar sommige vragen zijn specifiek voor bepaalde partijen. De meest relevante vragen worden met een tabel behandeld, waardoor duidelijk te zien is wat de verschillende ideeën zijn van de geïnterviewden over het windmolenpark en een mogelijk windfonds.

3.3. Deskstudie mogelijkheden windfonds

Naast de diepte-interviews is ook een deskstudie gedaan om te kijken hoe in andere gebieden met (wind)fondsen is omgegaan. Zo is het belangrijk om te kijken hoe fondsen zijn opgezet en wat voor doeleinden de fondsen gebruikt worden. De werking van de fondsen is belangrijk om mee te nemen in de analyse, hieruit kunnen dan lessen worden getrokken voor de conclusie voor het mogelijke windfonds van het Windpark N33. De cases die onderzocht gaan worden komen uit binnen- en buitenland. In Nederland zijn al verschillend toekomstige of bestaande windparken bezig om een windfonds of een andere dergelijk fonds op te zetten. Het blijkt dat projectontwikkelaars vooral in het Verenigd Koninkrijk werken met windfondsen. Windmolenparken worden geplaatst met het idee dat mensen gebruiken kunnen maken van een windfonds, om zo hun leefbaarheid te verbeteren.

In Nederland is de gemeente Delfzijl een goed voorbeeld waar een windfonds ontworpen is, maar ook in andere gemeentes hebben de gedachte om een windfonds op te zetten. Er zijn verschillende namen voor een windfonds. De gemeente Delfzijl noemt het bijvoorbeeld een leefbaarheidfonds, maar de werking van de fondsen is hetzelfde, waarbij het niet uitmaakt welke naam er aan gekoppeld wordt. Voor de deskstudie zijn er niet alleen maar cases onderzocht die alleen maar te maken hebben met windenergie. De provincie Overijssel heeft bijvoorbeeld een energiefonds waar projecten en plannen, die duurzaam van aard zijn, financieel geholpen kunnen worden. In dit fonds zit 200 miljoen euro en daar moeten toch lessen uit te halen zijn.

Voor de deskstudie is onderzocht hoe de betrokken actoren in het binnen- en buitenland een windfonds ontwerpt voor hun regio. Uiteindelijk zullen aan alle resultaten een conclusie verbonden worden, waarbij de uitkomsten van de deskstudie en de interviews aan elkaar gekoppeld worden aan de theorie om zo een conclusie weer te geven. Deze conclusie moet dan als een advies worden gezien.

Hoofdstuk 4: Resultaten Interviews

In dit hoofdstuk worden de interviews besproken die gehouden zijn met de besproken actoren. Relevante vragen worden in een tabel uitgezet, om een helder overzicht te krijgen. De tabellen zijn ervoor om snel en duidelijk beeld te krijgen van de verschillende standpunten van de betrokken actoren. De gemeente Veendam, de gemeente Menterwolde, platform Tegenwind N33 en KDE Energy (die ook spreekt namens Blaaswind BV.) zijn vier actoren die geïnterviewd zijn en betrokken zijn bij het planproces van het Windpark N33. Een andere actor die ook in de tabellen genoemd wordt, is de gemeente Delfzijl. Deze actor heeft weinig met het planproces van het Windpark N33 te maken, maar is wel geïnterviewd. Dit interview is met een bijzondere reden gehouden, want in Delfzijl staan namelijk al windmolens en in deze gemeente is windfonds opgericht, wat verder ook besproken is in hoofdstuk 3. De reden waarom de case van het windpark Delfzijl niet alleen maar bij het tweede gedeelte van dit hoofdstuk wordt besproken, is dat de vragen die gesteld zijn aan de gemeente Delfzijl, overeenkomen met de vragen die gesteld zijn aan de actoren van het Windpark N33. Door de gemeente Delfzijl ook in de tabel te zetten, kan een handige vergelijking gemaakt worden in de punten waar beide windparken overeenkomen of verschillen. Bij elke tabel wordt dan een uitleg gegeven waarom een actor op een bepaald manier denkt. Aan het einde van dit hoofdstuk worden de specifieke voorkeuren voor een windfonds opgesomd van elke actor. Deze opsomming wordt gedaan om na te gaan hoe de actoren in de regio over een windfonds denken. In hoofdstuk 5 worden verschillende cases besproken die met een windfonds werken. Zo kan uiteindelijk een conclusie aan de resultaten worden verbonden, die dan een advies is over hoe een windfonds kan worden opgezet wil het werken in deze regio.

4.1. Standpunten

Actor	Mening
Gemeente Veendam	Negatief over Windpark N33
Gemeente Menterwolde	Negatief over Windpark N33
Platform Tegenwind N33	Negatief over Windpark N33
KDE Energy	Positief over Windpark N33
Gemeente Delfzijl	Positief over windpark Delfzijl

Tabel 4.1.: Standpunt betrokken actoren

Actoren winpark N33

Uit de tabel is af te leiden dat alleen KDE Energy positief is over het Windpark N33, wat in feite logisch is omdat ze de initiatiefnemers zijn. De protestgroep is tegen het windmolenpark, wat ook te verwachten was, anders zou het immers geen protestgroep zijn. Een opmerkelijk feit is wel dat beide gemeentes tegen de komst van het Windpark N33 zijn, mede omdat de gemeente Delfzijl wel positief is over de windmolenparken in hun gemeente. Natuurlijk kan elke gemeente, voor het belang voor haar inwoners, hun standpunt uiten voor een bepaald plan of project, maar bij deze case is het uiterst interessant waarom één gemeente wel positief is over een windmolenpark en twee andere gemeentes juist niet.

De reden van de gemeentes van waarom ze een bepaald standpunt hebben, is belangrijk om te weten. Lessen kunnen hieruit geleerd worden bij de ontwikkeling van windmolenparken. De

gemeente Veendam is voorstander van duurzame energie en steunt dan ook de ontwikkeling van windenergie. Alleen de gemeente Veendam is het niet eens met het zoekgebied en zal zich blijven verzetten tegen het Windpark N33. De reden waarom Veendam tegen de locatie is omdat het zoekgebied veel te dicht bij de bewoning is. Ook de gemeente Menterwolde deelt de mening van de gemeente Veendam.. Deze mening hebben beide gemeentes altijd al aangehouden en het is niet waarschijnlijk dat deze mening zal veranderen in de toekomst. Het zoekgebied ligt gewoon te dicht, volgens de gemeente, bij de woonbebouwing. De mening van beide gemeentes is de afgelopen jaren ook niet veranderd (Bureau Energieprojecten, 2011).

Tegenwind N33 is tegen het project, omdat een windpark per definitie de woon- en leefomgeving verpest van de mensen. Een windpark moet dan, volgens Tegenwind N33, dan ook altijd 2000 meter van de bewoning worden geplaatst. Volgens deze protestgroep is het eigenlijk vreemd dat de lokale bevolking nergens in meegenomen wordt, waarmee bedoeld wordt dat er wel milieueffectrapportages zijn en dat overal over gerapporteerd wordt, maar dat de gevolgen van de mens nergens behandeld worden. In het interviews met Tegenwind N33 worden ook alternatieven genoemd, maar daarover later meer.

Gemeente Delfzijl

Uit het interview met de gemeente Delfzijl blijkt dat de mening binnen deze gemeente over het zoekgebied vanaf het begin, dat de plannen van de windmolens er kwamen, erg wisselend was. De politiek was in het begin erg verdeeld, omdat ze ook wel de voordelen zagen, maar ook de nadelen van de toekomstige windmolens. Uiteindelijk zijn er wel vergunningen uitgegeven en is een gedeelte van het windmolenpark (vierendertig turbines) gerealiseerd. Destijds is maar een gedeelte gerealiseerd, omdat op dat moment er niet voldoende draagvlak was, in het gemeentebestuur, om het hele gebied in te vullen. Uiteindelijk is stapsgewijs het zoekgebied ingevuld, waarbij ook de invulling van de Schermdijk, waar de plannen waren om twintig windturbines te plaatsen. Dat plan is uiteindelijk aangenomen met elf tegen tien stemmen in de gemeenteraad, wat een minimale meerderheid is.

Door deze kleine meerderheid is besloten om het in vervolg op een andere manier het zoekgebied te gaan invullen, er was namelijk te veel discussie en weinig draagvlak voor de windturbines. Destijds is besloten dat er draagvlak moest komen bij de gemeenteraad en bij de bevolking voor windmolens om op een snellere manier de procedures te doorlopen. Het duurzaamheidsbeleid van de gemeente is toen veranderd en er werd een doelstelling ingesteld, namelijk dat 5% van de energieopwekking van Delfzijl duurzaam moest zijn. Het bleek toen inzichtelijk is gemaakt wat Delfzijl aan duurzaamheid deed, dat de doelstelling ruim gehaald was. Uiteindelijk was de gemeenteraad van Delfzijl enthousiast over de mogelijkheden van duurzaamheid in Delfzijl en ook over de mogelijkheden van windenergie. Windenergie is ook aan het beleid gekoppeld, mede omdat Delfzijl aangewezen was als zoekgebied.

Voor 2010 had de gemeente Delfzijl, tevens de gemeentes Veendam en Menterwolde, een volledige beslissingsbevoegdheid met betrekking tot de plannen van een windmolenpark. Na 2010 kan het Rijk het hef in handen nemen als het gaat om windparken van meer dan 100 MW. Het Rijk is dan bevoegd en die verleent dan ook de vergunningen en kan het bestemmingsplan wijzigen.

De gemeente Delfzijl heeft op deze verandering geanticipeerd en gingen vanaf dat moment ook actief bezig met de ontwikkeling van windmolens. Per toeval is het eigenlijk het windpark Delfzijl onderverdeeld in verschillende gedeeltes. Dit kleinere windmolenpark leveren elk minder dan 100 MW op en daardoor kan de gemeente Delfzijl de bestemmingsplannen vaststellen, in tegenstelling tot de gemeentes Veendam en Menterwolde. De provincie Groningen verleent dan de vergunningen. Enig risico is wel dat als de gemeente een bepaald plan weigert, dat de provincie dan de bestemmingsplannen mag vaststellen, mocht het passen binnen het beleid. Anno 2013 is Delfzijl ook bezig om de andere deelgebieden in te vullen.

Een verschil in visie is dus te zien tussen de gemeente Delfzijl en beide betrokken gemeentes van het windpark N33. De gemeente Delfzijl heeft in principe een voordeel dat ze mee kunnen beslissen bij het plaatsen van de windmolens en dit voordeel hebben de gemeente Menterwolde en Veendam niet, omdat ze tegen het Windpark N33 zijn. Het nadeel van de keuze van de gemeente Delfzijl is dan wel dat het zeker is dat er windmolens komen in hun gemeente. Voor het Windpark N33 is het nog niet zeker of die windmolenpark er komt.

4.2. Alternatieven

Actor	Type alternatief
Gemeente Veendam	Andere locatie
Gemeente Menterwolde	Andere locatie
Platform Tegenwind N33	Andere type duurzame energie/besparing energie

Tabel 4.2.: Alternatieven

Uit het interview met de gemeente Veendam werd duidelijk dat de gemeente Veendam tegen het Windpark N33 is, maar niet tegen windenergie. De gemeente heeft bijvoorbeeld alternatieven aangeboden aan de provincie, om op een andere plaats windenergie op te wekken. Zo is onder andere voorgesteld om windmolens te plaatsen langs het A.G. Wildervanckkanaal. In dit gebied wonen veel minder mensen dan in het zoekgebied en heeft daarom ook de voorkeur van de gemeente Veendam, want de afstand tot de bewoning is het kritiekpunt van de gemeente Veendam op het huidig zoekgebied. Alleen de provincie Groningen staat dit niet toe omdat dit geen zoekgebied is en wil dan ook niet het gebied rondom het A.G. Wildervanckkanaal als zoekgebied aanwijzen.

Volgens de geïnterviewde kan de reden hierachter zijn dat als de provincie wel zou toestemmen, dat er dan overal in de provincie weer windmolens geplaatst kunnen worden en dat wil de provincie juist voorkomen. Daarom hebben ze in het POP drie locaties aangewezen werden waar windenergie opgewekt mag worden. Deze locaties bezitten allemaal een bedrijventerrein en de provincie vindt dat het opwekken van windenergie een industriële activiteit is, die dan ook thuishoort nabij een bedrijventerrein. Als er dan een uitzondering op het POP gemaakt zal worden, dan komt de visie niet meer geloofwaardig over van de provincie Groningen. Projectontwikkelaars zouden op andere plekken in de provincie ook windmolens kunnen plaatsen, die dan vergelijkbaar zijn met het gebied rondom het A.G. Wildervanckkanaal.

De gemeente Menterwolde is, net als de gemeente Veendam, het niet eens met de plannen om een windpark te realiseren langs de N33. Ook de gemeente Menterwolde wilde graag meewerken aan een alternatief, deze gemeente heeft daarom de provincie aangeboden om samen op zoek te gaan

naar andere gebieden, maar de provincie wil dus niet van het zoekgebied afwijken. De provincie heeft zich vastgehouden aan het beleid om langs de N33 windmolens te plaatsen.

Beide gemeentes hebben zich gericht op het veranderen van de locatiekeuze van het windpark. De protestgroep vindt het Windpark N33 ook geen goed idee, omdat een windpark per definitie de woon- en leefomgeving verpest van de mensen. Een windmolenpark zou dan ook altijd 2000 meter van de bewoning geplaatst moeten worden. Dat houdt in dat Tegenwind N33 het ook niet erg zou vinden als de windmolens in een ander gebied geplaatst zou worden, zolang het maar 2000 meter van de bewoning wordt geplaatst. Volgens de protestgroep is het een frustratie dat de burgers niet gehoord worden.

In het interview met Tegenwind N33, gaf de geïnterviewde aan dat windenergie eigenlijk geen structurele oplossing is om meer duurzame energie op te wekken in Nederland. Windmolens draaien lang niet altijd en daardoor kunnen vele fluctuaties in het elektriciteitsnet optreden. Hij vindt dat in Nederland thoriumcentrales gebouwd moeten worden, om zo meer duurzame energie op te wekken. Met een thoriumcentrale kan geregeld worden hoeveel energie op welk moment opgewekt moet worden. Thorium is veel vriendelijker dan kernenergie en het voordeel is dat er in de wereld voor duizenden jaren genoeg thorium is, om duurzame energie op te wekken. Volgens de geïnterviewde kan ook besparing van energie een goede oplossing zijn voor het milieu. Men moet dan kijken waar bezuinigd en bespaard kan worden, daar haal je de meeste winst mee.

4.3. Effecten Windpark N33

Een vraag die gesteld was aan de vijf actoren was wat de belangrijke effecten/gevolgen konden zijn door de komst van een windmolenpark in het gebied langs de N33. Door deze vraag te stellen werd getracht om uit te zoeken wat zich nu echt afspeelde in de regio en of de argumenten overeen komen bij elke actor. Voor het ontwerp van een windfonds zijn de mogelijke effecten van weinig belang, maar door de effecten wel te analyseren wordt het verhaal van het Windpark N33 wel vollediger. Bij deze vraag moet wel vermeld worden dat het geen officiële uitspraken zijn van de gemeentes, bij deze uitspraken gaat het louter om de mening van de geïnterviewde.

Actor	Mogelijke effecten
Gemeente Veendam	Geluidshinder, gevaar voor vogels en vleermuizen, slagschaduw, ijsafzetting en de veiligheid van windmolens
Gemeente Menterwolde	Geluidshinder, gevaar voor vogels en vleermuizen, slagschaduw, laagfrequent geluid en aantasting van het landschap
Platform Tegenwind N33	laagfrequent geluid, aantasting leefbaarheid, overlast van de windmolens
KDE Energy	flora en fauna, geluid, slagschaduw, veiligheid etc.
Gemeente Delfzijl	Belangrijk: geluidshinder en slagschaduw Overige effecten: uitzicht, horizonvervuiling, aantasting van het landschap, negatieve invloed op recreatietoerisme en waardedaling van de huizen.

Tabel 4.3.: Mogelijke effecten/gevolgen

Één van de geïnterviewden was redelijk positief over windenergie en deze persoon denkt dat iedereen zo zijn eigen mening heeft over windmolens en bestaan er eigenlijk maar twee typen meningen over windmolens, iemand vindt zo mooi of juist niet. Een tussenweg bestaat hierbij niet. Mensen die ze niet mooi vinden gaan vervolgens argumenten zoeken, die wel meetbaar en kwantificeerbaar zijn, om geen windmolens te laten plaatsen in hun regio. Vaak zijn deze argumenten, zoals te zien in tabel 4.3., dan ook te weerleggen. Voor vogels en vleermuizen valt de sterfte door toedoen van windmolens wel mee. Alleen als blijkt dat er in een gebied veel vleermuizen verblijven of dat het een belangrijk trekgebied is voor vogels, is het beter om op die plek geen windmolen te plaatsen. Een ander argument tegen windmolens is slagschaduw, waarbij mensen hinder kunnen ondervinden van de schaduw van de wieken. Tegenwoordig kan nauwkeurig gemeten waar de zon staat op welk moment van de dag en de molen kan dan tijdelijk worden stopgezet. Geluid is ook een argument dat vaak genoemd wordt, waarbij twee soorten onderscheiden kunnen worden, namelijk het geluid van de tandwielkast en het geluid van de wieken. Een tandwielkast heeft dan ongeveer hetzelfde geluid als een vrachtauto, wat dan ook een hoop geluid is, maar het voordeel van het nieuwere type molens is dat bij een molen van 124 meter hoog er weinig geluidshinder is. Het geluid van de wieken ontstaat wanneer een wiek langs de mast gaat. Deze wieken maken meer geluid wanneer het harder waait. Maar wanneer het harder waait produceert de omgeving, zoals bomen die ritselen, ook meer geluid en dan zou het geluid van de windmolens niet meer op te merken zijn. Volgens de geïnterviewde is voor elk probleem eigenlijk wel een oplossing beschikbaar en eigenlijk zou de discussie moeten gaan of mensen de molens mooi vinden of juist niet.

Als blijkt dat er wel windturbines in het gebied geplaatst worden, dan realiseren de initiatiefnemers zich dat er mogelijke effecten kunnen zijn voor het gebied. De mening van elk mens is weer anders, maar ze gaan gewoonweg impact hebben op de omgeving. Verschillende opstellingsvarianten zijn mogelijk, maar uiteindelijk willen ze een variant kiezen die het minst effect heeft op de omgeving. Als blijkt uit de milieueffectrapportage dat een windmolen een bepaald aantal meter van de bewoning af moet staan, dan willen ze liever die grens wat ruimer nemen. Effecten die genoemd zijn in tabel 4.3. moeten, volgens de initiatiefnemers, goed onderzocht worden.

Volgens de geïnterviewde van de gemeente Delfzijl zijn geluidsoverlast en slagschaduw de belangrijke vormen van overlast bij windmolens. Bij 500 meter afstand van een windmolen, dan hebben mensen eigenlijk geen geluidshinder meer van de windmolen. Slagschaduw kan ook hinderlijk zijn, maar daar hebben we nog geen mensen uit, de gemeente Delfzijl, over gehoord. De molens in de gemeente Delfzijl zijn ook zo geplaatst dat ze niet te dicht bij de bewoning staan. Andere punten die tegenstanders vaak noemen zijn: uitzicht, horizonvervuiling, aantasting van het landschap, negatieve invloed op recreatietoerisme en waardedaling van de huizen.

Samengevat noemen alle actoren wel deels overeenkomstige effecten op en voor sommige effecten zijn er potentiële oplossingen. De uitkomst van de milieueffectrapportage zou hier meer inzicht op geven, maar die is nog niet afgerond. Geluidshinder en slagschaduw zijn wel de twee typen effecten waar elke actor in de interviews het over had. Een positief punt voor de lokale bevolking is wel dat de initiatiefnemers rekening houden met de leefomgeving. Ze willen de impact van de windmolens op het gebied zo laag mogelijk houden. Kansen liggen er dus wel voor een windfonds te ontwerpen voor de regio.

4.4. Reactie inwoners

Een (nieuw) windmolenpark heeft een impact op de leefomgeving van de lokale bevolking. Daarom is het voor de lokale bevolking van belang om te weten wat de uiteindelijke plannen zijn. Tevens zou het voor het planningsproces belangrijk kunnen zijn om de mening van de bewoners te weten en dan te weten te komen hoe zij achter de plannen staan. Het is dan ook opmerkelijk dat, uit de interviews blijkt, geen enkele partij weet wat de (gemiddelde) mening van de bewoners is. De acties die de protestgroep organiseert, is de enige reactie vanuit de bevolking. Deze acties verschijnen regelmatig in de lokale en regionale media. Bij de twee informatieavonden op dinsdag 23 april en op donderdag 25 april hebben de protestgroep ook acties gevoerd, waarbij hun mening was dat de afstand van de windmolens te gering is tot de omwonenden.

De reden dat de lokale actoren de mening van de bevolking niet weten, is niet helemaal duidelijk, maar het zou kunnen dat de gemeentes niet achter het plan staan en daarom ook niet willen weten hoe de lokale bevolking over het Windpark N33 denkt. Deze thesis maakt gebruik van de resultaten van het empirisch onderzoek van de Drentse Monden, waardoor de reactie van de bevolking bekend is. Maar de overige partijen geven dus aan dat ze de mening van de lokale bevolking niet weten, wat wel opmerkelijk is. Een conclusie die hieruit getrokken kan worden, is dat gehele lokale bevolking wel betrokken moet zijn bij het ontwerpen van een windfonds. De lokale actoren zullen daarmee wel moeten samenwerken met de lokale bevolking.

4.5. Negatieve perceptie

Aangenomen kan worden, zoals is besproken in hoofdstuk 2, dat mensen niet positief zijn over een windmolenpark die in hun directe omgeving gerealiseerd gaat worden. In de interviews werd ook aan de partijen gevraagd wat zij van deze negatieve perceptie vonden en of die ook verbeterd moest gaan worden om zo misschien wel draagvlak te creëren onder de lokale bevolking voor de windmolens.

Actor	Negatieve perceptie verbeteren
Gemeente Veendam	Oneens
Gemeente Menterwolde	Oneens
Platform Tegenwind N33	Oneens
KDE Energy	Eens
Gemeente Delfzijl	Eens

Tabel 4.5.: mening van de partijen om de negatieve perceptie te verbeteren

De gemeente Veendam vindt het op dit moment niet belangrijk om de mogelijke negatieve perceptie te verbeteren. De gemeente is gewoon tegen windmolens in het zoekgebied en zal daarom geen actie ondernemen om het beeld over windmolens te verbeteren. De gemeente heeft dan ook nog niet uitgesproken wat er dan zal gaan gebeuren mochten de windmolens er definitief komen.

Ook de gemeente Menterwolde is het niet met de stelling eens. Het is wel belangrijk om meer duurzame energie op te wekken, maar ook aan het draagvlak onder de bewoners zou gewerkt moeten worden. Er moet gekeken worden wat maatschappelijk vrij breed geaccepteerd wordt en dat is in deze regio, op dit moment, niet windenergie.

Tegenwind N33 is het ook niet met de stelling eens. Volgens deze protestgroep moeten geen windmolens in het zoekgebied komen en heeft het geen nut om de negatieve perceptie te verbeteren. Draagvlak is er namelijk niet voor de windmolens en draagvlak zal er ook niet komen. Als een burger een korting op je energie rekening accepteert of een andere vorm van compensatie of participatie, dan ga je eigenlijk met de plannen akkoord om de windmolens te plaatsen. En dan zit diegene twintig jaar lang met geluidsoverlast, waardedaling van je woning en met je onverkoopbare woning. Dat weegt natuurlijk niet op tegen een energiekorting of andere manieren, aldus Tegenwind N33.

KDE Energy vindt juist wel, wat ook logisch is gezien dat ze initiatiefnemers zijn, dat de negatieve perceptie verbeterd moet worden en dat er geprobeerd moet worden om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking. Volgens deze partij heeft een windpark gewoonweg een impact op de lokale omgeving. De tegenstanders van de windmolens kunnen waarschijnlijk niet gecompenseerd worden, maar ze willen wel een gebaar maken naar de lokale bevolking en draagvlak is daarom voor KDE Energy erg van belang. Meerdere potentiële oplossingen zijn daarvan van belang, maar daarover later meer in de volgende paragraaf.

De gemeentes Veendam en Menterwolde zijn tegen het verbeteren van de negatieve percepties van lokale bewoner over windmolens. De gemeente Delfzijl is net als de ze positief over het windpark Delfzijl zijn, ook een voorstander om de negatieve perceptie te verbeteren. Het is immers belangrijk om lokaal draagvlak te hebben voor bepaalde projecten. Om die reden heeft de gemeente Delfzijl ermee ingestemd dat ze wel mee willen werken aan de windmolenparken, want anders zou de provincie die taak over kunnen nemen. Achteraf een goede keuze, want de gemeente krijgt weinig klachten over de windmolens. Toen het windpark Delfzijl nog in ontwikkeling was, was er wel een tegenbeweging vanuit de bevolking, die zich ook lang heeft verzet, maar die is inmiddels opgeheven. In Delfzijl is er zodoende weinig weerstand tegen de windmolens. Als eis om de windmolens te kunnen realiseren heeft de gemeente bepaald dat een maatschappelijke bijdrage gedaan moet worden door projectontwikkelaars. Deze maatschappelijke bijdrage kan waarschijnlijk een invloed gehad hebben om de negatieve perceptie te verbeteren van de lokale bevolking. Dat is uitermate interessant voor dit onderzoek en de volgende paragraaf gaat dan ook over hoe zo'n bijdrage, in de vorm van een windfonds, dan geleverd kan worden aan de bevolking.

4.6. Potentiële oplossingen om draagvlak te creëren

Om de negatieve perceptie over windmolens te verbeteren van de lokale bevolking zijn meerdere mogelijkheden, wat blijkt uit de literatuur, mogelijk. In de interviews is daarom gevraagd wat de ideeën zijn van de betrokken partijen voor compensatie of participatie. Op die manier wordt getracht om inzien te krijgen wat zich nu precies afspeelt in de regio. De volgende vraag is daarom gesteld in de interviews:

Wat kunnen potentiële oplossingen zijn om draagvlak onder de lokale bevolking te creëren?

Uit de interviews werd duidelijk dat lang niet alle partijen over potentiële oplossingen wilden nadenken of nagedacht hadden. De gemeentes Menterwolde en Veendam hebben geen mening over mogelijke oplossingen. Beide gemeentes vinden het beoogde windpark niet wenselijk en willen ook niet nadenken over potentiële oplossingen om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking. Ook tegenwind N33 heeft geen behoefte om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking en vindt

eigenlijk dat elke manier van financiële participatie een vorm van omkoping is. De leefbaarheid van mensen wordt dan zodanig aangetast, dat omwonenden nooit akkoord moeten gaan met een vorm van financiële participatie.

KDE Energy wil graag draagvlak creëren onder de lokale bevolking en heeft daarbij diverse ideeën in gedachten. Ze hebben onder andere, wat ook al eerder aangegeven is, een enquête uitgezonden om de precieze mening te weten van de lokale bevolking. Ook in het interview werd duidelijk dat de initiatiefnemers graag willen weten wat de lokale bevolking vond van de verschillende manieren. De viertal opties, die onderzocht worden, variëren van het uitgeven van obligaties, een energiekorting, eigendom zijn van een windmolen en een windfonds. Een windfonds zou zodoende tot de mogelijkheden behoren.

4.7. Windfonds

Wil een windfonds kunnen functioneren in de regio dan is het belangrijk dat een fonds een goed ontwerp krijgt. Verschillende vraagstukken zijn dan van belang. Deze paragraaf gaat hierbij dieper in op de mening van de geïnterviewden, waarbij gezegd moet worden dat de antwoorden op de vragen mogelijke ideeën van de geïnterviewden zelf zijn, mocht het windmolenpark er wel komen te gaan staan. Het is daarom ook pure speculatie. Tegenwind N33 is tegen elke vorm van compensatie en wordt in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten. Bij elke vraag wordt een tabel weergegeven en daarna een korte uitleg gegeven.

Voor welke doeleinden wordt het windfonds ingezet? Zal het fonds ingezet worden om bepaalde belangen van de lokale bevolking te realiseren of om andere sociaal economische activiteiten te stimuleren?

Actor	Doeleinden
Gemeente Veendam	In het belang van de lokale bevolking
Gemeente Menterwolde	In het belang van de lokale bevolking en om de leefbaarheid te verbeteren
KDE Energy	In het belang van de lokale bevolking, waarbij de doeleinden met voorkeur een duurzaam karakter hebben
Gemeente Delfzijl	In het belang van de lokale bevolking, waarbij de doeleinden met voorkeur een duurzaam karakter hebben

Tabel 4.7a: type doeleinden

Alle geïnterviewden delen de mening dat als een windfonds opgezet wordt, dat deze in ieder geval opgezet moet worden in het belang van de lokale bevolking. Iemand geeft als voorbeeld dat een prijsvraag gehouden kan worden in de regio, om zo te onderzoeken wat de omwonenden precies willen doen met het windfonds. Een andere geïnterviewde ga aan dat vooral de leefbaarheid verbeterd moet worden. Er zou dan gedacht kunnen worden om een school, vereniging of een dorps huis te steunen. De geïnterviewde van KDE Energy heeft de voorkeur dat de doeleinden duurzaam zijn. Mogelijkheden, als het stimuleren van mensen om zonnepanelen te installeren of dat energieadviseurs individueel advies over besparing geven aan mensen, kunnen dan interessant zijn. Maar ook zou gedacht kunnen worden aan het financieren van een zwembad dat anders failliet zou gaan of een speelplaats te plaatsen voor kinderen in een bepaalde wijk of dorp.

De gemeente Delfzijl heeft het windfonds nog niet helemaal uitgewerkt. Het uitgangspunt is dat het ten behoeve van de bevolking is, waarbij duurzaamheid een belangrijke rol heeft. Deze gemeente wil duurzaamheid wel breder gaan interpreteren. Als bijvoorbeeld blijkt dat een supermarkt of een voetbalvereniging zich niet overeind kan blijven, dan kunnen die geholpen worden met het fonds. In Delfzijl speelt krimp een belangrijke rol en als voorzieningen dan geholpen kunnen worden om niet failliet te gaan, dan zou dat ook in principe ook duurzaam genoemd kunnen worden. Vanuit gebiedsgericht perspectief speelt krimp ook een rol in de regio van het Windpark N33. Doeleinden of activiteiten waarbij krimp een rol speelt kunnen gefinancierd worden, om zo in te haken op het criterium duurzaamheid van KDE Energy.

Wie of wat zal een ideale beheerder kunnen zijn voor een windfonds?

Actor	Beheerder
Gemeente Veendam	Een stichting
Gemeente Menterwolde	Een stichting of een dorpsvereniging
KDE Energy	Een stichting
Gemeente Delfzijl	Een stichting

Tabel 4.7b: beheerder

Een stichting wordt bij alle vier geïnterviewden aangegeven. De medewerker van de gemeente Delfzijl geeft aan dat met een (onafhankelijke) stichting het geld ook wordt ingezet, waar het ook voor bedoeld is, namelijk de lokale bevolking en niet het begrotingstekort van de gemeente aan te vullen. Mensen kunnen beroep doen op het windfonds om bepaalde doeleinden te realiseren.

Wat zal dan de betrokkenheid zijn van de investeerder?

Actor	Betrokkenheid investeerder
Gemeente Veendam	Het bepalen van de investering in het windfonds
Gemeente Menterwolde	Bepaalde randvoorwaarden meegeven en/of jaarverslag opstellen
KDE Energy	Bepaalde randvoorwaarden meegeven (predicaat duurzaam)
Gemeente Delfzijl	Bepaalde randvoorwaarden meegeven

Tabel 4.7c: betrokkenheid investeerder

Één van de geïnterviewden geeft aan dat eerst bepaald moet worden hoeveel de initiatiefnemers zullen gaan investeren in het fonds. De investering kan afhangen van het succes van het windfonds. Als een fonds dan goed functioneert dan zal waarschijnlijk wel het draagvlak voor windmolens omhoog gaan. De overige geïnterviewden geven aan dat de initiatiefnemers waarschijnlijk wel bepaalde randvoorwaarden eisen waaraan het fonds gebruikt gaat worden. KDE Energy zelf geeft aan dat zij duurzaamheid eigenlijk wel belangrijk vinden, maar vinden wel belangrijk wat de lokale bewoners juist willen. Misschien is het beter om net als de gemeente Delfzijl, het begrip duurzaamheid wat breder in beschouwing te nemen. Een jaarverslag is ook een goed idee om de initiatiefnemers wel te laten weten wat er precies gerealiseerd wordt met het windfonds. Verder geven de overige geïnterviewden wel aan dat de initiatiefnemers waarschijnlijk niet meer dan dat betrokken willen zijn.

De vertrouwenschaal van het windfonds, dus hoe wordt met het geld omgegaan? Hebben de inwoners van het gebied zeggenschap?

Actor	Zeggenschap inwoners
Gemeente Veendam	Belangrijk
Gemeente Menterwolde	Belangrijk
KDE Energy	Belangrijk
Gemeente Delfzijl	Belangrijk

Tabel 4.7d: zeggenschap inwoners

Uit alle vier interviews bleek dat het belangrijk is dat de inwoners ook zeggenschap hebben. Zo kan bepaald worden wat zich precies afspeelt in de dorpen en wijken en daar kan op geanticipeerd worden. Het is van belang dat de doeleinden gemeenschappelijk gedragen worden om zo de leefbaarheid te verbeteren van de omgeving. De geïnterviewde van de gemeente Delfzijl vertelde wel dat het niet elke inwoners gehoord kan worden, het is waarschijnlijk beter om met dorpsbelangen te praten. Maar het is ook een idee dat de inwoners dan zelf beroep kunnen doen op het windfonds voor bepaalde doeleinden of activiteiten om zo de leefbaarheid te verbeteren. Uit de deskstudie en vanuit gebiedsgericht perspectief moet blijken welke manier succesvol gebruikt wordt.

Hoe zal het schaalniveau van het windfonds eruit zien? Zal een windfonds opgericht moeten worden per dorp of wijk, per gemeente of voor het hele gebied langs de N33?

Actor	Schaalniveau van het windfonds
Gemeente Veendam	'Een verdeelsleutel'
Gemeente Menterwolde	In kleinere gebiedseenheden
KDE Energy	Niet één fonds voor het hele gebied
Gemeente Delfzijl	Gebieden met het meeste overlast hebben prioriteit

Tabel 4.7e: schaalniveau

De geïnterviewde van de gemeente Veendam denkt dat het beter is dat het totale gebied opgedeeld wordt in kleinere gedeeltes. Anders zou het erg lastig worden om enkele gemeenschappelijk doeleinden te hebben waar iedereen in beide gemeentes achterstaat. Ook de geïnterviewde van de gemeente Menterwolde denkt dat het beter is om het gebied op te delen. Hij denkt wel dat het beter is dat een fonds per dorp wordt opgezet, maar ook in een dergelijk opzet kan er discussie optreden. Mensen kunnen zich dan ook achtergesteld voelen. De medewerker van KDE Energy gaf in het interview aan dat het waarschijnlijk beter is om niet een fonds in te stellen voor het hele gebied, vanwege de meningsverschillen. Aan de andere kant wordt de verdeelpot dan wel kleiner als je het fonds gaat verdelen onder meerdere gebieden. Het ligt er dus ook aan wat de mensen met het fonds willen gaan doen en wat de behoefte van de mensen is. De gemeente Delfzijl vindt dat de hele gemeente moet gaan profiteren van het fonds, waarbij het accent gelegd kan worden op de dorpen die het meeste overlast kunnen gaan krijgen van de windmolens. Het fonds moet in Delfzijl nog uitgewerkt worden, want het is bijvoorbeeld ook een goed idee om een subsidie te geven voor zonnepanelen en dan moet voor iedereen in de gemeente eigenlijk deze kans gegund worden.

Wat voor een deel van de opbrengst van de windmolens zal dan gestort kunnen worden in het windfonds?

Bij het eerste windpark wat in Delfzijl ontwikkeld is, kreeg de gemeente Delfzijl een bedrag in één keer gestort. De gemeente Delfzijl wil in de toekomst dat ze jaarlijks een bepaald bedrag gestort krijgen. Ook de andere geïnterviewden zijn het allemaal overeen dat als een bepaald percentage van de opbrengst gestort wordt in een fonds, dat het wel op jaarlijkse basis gedaan moet worden. Op die manier kan een windfonds lange termijn bestaan. Geen één van de geïnterviewden heeft verder een idee over het percentage van de opbrengst dit gebruikt kan worden voor het windfonds. Wel zeggen ze dat als een windmolenpark rendabel is, dan zou meer geld gestopt kunnen worden in het windfonds.

Hoofdstuk 5: Deskstudie mogelijkheden windfonds

In het vorig hoofdstuk is besproken hoe de betrokken partijen, van het Windpark N33, denken over bepaalde standpunten. De gemeentes Menterwolde en Veendam zijn tegen het beoogde windpark, evenals Tegenwind N33 en willen daarom niet meewerken aan het project. Dit in tegenstelling tot de gemeente Delfzijl. In deze gemeente moet namelijk ook een windpark gerealiseerd worden, aangewezen door de provincie Groningen, net als in de gemeentes Menterwolde en Veendam. Alleen een verschil met Menterwolde en Veendam, is dat Delfzijl de aanwijzing van de provincie anders heeft aangepakt om zo wel mee te kunnen sturen in de besluitvorming van het windmolenpark. De gemeente Delfzijl heeft verder als voorwaarde gesteld dat projectontwikkelaars een bedrag moet reserveren ten behoeve van de lokale bevolking. Dit bedrag zou dan in een windfonds, in Delfzijl leefbaarheidsfonds genoemd, gestort moeten worden. De gemeente Delfzijl heeft tot nu toe nog verder geen negatieve reacties gehad over de windmolens, maar hierbij moet wel gezegd worden dat het fonds nog niet helemaal uitgewerkt is. Ze hebben wel bepaalde ideeën over hoe een fonds opgezet moet worden. Deze ideeën zouden gebruikt kunnen worden voor het Windpark N33, maar het is belangrijk om nog meer voorbeelden te hebben. In deze paragraaf worden daarom ook verschillende cases besproken in Nederland en in het buitenland.

5.1. Voorbeeldcases Nederland

5.1.1. Kreileroord-fonds

Kreileroord is een dorp in de provincie Noord-Holland waar ook een windfond is opgezet. Ongeveer 900 meter ten zuiden van het dorp ligt een windmolenpark van Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN). Dit windpark is een testlocatie voor windmolens. Omdat overlast kan ontstaan door de windmolens, heeft ECN in 2002 besloten om de Stichting Kreileroord op te richten. Voor de stichting wordt jaarlijks 10.000 euro gestort. Met het geld van de deze stichting worden verschillende belangen voor het dorp verwezenlijkt, die de leefbaarheid ten goede moeten komen. Nieuwe voorzieningen creëren voor een voetbalvereniging, een bijdrage leveren voor de Koninginnedagviering, een spokentocht organiseren en een skatebaan aanleggen zijn voorbeelden die de afgelopen verwezenlijkt zijn. Elk jaar worden vier à vijf van dit soort projecten gerealiseerd. Bij de oprichting van de stichting was aanvankelijk ECN voorzitter, maar in de jaren daarna wordt het bestuur vormgegeven door drie inwoners van Kreileroord (Berenschot, 2011).

5.1.2. De Friese Dorpsmolens

In de provincie Friesland, bij de Friese dorpsmolens, wordt ook gewerkt met een windfonds. Bij deze case is de planning van de windmolens wel anders tot stand gekomen in vergelijking tot het Windpark N33. Hier hebben namelijk in de jaren negentig een aantal gemeenschappen het initiatief genomen om zelf windmolens te realiseren, waarbij een deel van de opbrengst van de windmolens komt dan ten goede aan de gemeenschappen. Tien gemeenschappen zijn aangesloten bij de Vereniging Friese Dorpsmolens, waarbij een gemeenschap één a twee dorpsmolens hebben. Vanuit de opbrengsten van de dorpsmolens worden aan verschillende projecten een bijdrage geleverd (Platform Duurzaam Fryslân, 2012).

De dorpsmolens zijn niet allemaal tegelijk geplaatst en verschillen daardoor in de capaciteit en de opbrengst. Soms kiezen dorpen voor opschaling van hun dorpsmolen voor een aandeel in een groter windpark, zoals het dorp Pingjum. Nu heeft de stichting Dorpsmolen Pingjum 7,75 procent van de

aandelen in het project windpark A7 bij Witmarsum in handen. Door deze opschaling zijn meer projecten te financieren. Projecten kunnen alleen gefinancierd worden als ze een bijdrage leveren aan leefbaarheid van het dorp en ze kunnen niet alleen gefinancierd worden door het windfonds, er zijn ook andere financieringsbronnen nodig. Met de opbrengst van de windmolen in Wommels, met een capaciteit van 750 kWh, is jaarlijks ongeveer 35.000 euro beschikbaar voor het windfonds. Een bijdrage is bij deze case geleverd aan muziekkorpsen, verschillende evenementen, een warmtepomp voor een school en aan een zwembad. In het dorp Tzum heeft de desbetreffende windmolen in tien jaar ongeveer 177.000 euro beschikbaar gesteld aan projecten. In dit geval moeten de projecten, als tegenprestatie, wel publiciteit maken dat het project medegefinancierd wordt door het windfonds (Berenschot, 2011).

5.1.3. Windfonds Luchterduinen

Net als bij het windpark N3 is het windpark Luchterduinen van bovenaf aangewezen op grond van de crisis- en herstelwet. Het windpark zal gerealiseerd worden voor de kust van Noordwijk, Zandvoort en Bloemendaal. Als tegenprestatie wil de initiatiefnemer, Q10 Offshore Wind BV, een convenant tekenen met de drie gemeentes om zo iets terug te doen voor de lokale bevolking. Gemeentelijke medewerkers dienen zich dan wel te onthouden van negatieve uitspraken over het project (Gemeente Noordwijk, 2013).

Het convenant houdt onder andere in dat een windfonds wordt opgericht en dat de initiatiefnemer een viertal elektrische terreinwagens levert aan de plaatselijke reddingsbrigades. De levering van de terreinwagens wordt gedaan, om zo een koppeling te kunnen maken tussen duurzaamheid, het windmolenpark, de zee en het strand. Het op te richten windfonds wordt volledig gefinancierd en uitgevoerd door Q10 Offshore Wind BV. Voor een periode van twintig jaar wordt jaarlijks 37.500 euro in het fonds gestort. Het fonds zal besteed worden aan duurzame initiatieven in een verhouding van 20% (Bloemendaal), 40% (Noordwijk) en 40% (Zandvoort) aan de desbetreffende gemeenten. Deze verhouding is mede bepaald op basis van de inzet van de gemeenten en de lengte van de gemeentelijke stranden. De gemeente Noordwijk is nog niet akkoord gegaan met het convenant, mede omdat de gemeente nog tegen de komst van een windpark voor de kust is. Wethouder Bas Brekelmans zei te begrijpen dat men ernstige moeite heeft met het convenant. Hij benadrukt echter wel dat bij het afwijzen van het convenant, de gemeente juridisch niets kan behalen en dat de positieve effecten van het convenant, die er voor Noordwijk in zitten, van de baan zijn (Gemeente Noordwijk, 2013).

5.1.4. Energiefonds Overijssel

Het Energiefonds Overijssel is een ander type fonds in vergelijking met de eerder genoemde fondsen. Dit fonds is namelijk niet opgezet met gedachte dat windmolens overlast zouden kunnen veroorzaken. Het energiefonds Overijssel is opgezet om duurzame energie te stimuleren. Het fonds heeft 200 miljoen euro beschikbaar en investeert dit geld in energiebesparende en nieuwe energie projecten in de (sociale) woningbouw, in projecten van ondernemingen en organisaties die nieuwe energie opwekken of besparen en in hoogwaardige technologische innovatie op het gebied van de opwekking van nieuwe energie en besparing van energie. Het fonds is tot stand gekomen doordat in het verleden de provincie Overijssel haar aandeel in Essen verkocht had. De opbrengst hiervan wil de provincie via het energiefonds voor een deel terug laten stromen in de samenleving. Energiefonds Overijssel verstrekt geen subsidies, maar neemt actief deel aan projecten. De projecten die dan vanuit het fonds een financiële bijdrage ontvangen, hebben ten doel om energie te besparen of

nieuwe energie op te wekken uit hernieuwbare bronnen (Energiefonds Overijssel, 2013). Een budget van dergelijke omvang, zal niet beschikbaar zijn voor een energiefonds van Windpark N33, maar de denkwijze van dit fonds kan gebruikt worden in de case van het Windpark N33. Zo zal een deel van de opbrengsten gebruikt kunnen worden om als regio duurzamer te worden, maar dat ligt grotendeels aan wat de lokale bevolking en de initiatiefnemers willen.

5.2. Voorbeeldcases buitenland

5.2.1. Llanbrynmair Wind Farm (Wales)

In 2005 heeft de overheid in Wales een aantal plekken aangewezen als zoekgebied om windmolenparken te realiseren, om zo het percentage duurzame energie te doen toenemen. De dorpen Llanbrynmair en Llanerfyl liggen ook in het zoekgebied en tussen deze twee dorpen zal ook een windmolenpark geplaatst worden, met de naam 'Llanbrynmair Wind Farm'. De 'Environmental Impact Assessment' (EIA), vergelijkbaar met de Nederlandse m.e.r., heeft dat uitgewezen. In het park zullen 30 windturbines komen te staan met een maximale hoogte van 126,5 meter. Het doel van het windpark is om, zowel op lokaal niveau en mondiaal niveau, ecologische, economische en maatschappelijke baten te creëren. De projectontwikkelaar, 'Renewable Energy Systems' (RES), wil graag dat hun windparken een goede 'buur' worden. Zo moet de lokale gemeenschap ook profiteren van de windturbines en wil RES een fonds opzetten, een zogenoemde 'community fund'. Een dergelijk fonds zou dan gebaseerd zijn op een jaarlijkse betaling door de eigenaar van het windpark voor de lokale gemeenschap, zolang het windpark actief is. Dit fonds zou dan gebruikt worden om hulp en ondersteuning te bieden aan lokale projecten, evenementen en goede doelen. Lokale actoren zullen dan de werking en het beheer van het fonds op zich kunnen nemen. De waarde van de fondsen is gerelateerd aan de omvang van het windpark en bij dit fonds zal £3.000 (ongeveer €3.490) per geïnstalleerde MW per jaar geïnvesteerd kunnen worden in het fonds. Dat een fonds bekostigd wordt door een bepaald bedrag per geïnstalleerde MW per jaar is natuurlijk interessant, want deze variant is nog niet bij een windpark in Nederland te vinden (The RES Group, 2013).

5.2.2. Altahullion Wind Farm (Noord-Ierland)

Een andere case in het Verenigd Koninkrijk, in Noord-Ierland, waar ook een windfonds gebruikt wordt is het 'Altahullion Wind Farm'. Dit windpark, gelegen tussen de dorpen Dungiven en Limavady, bevat twintig windturbines met elk een vermogen van 1,3 MW, wat de totale geïnstalleerde capaciteit op 26 MW brengt. Net als bij het Llanbrynmair Wind Farm is de projectontwikkelaar ook bij deze case RES. Het park is in 2003 in werking gesteld. De projectontwikkelaar wilde dat er bij dit park een 'community fund' werd opgericht. Zo kan het windpark op lang termijn bijdragen aan lokale activiteiten, het bevorderen van lokale sociale duurzaamheid en op mondiaal niveau bijdragen aan duurzame energie. Het fonds werd verdeeld over drie lokale gemeenschapsgroepen, die gekozen zijn vanwege de nabijheid van het windpark en na overleg met de lokale gemeenschap en hun vertegenwoordigers. Elke groep krijgt een jaarlijkse betaling om bepaald lokale projecten te financieren, deze jaarlijkse betaling wordt gedaan zodat de drie groepen wel blijven bestaan voor een bepaalde tijd. Elk jaar krijgt het Altahullion Wind Farm een overzicht, van de drie groepen, wat allemaal met het fonds is gerealiseerd om zo een overzicht te krijgen of het fonds een succes is. Na al die jaren blijkt het windfonds wel een succes, want het fonds heeft al een grote bijdrage gehad in tal van initiatieven. Het plaatsen van een nieuwe voetgangersbrug, het organiseren van familiedagen, het organiseren van activiteiten voor plaatselijke kinderen en het onderhoud en beheer voor

gebouwen van de gemeenschap zijn voorbeelden wat al met het windfonds gedaan is (Northern Ireland Planning Portal, 2013)

5.2.3. Wadlow Wind Farm (Engeland)

Dit windpark ligt vlakbij de stad Cambridge en is in het vierde kwartaal van 2012 geplaatst. Het park bevat dertien windturbines, die 120 meter hoog zijn, met elk een geïnstalleerd vermogen van 2 MW. Volgens de projectontwikkelaar moet het windpark goed in de omgeving passen. Voor de lokale bevolking wordt een fonds opgericht tegen de mogelijke overlast van de molens. Het fonds kan een bijdrage leveren aan lokale projecten, evenementen en andere goede doelen. De werking en het beheer van het fonds zal onafhankelijk worden beheerd door Cambridgeshire Community Foundation. Projecten zoals het plaatsen van speeltoestellen voor kinderen zijn als gerealiseerd, net als het bekostigen van een grote tent voor een scoutinggroep. Alle projecten komen in aanmerking om gebruik te maken van het fond, zolang het voor de leefbaarheid voor de gemeenschap is en het project moet plaatsvinden binnen 5 kilometer van het Wadlow Wind Farm. De bijdrage die het fonds levert is gerelateerd aan de omvang van het windpark. Bij deze case wordt een bijdrage geleverd van £1.500 (ongeveer €1.746) per megawatt (MW) van de geïnstalleerde capaciteit (Wadlow Wind Farm, 2013). Het totaal bedrag wat jaarlijks gebruikt kan worden, met dertien turbines, is dan £39.000 (ongeveer €45.360).

5.2.4. Clyde Wind Farm (Schotland)

Het laatste voorbeeld van de Verenigd Koninkrijk is het Clyde Wind Farm, dat vlakbij het dorp Abington geplaatst is. Dit windpark is een stuk groter in vergelijking tot de vorige besproken windmolenparken. Het park bevat namelijk 152 windturbines en is in het laatste kwartaal van 2012 in gebruik genomen. Voor het windmolenpark is een 'Community Investment Fund' opgericht, die jaarlijks een bijdrage levert £875.000 (ongeveer €1.017.679). Van dit bedrag is 80% gereserveerd voor het raadsgebied South Lanarkshire, waarvan 70% gebruikt wordt voor een fonds van lokale gemeenschappelijke projecten en 30% gebruikt wordt voor een regionaal ontwikkelingsfonds voor bedrijven en organisaties. Van het overige geld worden de raadsgebieden Dumfries and Galloway (16%) en The Scottish Borders (4%) gefinancierd, die dan volledig opgaan in een fonds voor lokale gemeenschappelijke projecten. Subsidies voor South Lanarkshire kunnen aangevraagd worden voor lokale projecten die binnen een straal van 15 km van het windpark vallen. De omwonenden moeten zo van het windfonds kunnen profiteren. Het fonds bestaat uit twee niveaus van financiering, namelijk voor kleinere subsidies en grotere subsidies. Kleine subsidies kunnen maximaal £5.000 (ongeveer €5.815) en 100% voor de in aanmerking gekomen kosten financieren. Grote subsidies zijn subsidies die meer dan £5.000 bekostigen, waarmee wel maximaal 90% gefinancierd kan worden door het fonds (SSE, 2013).

5.2.5. 'Green Scheme' (Denemarken)

In Denemarken wordt op een andere manier gewerkt met (wind)fondsen dan in het Verenigd Koninkrijk. In dit land kunnen gemeentes subsidies aanvragen bij Energinet.dk als blijkt dat er windmolens geplaatst worden in de desbetreffende gemeente. Deze subsidies moeten dan een bijdrage leveren aan de acceptatie van windmolens op land. Dit is de zogenaamde 'Green Scheme'. De subsidie is dan gekoppeld aan het aantal windmolens die op het grondgebied van de gemeente staan. Projecten die dan gesubsidieerd kunnen worden zijn. De subsidies worden verstrekt voor projecten welke de kwaliteit van het landschap versterken, een bijdrage leveren aan de recreatiemogelijkheden en culturele of informatieve activiteiten organiseert. De 'Green Scheme'

subsidie wordt gefinancierd uit een belasting voor energieverbruikers. De grootte van de subsidie die een gemeente kan aanvragen is afhankelijk van het aantal en de capaciteit van de nieuw geplaatste windmolens. Gemiddeld kan een subsidie aangevraagd worden van 25.000 euro per windmolen. De subsidieregeling is in het beheer van Energinet.dk. Deze instantie is verantwoordelijk voor de exploitatie van het Deense energienetwerk. De Minister van Klimaat en Energie heeft het 'Green Scheme' inmiddels vastgesteld (Berenschot, 2011).

5.3. Een overzicht

Elk van deze windfondsen heeft zijn eigen ontwerp. Het ontwerp van deze windfondsen is gedeeltelijk aan de hand van de karakteristieken van de desbetreffende regio gedaan, want bij elk voorbeeldfonds zijn verschillen waar te nemen. De regio van het Windpark N33 herbergt geen grote stad, het is meer een regio met een rurale identiteit, waardoor het ontwerp van het windfonds in deze regio weer totaal anders kan zijn. Uit de gegevens valt te herleiden dat vooral de windfondsen die in het Verenigd Koninkrijk zijn ontworpen, vooral succesvol zijn voor de lokale bevolking. De projectontwikkelaars willen 'iets' terug doen voor de bevolking en reserveren een jaarlijks bedrag, dat gekoppeld is aan het geïnstalleerd vermogen van het windmolenpark, voor de lokale bevolking. Het doel van de windmolenparken in het Verenigd Koninkrijk is niet alleen om winst te behalen. Zo is bij het Llanbrynmair Wind Farm het doel om, zowel op lokaal niveau en mondiaal niveau, ecologische, economische en maatschappelijke baten te creëren. Vanuit de theorie lijkt dit doel op de 'triple bottom line', waar duurzaamheid uit voortkomt op zowel lokaal als mondiaal niveau. Voor het Windpark N33 kan dit ook een goed doel zijn, om zo de ruimtelijke kwaliteit van een gebied te houden, wat een voorwaarde is van de gebiedsgerichte benadering. Anno 2013 blijkt vooral dat de maatschappelijke baten heel gering zijn. Met een succesvol windfonds kunnen deze baten wel verbeterd worden, wat dan zorgt voor balans in de regio.

Een ander belangrijk punt van de gebiedsgerichte benadering is dat een publiek-private samenwerking van belang is. Deze samenwerking in de wegenplanning zal anders zijn, dan als het toegepast wordt bij het plannen van windmolens. In de wegenplanning wordt hier namelijk aanbestedingen mee bedoeld, dat een marktpartij voor een langere periode gecontracteerd wordt om zo het uiteindelijke project goedkoper en van een beter kwaliteit te laten zijn. De marktpartij van de publiek-private samenwerking krijgt dan bijvoorbeeld een contract aangeboden waarbij ze niet alleen maar een weg bouwen, maar het ook kunnen ontwerpen, financieren en/of beheren. Nu is deze procedure niet echt van belang voor het Windpark N33, maar een dergelijke samenwerking tussen KDE Energy en de gemeentes kan van waarde zijn. Beide partijen hebben namelijk hun eigen visies en kunnen door samenwerken misschien tot goede ideeën komen waar een windfonds veel baat bij heeft. Dat de gemeente bijvoorbeeld een bestemmingsplan aanpast, waardoor KDE Energy en samenwerking met het windfonds een project kan realiseren in de gemeente.

Het koppelen van ruimtelijke functies, belangen en betrokken actoren is ook belangrijk onderdeel voor de gebiedsgerichte benadering, die ook van belang kan zijn bij het ontwerp van een windfonds. Door het koppelen van ruimtelijke functies, belangen en betrokken actoren, kan ervoor gezorgd worden dat er een balans ontstaat in de regio. Een windfonds hoeft namelijk niet maar één belang of doeleinde te subsidiëren. Mensen moeten samenwerken om een windfonds succesvol te laten maken. De regio van het Windpark N33 is een gebied met een rurale identiteit. Een samenwerking zou misschien wel meer succesvol kunnen zijn, omdat veel mensen elkaar kennen uit de dorpen.

Hoofdstuk 6: Conclusie & Reflectie

6.1. Conclusie

Om de uiteindelijke conclusie vast te stellen van deze scriptie en om antwoord te geven op de hoofdvraag, zullen eerst de deelvragen beantwoord worden in dit hoofdstuk. Op die manier kan stapsgewijs duidelijk gemaakt worden hoe de conclusie tot stand komt en wat de motivatie achter de conclusie is. De conclusie is, wat ook al eerder genoemd is, een advies hoe een windfonds opgezet kan worden wil het werken in de regio van het Windpark N33, mocht blijken dat men (de initiatiefnemers en de lokale bevolking) voor deze potentiële oplossing gaat kiezen.

Met welke (beleids)problemen hebben de betrokken actoren werkelijk te maken bij de planning van het Windpark N33?

Het antwoord op deze vraag kan vanuit meerdere perspectieven behandeld worden. Verschillende partijen hebben zo hun eigen mening over het Windpark N33 en kunnen daardoor ook hun eigen problemen hebben. Deze vraag wordt daarom vanuit theoretisch perspectief beantwoord, om zo neutraal mogelijk een antwoord te geven. Uit de theorie wordt duidelijk dat het niet eenvoudig is om zomaar een windmolenpark te realiseren in een bepaald gebied, vooral niet als in dat gebied veel mensen wonen. Vele factoren spelen een rol en al die verschillende actoren, die voor- of tegenstanders zijn, maken het probleem alleen maar complexer. Volgens Hoppe (1996) heb je problemen in alle soorten en maten, waarvan het ene probleem complexer is dan het andere probleem, en alle problemen kunnen op een andere manier aangepakt worden. Een gat in de weg kan makkelijk gerepareerd worden, omdat men weet hoe dit opgelost moet worden. Maar het aanpakken van de verkeerscongestie in de stad is een bijna onoplosbaar probleem, omdat bij verkeerscongestie meer factoren een rol spelen, waar meerder mensen weer een andere mening hebben wat de oplossing kan zijn.

Het probleem van het Windpark N33 is ook niet eenduidig te definiëren, meerder problemen spelen namelijk een rol. In Nederland wordt getracht om meer duurzame energie te gaan produceren, waarbij het probleem is voor welke manier gekozen gaat worden. Het Rijk heeft besloten om windenergie, zowel op het land als op zee, te gaan opwekken in Nederland. Voor 2020 moeten alle windmolens op het land een gezamenlijk vermogen hebben van ten minste 6000 MW. De meeste mensen zijn ook wel voor windenergie, waardoor de beleidskeuze van het Rijk in eerste instantie een goede keus blijkt te zijn. Maar om windenergie te produceren, moeten er op plekken in Nederland windmolens komen te staan op het land en daarom ook waar mensen wonen. Dan beginnen de problemen eigenlijk pas echt, want sommige mensen vinden de windmolens niet mooi of ze hebben de mening dat de windmolens overlast brengen, wat ook goed mogelijk kan zijn. Lokale bewoners komen in opstand of verenigen zich in een protestgroep tegen windmolens als blijkt dat er windmolens komen te staan in hun 'achtertuin', het eerder genoemde NIMBY-effect. Dit proces speelt zich ook af bij het beoogde Windpark N33. Bijkomend probleem is dat ook de gemeente Menterwolde en de gemeente Veendam het windmolenpark niet willen binnen hun gemeentegrenzen. Een reden waarom beide gemeente tegen het windmolenpark zijn, is dat ze eigenlijk niet gehoord worden. De provincie Groningen heeft namelijk drie locaties aangewezen in de provincie waar een windmolenpark gerealiseerd mag worden, waaronder het gebied langs de N33 in de gemeentes Menterwolde en Veendam waar het beoogde Windpark N33 gerealiseerd moet worden. De andere twee locaties waar windenergie mag worden ontwikkeld zijn Delfzijl en de

Eemshaven. Als motivatie voor de keuze voor deze drie locaties, vindt de provincie dat het opwekken van windenergie een industriële activiteit is en dan een windmolenpark daarom nabij een bedrijventerrein geplaatst moet worden. De keuze voor de Eemshaven en Delfzijl is in dat opzicht wel coherent, omdat deze beide gemeenten ook een groot bedrijventerrein hebben. Maar over de geschiktheid van het gebied langs de N33 kan gediscussieerd worden. Veendam heeft wel relatief groot bedrijventerrein, maar de gemeente Menterwolde heeft alleen maar een klein bedrijventerrein in Zuidbroek. Beide gemeentes vragen zich daardoor ook af of het plangebied reëel is en hebben meerdere malen aangegeven, wat blijkt uit de interviews, een ander gebied te zoeken die meer geschikt zou zijn. De provincie houdt zich echter vast aan het POP van 2009 en daarom ook aan het huidig zoekgebied. Als de provincie zich niet zou houden aan het zoekgebied, dan bestaat de mogelijkheid dat projectontwikkelaars overal in de provincie windmolens kunnen realiseren en dat wil de provincie Groningen juist niet. Beide gemeentes hebben eigenlijk dus niets in te brengen in het planningsproces. Ook sommige lokale bewoners vinden dat het windmolenpark gewoon aangewezen wordt en hebben zich daarom verenigd in een protestgroep.

Het type probleem wat volgens de theorie van Hoppe (1996) aan deze case toegewezen zou worden, is een matig ongestructureerd probleem, waarbij de keuze over de middelen lang niet iedereen het erover eens zijn. Zo vindt de protestgroep Tegenwind N33 bijvoorbeeld dat windenergie helemaal geen goede oplossing is om meer duurzame energie te produceren. Volgens hem moeten we in Nederland thoriumcentrales bouwen, om zo meer duurzame energie op te wekken. Met deze centrales kan precies geregeld worden, in tegenstelling tot windmolens, hoeveel energie op welk moment opgewekt moet worden. Er zijn dan geen problemen met schommelingen in het elektriciteitsnet. Ook besparing van energie is een goed alternatief. Men zou dan moeten dan kijken waar bezuinigd en bespaard kan worden en daar kan ook energiewinst uit gehaald worden. Beide methodes zullen waarschijnlijk een positief effect hebben om meer duurzame energie te produceren, maar net als aan alle manieren om duurzame op te wekken of te besparen hebben deze twee manieren ook nadelen. Zo is besparing op energie op korte termijn wel mogelijk en wordt er ook wel veel bespaard op energie, maar besparing draagt niets bij aan het meer genereren van duurzame energie. Thoriumcentrales plaatsen in Nederland zou een goede mogelijkheid zijn om meer duurzame energie op te wekken, maar in Nederland is er nog maar weinig onderzoek gedaan voor het opwekken van energie met behulp van thorium. Bijkomend gevolg is dat als we anno 2013 ineens zouden besluiten om thoriumcentrales te gaan gebruiken, dat we de Europese doelstelling van 2020 waarschijnlijk niet zullen halen, maar op lange termijn zou het gebruik van thorium een goede mogelijkheid zijn om meer duurzame energie op te wekken.

Windenergie is anno 2013 geen slecht idee en het Rijk heeft nu eenmaal besloten om met windenergie te gaan werken en vanuit dit oogpunt zal gekeken moeten worden hoe mensen positiever ten opzichte van windmolens kunnen gaan worden. Windenergie heeft namelijk ook voordelen in Nederland, mede omdat andere duurzame energiebronnen nog niet op grote schaal gebruikt kan worden in Nederland. Deze scriptie gaat daarom er vanuit dat de komende jaren het rijksbeleid ten opzichte van windenergie niet veranderd wordt. De conclusie van deze deelvraag is dat door keuzes van verschillende overheden het Windpark N33 er waarschijnlijk zal komen, ondanks dat lang niet iedereen het ermee eens is. De overheden die in het proces een belangrijke rol hebben gespeeld zijn het Rijk en de provincie Groningen. Het Rijk doordat de rijkscoördinatieregeling is ingesteld en de provincie Groningen doordat die drie locaties heeft aangewezen waar windmolen

geplaatst mogen. De twee betrokken gemeentes hebben niet een grote rol gehad in het proces en dat is toch wel opmerkelijk te noemen.

Welke potentiële oplossingen kunnen gebruikt worden om maatschappelijk draagvlak te creëren voor windenergie?

Bij de vorige deelvraag werd duidelijk dat sommige actoren tegen het windmolenpark zijn en dat op korte termijn de beleidskeuze voor windenergie waarschijnlijk niet veranderd wordt. Als er voor een bepaald gebied een nieuw windmolenpark gerealiseerd moet worden, dan is het belangrijk om de plaatselijke bevolking in ieder geval niet tegen te krijgen, omdat het project dan veel tijd en geld kan gaan kosten. Als de rijksoverheid ervoor kiest om windmolenpark op het land te realiseren, dan is het een belangrijke taak om draagvlak te creëren onder de lokale bewoners en uit de theorie blijkt dat daarvoor verschillende opties mogelijk zijn. Volgens Oranjewoud (2011) is draagvlak een belangrijk onderdeel voor een nieuw te realiseren windmolenpark. Om draagvlak te creëren is het belangrijk om een windmolenpark te realiseren als een lokaal project, waarbij participatie een belangrijk onderdeel moet zijn. De twee hoofdvormen van participatie zijn volgens Senternovem (2009), participatie in de planning en financiële participatie.

Doordat het Windpark N33 via meerdere overheden is aangewezen, kan participatie in de planning maar een kleine rol spelen om draagvlak te krijgen onder de lokale bevolking. Zo zijn er bijvoorbeeld informatieavonden georganiseerd, maar de lokale bewoners hebben niet mee kunnen beslissen/nadenken in het planningsproces. Een informatieavond is een goed initiatief om de bewoners te laten weten, wat er hun leefomgeving de komende jaren gaat veranderen, maar waarschijnlijk neemt het niet de negatieve gevoelens weg tegenover de windmolens. De bewoners en ook beide gemeentes kunnen alleen maar hun mening geven. Financiële participatie blijft dan nog als mogelijkheid over om alsnog wel draagvlak te krijgen onder de lokale bevolking. Het verstrekken van obligaties, mensen hebben de mogelijkheid om mede-eigenaar te worden van een windmolen, het oprichten van een lokale energiemaatschappij om zo een energiekorting in te stellen en het opzetten van een windfonds zijn enkele voorbeelden van de mogelijkheden van financiële participatie.

Voor deze scriptie is uiteindelijk gekozen om te onderzoeken met welke condities een windfonds het best opgezet kan worden. Deze keuze is gemaakt doordat een medestudent (Kevin van Dijk, 2012) namelijk onderzoek gedaan heeft naar de verschillende opties in de regio van het beoogde windmolenpark 'de Drentse Monden'. Een belangrijke conclusie van dit onderzoek was, dat de bewoners het meest gevoelig waren voor een vorm van financiële participatie waarvan alle mensen binnen het plangebied kunnen profiteren en dat de mensen het positiefst waren over een windfonds en/of een energiekorting. De resultaten van dit onderzoek kunnen gebruikt worden doordat beide gebieden gelijkenissen vertonen. Beide gebieden grenzen namelijk aan elkaar en behoren tot de zogenoemde 'Veenkoloniën'. Tevens hebben beide gebieden een rurale identiteit. De mening van de mensen zullen in beide gebieden waarschijnlijk dan ook niet veel van elkaar afwijken.

De keuze om alleen een windfonds te onderzoeken voor deze scriptie en niet een energiekorting is gedaan omdat een energiekorting gericht is op het individu. Stel dat een energiekorting ingevoerd zou worden in deze case, dan hoeft eigenlijk alleen maar de hoogte van de korting bepaald te worden in verhouding met de afstand tot de windmolens, wat vanuit planologisch perspectief dan niet zo interessant is. Met een windfonds zijn vele varianten mogelijk en een dergelijk fonds geldt dan

voor het gebied als geheel. Bepaalde richtlijnen van de gebiedsgerichte benadering zouden ook bij het windfonds gebruikt kunnen worden. Met de gebiedgerichte benadering wordt getracht om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren van het gebied. Door een windfonds op te zetten voor de bewoners in de gemeentes Menterwolde en Veendam wordt ook geprobeerd om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren, om zo de leefbaarheid te verhogen van de bewoners.

Wat is een windfonds en wat zijn de mogelijkheden voor het ontwerp van een windfonds?

Een windfonds is gericht op de lokale bevolking en het gebied in zijn geheel. Bij deze vorm van participatie wordt er een fonds opgezet in de regio waardoor bepaalde lokale activiteiten en/of doeleinden voor de omwonenden mogelijk worden gemaakt. De opbrengsten van de windmolens worden dan gedeeltelijk in een fonds gestopt, waarbij het ook mogelijk is dat een fonds nog meer gevoed kan worden met andere duurzame activiteiten. Met een windfonds zou dan maatschappelijk draagvlak gecreëerd kunnen worden voor innovatieve projecten, zoals een windmolenpark. Het ontwerp van een windfonds kan in iedere regio anders zijn. Voor elk windmolenpark kan een windfonds in principe functioneren, waarbij verschillende mogelijkheden aanwezig zijn voor het ontwerp ervan. Hierbij moet wel gezegd worden dat als een windfonds goed functioneert in een regio, dat nooit iedere bewoner dan de windmolens ineens accepteert in hun leefomgeving. Een windfonds is namelijk een mogelijkheid om draagvlak onder een groot deel van de lokale bevolking te creëren, om zo het windmolens onderdeel te laten zijn van de regio

Het uiteindelijke doel van deze scriptie is om te kijken hoe een windfonds het best ontworpen kan worden. Volgens Berenschot (2011) zijn drie onderdelen van een windfonds van belang:

- De wijze van financiële voeding van het fonds
- De besturing van het fonds
- Wat gerealiseerd wordt met het fonds en op welk schaalniveau dat plaatsvindt

Deze drie onderdelen worden behandeld op het eind van de conclusie, bij de hoofdvraag. Eerst is het van belang om de mening te analyseren van de betrokken actoren van het Windpark N33 en wat deze actoren vinden een windfonds.

Hoe denken de betrokken actoren van het Windpark N33 over de beoogde windmolens en wat is hun mening over een windfonds?

Deze vraag is al deels behandeld bij de eerste deelvraag. De gemeentes Menterwolde en Veendam zijn, net als de protestgroep Tegenwind N33, tegen de plannen van het beoogde windpark. Alleen KDE Energy is, van de geïnterviewden, positief over het windpark N33, wat ook was te verwachten. Geluidshinder, gevaar voor vogels en vleermuizen, slagschaduw, ijsafzetting, veiligheid van windmolens, laagfrequent geluid, aantasting van het landschap en leefbaarheid zijn enkele voorbeelden van effecten die een windmolenpark kan hebben op de directe omgeving. KDE Energy realiseert zich dat er mogelijke effecten kunnen zijn voor het gebied. Elk mens heeft een andere mening, maar de windturbines zullen een impact hebben op de omgeving. Verschillende opstellingsvarianten worden onderzocht, maar uiteindelijk willen de initiatiefnemers een variant kiezen die het minst effect heeft op de omgeving.

De gemeentes Menterwolde en Veendam willen niet nadenken om de negatieve perceptie verbeteren van de bewoners. Ze vinden dat het niet de taak is van de gemeente. Beide gemeentes

zijn tegen de windmolens in het zoekgebied en willen daarom geen actie ondernemen om het beeld over windmolens te verbeteren. Wel denken beide geïnterviewden, van de gemeentes, dat mensen een windfonds wel zouden kunnen waarderen. De protestgroep vindt dat de negatieve perceptie niet verbeterd kan worden door vormen van compensatie of participatie. De windmolens moeten niet in het zoekgebied geplaatst worden. KDE Energy vindt, logischerwijs, wel dat de negatieve perceptie verbeterd moet worden. De initiatiefnemers willen daarom ook graag draagvlak creëren onder de lokale bevolking en hebben daarbij diverse ideeën in gedachten, waaronder het opzetten van een windfonds.

De gemeente Delfzijl heeft zichzelf anders opgesteld tegen de toewijzing van een windmolenpark dan de gemeentes Menterwolde en Veendam. De provincie Groningen heeft, net als bij het Windpark N33, een gedeelte van de gemeente Delfzijl als zoekgebied aangewezen. De gemeente Delfzijl is toen bezig geweest hoe de ontwikkeling van windmolens het best gedaan kon worden, om zo min mogelijk de leefomgeving van de bewoners aan te tasten. Per toeval is het windpark van Delfzijl onderverdeeld in deelprojecten. Daardoor kan de gemeente Delfzijl, in tegenstelling tot de gemeentes Veendam en Menterwolde, de bestemmingsplannen vaststellen, omdat de deelprojecten minder dan 100 MW opwekken. Het idee hierachter was dat de gemeente dan nog mee kan sturen in het planningsproces. Enig risico is wel dat als de gemeente een bepaald plan weigert, dat de provincie dan de bestemmingsplannen mag vaststellen, mocht het passen binnen het beleid. Delfzijl staat dus wel positief tegenover windmolens, dit in tegenstelling van de gemeentes Veendam en Menterwolde. De gemeentes van het Windpark N33 hadden toentertijd net zo kunnen aanpakken als Delfzijl. Maar beide gemeentes hebben gezegd dat ze tegen windmolens waren in het zoekgebied, omdat dan zeker zou zijn dat er windmolens zouden komen. Toen KDE Energy een windmolenpark wilde realiseren, waren beide gemeentes tegen, maar onfortuinlijk voor de gemeentes werd de rijkscoördinatie-regeling ingesteld, waardoor een m.e.r. gedaan moest worden in de regio. De gemeentes zouden nu wel kunnen zeggen dat ze voor het windmolenpark zijn, maar daar is het eigenlijk te laat voor. Beide gemeentes zouden dan niet meer overtuigend overkomen.

Officiële uitspraken hebben de gemeentes dan ook nog niet gedaan over potentiële oplossingen om draagvlak te creëren onder de bewoners. In de interviews is wel gevraagd naar de mening van de desbetreffende persoon. Een ieder van de geïnterviewden, behalve de geïnterviewde van Tegenwind N33, vond een windfonds wel een goed initiatief mocht blijken dat het windmolenpark er definitief zou komen. De protestgroep ziet een windfonds als omkoping en heeft ook geen verdere mening over de verschillende vraagstukken over een windfonds. De overige geïnterviewden gaven echter wel aan dat het belangrijk is wat de mening is van lokale bevolking over de potentiële oplossingen.

Een windfonds is dus een serieuze optie voor het Windpark N33, mede doordat KDE Energy onderzoek doet naar deze mogelijkheid. Alle geïnterviewden deelden de mening dat het windfonds opgezet moest worden in het belang van de lokale bevolking. KDE Energy gaf echter wel aan dat de doeleinden een duurzaam karakter moesten hebben. Ook de gemeente Delfzijl, die nog bezig is met de uitwerking van hun windfonds, vindt dat duurzaamheid een belangrijke rol moeten hebben in een windfonds. Hierbij wil deze gemeente wil duurzaamheid wel breder gaan interpreteren. Als bijvoorbeeld blijkt dat een supermarkt of een voetbalvereniging zich niet overeind kan blijven, dan kunnen die geholpen worden met het fonds. In Delfzijl speelt krimp een belangrijke rol en als voorzieningen dan geholpen kunnen worden om niet failliet te gaan, dan zou dat ook in principe ook duurzaam genoemd kunnen worden.

Alle geïnterviewden denken dat een nog op te richten (onafhankelijke) stichting de beheerder moet zijn van het windfonds. Zo kan het geld ingezet worden waar het ook voor bedoeld is, namelijk de lokale bevolking. Ook geven ze aan dat de investeerder wel betrokken moeten zijn bij het fonds. Hierbij zijn meerdere voorbeelden aangehaald, zo kan middels een jaarverslag de investeerder te weten komen of het fonds wel succesvol is. Verder is aangehaald dat de investeerder wel bepaalde randvoorwaarden zal geven aan het windfonds. Uit alle vier interviews bleek verder dat het belangrijk is dat de inwoners ook zeggenschap hebben. Het is van belang dat de doeleinden gemeenschappelijk gedragen worden om zo de leefbaarheid te verbeteren van de omgeving. In alle vier interviews kwam naar voren dat het beter was om het fonds op te delen in kleinere gebieden. Anders zou het erg lastig worden om gemeenschappelijke doeleinden te vinden, waar elke bewoner in beide gemeentes achter staat.

De gemeente Delfzijl heeft bij de realisatie van het eerste windmolenpark in hun gemeente een bepaald bedrag gekregen om in het fonds te stoppen. In het interview met de gemeente Delfzijl werd duidelijk dat ze in het vervolg niet meer één enkele storting willen. De gemeente Delfzijl wil nu alleen maar dat projectontwikkelaars jaarlijks een bepaald bedrag storten in het windfonds. Ook de andere geïnterviewden zijn allemaal overeen dat als een bepaald percentage van de opbrengst gestort wordt in een fonds, dat het wel op jaarlijkse basis gedaan moet worden. Op die manier kan een windfonds lange termijn bestaan. Niemand van de geïnterviewden had echter een idee wat voor bedrag in het windfonds gestopt moest worden.

Hoofdvraag: Hoe moet een windfonds ontworpen worden, wil het in een bepaald gebied de sociaal economische activiteiten verbeteren en tevens draagvlak creëren voor een innovatief project, zoals een windmolenpark?

Om een antwoord te geven op de hoofdvraag, worden de drie onderdelen van Berenschot (2011) stapsgewijs behandeld. Uit de analyse van de interviews en de deskstudie valt te halen dat voor elke regio een windfonds anders ontworpen kan worden. Als een windmolenpark vlakbij een grote stad geplaatst zou worden, dan is het ontwerp van een windfonds andere dan bij een regio met een ruraal karakter. Bij een windmolenpark nabij een stad zal bijvoorbeeld niet de hele stad profiteren van het windfonds, omdat het budget dat niet toe zou laten. Er moet dan een grens bepaald worden wie allemaal gebruik mag maken van het windfonds. Verder zullen mensen elkaar niet zo goed kennen als in het gebied van het Windpark N33 het geval, waardoor een samenwerking bij de werking van een windfonds niet optimaal kan zijn. De voorbeeldcases, zijn ook allemaal regio's met een ruraal karakter en daarmee een goede voorbeelden voor het Windpark N33. Deze windmolenparken werken vooral met een gebiedgerichte aanpak, wat deze thesis ook wil hanteren bij het Windpark N33. Zo is bijvoorbeeld bij het Llanbrynmair Wind Farm het doel van om, zowel op lokaal niveau en mondiaal niveau, ecologische, economische en maatschappelijke baten te creëren. Een balans is dus belangrijk voor de regio zelf en een windfonds kan die balans versterken, door de maatschappelijke baten te verbeteren.

De wijze van financiële voeding van het fonds

Niemand van de geïnterviewden wist echt een idee te geven aan wat voor bedrag gedacht moest worden, wat gestopt moest worden in het windfonds. In de interviews werd veelal gezegd dat ligt aan het rendement van de windmolens. Uit de deskstudie werd ook duidelijk als een windfonds in Nederland wordt opgezet, dat daar een bepaald bedrag jaarlijks aan wordt gekoppeld. Zo heeft het

Kreileroord-fonds €10.000 jaarlijks te besteden en het windfonds Luchterduinen heeft jaarlijks €37.500 te besteden. Het is niet helemaal duidelijk hoe dit bedrag tot stand is gekomen bij beide cases.

Bij de cases van het Verenigd Koninkrijk gaat de verdeling van het geld op een op veel praktischer manier. De waarde van de fondsen is gerelateerd aan de omvang van het windpark. De windfondsen worden bekostigd per geïnstalleerde MW per jaar. Bij het Llanbrynmair Wind Farm (Wales) wordt £3.000 per geïnstalleerde MW per jaar in het windfonds gestort en bij het Wadlow Wind Farm (Engeland) wordt £1.500 per geïnstalleerde MW per jaar in het windfonds gestort. In Denemarken wordt weer op een andere manier een fonds bekostigd. In dit land kunnen gemeentes subsidies aanvragen bij Energinet.dk als blijkt dat er windmolens geplaatst worden in de desbetreffende gemeente. Het bedrag kan dan wel oplopen tot €25.000 per windmolen. Enig nadeel is dat het zogenaamde 'Green Scheme' een soort van subsidieregeling is voor heel Denemarken en dat het pas op lange termijn in Nederland ingevoerd zou kunnen worden, want eerste zou moeten blijken of een dergelijk subsidieregeling wel zou kunnen werken.

Het advies om het windfonds van het Windpark N33 te bekostigen is om het bedrag te koppelen aan het per geïnstalleerde MW per jaar. In Engeland blijkt dit namelijk succesvol te werken, ook al wordt dit principe weinig gebruikt in Nederland. Alle partijen weten precies hoeveel geld er in het windfonds gestopt wordt, er hoeft alleen maar onderhandeld te worden aan het geldbedrag wat gekoppeld wordt aan 1 MW. Als bij windmolenparken in het Verenigd Koninkrijk bedragen van £3.000 per geïnstalleerde MW per jaar in een windfonds gestort wordt, waarom zou dat dan niet kunnen in Nederland. £3.000 is ongeveer €3.489 met de wisselkoers van juli 2013. Ook al zouden de initiatiefnemers een dergelijk bedrag niet kunnen betalen, dan kan een lager bedrag ook voldoende zijn. Stel als het Windpark N33 een geïnstalleerd vermogen krijgt van 120 MW en dat voor elke MW €1.500 per jaar gestort wordt. Dan zou het windfonds een jaarlijks vermogen krijgen van €180.000. Van dat bedrag kunnen vele doeleinden voor de lokale bevolking gerealiseerd worden. Om dan zuinig te zijn op het geld, waardoor het windfonds langer kan bestaan, kan de regeling van het Clyde Wind Farm in Schotland ingesteld worden. Dat bijvoorbeeld bij kleine subsidies maximaal €5.000 en 100% van de kosten betaald worden en dat bij grote subsidies van meer dan €5.000 dan maar een gedeelte van de kosten betaald worden.

De besturing van het fonds

Alle geïnterviewden waren het over eens dat een onafhankelijke stichting opgericht moesten worden, die de belangen moet gaan behartigen van de lokale bevolking. In de deskstudie blijkt ook dat een stichting goed zou kunnen werken in een regio. In het Verenigd Koninkrijk kunnen de bewoners veelal een aanvraag doen aan wat voor activiteit het fonds een bijdrage moet leveren en dat blijkt goed te werken in de praktijk. Het advies is aan het Windpark N33, mocht een windfonds gekozen worden, is om dan een onafhankelijke stichting op te richten. Die kan dan bepalen in hoeverre de activiteit of het doeleinde een bijdrage levert aan de leefbaarheid van de lokale bevolking.

In de voorbeeldcases van het Verenigd Koninkrijk worden de bewoners goed bij het windfonds betrokken, veel bewoners functioneren dan ook goed in een stichting. Voor de regio van het Windpark N33 is het advies om vooral de lokale bevolking te laten plaatsnemen in de stichting. Mede doordat de regio een rurale identiteit heeft kennen de bewoners elkaar vaak en weten daarom vaak

wat zich afspeelt in de regio. Bij doeleinden of activiteiten die dan aangevraagd worden, kan dan goed beslist worden of die doeleinden of activiteiten de leefbaarheid van de lokale bevolking verbeteren.

Wat gerealiseerd wordt met het fonds en op welk schaalniveau dat plaatsvindt

De projectontwikkelaar zal het windfonds bekostigen en heeft gezegd in het interview dat initiatieven met duurzaamheid een voorkeur hebben. Als de initiatiefnemers dit als voorwaarde zouden stellen, dan zou dat niet zomaar veranderd kunnen worden. Het advies van deze scriptie is deze voorwaarde wat breder te interpreteren, wat de gemeente Delfzijl ook doet. Deze regio heeft een ruraal karakter waarbij ook krimp kan optreden. Door de krimp kunnen bepaalde voorzieningen verdwijnen voor de gemeenschap. Het advies is dan om deze voorzieningen gedeeltelijk te financieren vanuit het fonds, waardoor de leefbaarheid van de bewoners verbeterd wordt. Het moet wel zo zijn dat de bewoners hiermee in stemmen, als een voorziening de leefbaarheid niet verbeterd, dan heeft het weinig nut om deze voorziening te helpen.

Vooraf projecten die de leefbaarheid van de lokale bevolking verbeteren zijn belangrijk om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking, wat ook blijkt uit de deskstudie. Uit de interviews en de deskstudie blijkt vooral dat de inwoners van beide gemeentes goed betrokken moeten worden bij het windfonds. Om de mening van de inwoners goed te verwerken in het windfonds, kunnen mensen het best zelf initiatieven aanvragen bij het windfonds, net als bij de cases van het Verenigd Koninkrijk, waar de windfondsen een succes zijn. Doordat initiatieven zelf worden aangevraagd en goedgekeurd worden door de stichting, kan een windfonds succesvol zijn doordat de initiatieven vanuit de regio zelf komen.

Voor het schaalniveau is het beter om dan het fonds op te splitsen voor beide gemeentes. Elke geïnterviewde gaf dat ook aan als voorbeeld. Beide stichtingen hebben dan met het rekenvoorbeeld van net elk €90.000 te besteden hebben, waarvan vele doeleinden gerealiseerd kunnen worden. Zo hebben de inwoners van beide gemeentes niets met elkaar te maken en zal de ene gemeenschap niet meer geld krijgen dan de andere gemeenschap. Het is dan beter om verschillende mensen uit de dorpen en wijken van elke gemeente te laten plaatsnemen in de stichting. Hierdoor wordt voorkomen dat mensen uit het ene dorp dan 'meer' vergoed worden dan andere dorpen. Ook als de toekomstige herindelingen van de gemeentes plaats gaan vinden, waarbij beide gemeentes gefuseerd kunnen gaan worden met andere gemeentes, is het advies om het fonds te laten staan voor de plaatsen die nu aanwezig zijn in elke gemeente.

6.2. Reflectie

Het uiteindelijke doel van deze scriptie is om te analyseren hoe een windfonds het best ontworpen kan worden voor de regio van het Windpark N33. Het doel is behaald, maar hiermee moet wel gezegd worden dat er betrekkelijk weinig voorbeelden zijn van windfondsen en dan vooral in Nederland. Vele windfondsen moeten nog opgezet worden, zoals die van Delfzijl en Luchterduinen, waardoor eigenlijk niet een goed beeld verkregen kan worden of de windfondsen nu echt werken. In het Verenigd Koninkrijk wordt wel al langer gewerkt met windfondsen en ze blijken ook wel succesvol te zijn. Achteraf zou het misschien beter geweest zijn om een telefonisch interview met de stichtingen te houden, om te kijken of de fondsen echt zo goed werken als aangegeven wordt op de websites van de projectontwikkelaars. Via een deskstudie kon namelijk geen informatie verkregen

worden wat lokale bewoners echt vonden van een windfonds. Dit is uiteraard een aanbeveling voor vervolgonderzoek naar windfondsen.

Voor dit onderzoek zijn resultaten gebruikt van een enquête uit een andere gemeente van de Veenkoloniën. Om echt een representatief beeld te krijgen was het misschien beter geweest om ook in deze twee gemeentes een enquête te houden, alleen qua tijd was dit helaas niet mogelijk. Verwacht wordt dat er niet veel verschil zou zijn in de mening van beide gebieden. KDE Energy doet zelf ook een enquête naar verschillende participatiemogelijkheden en de uitkomst van dat kwantitatief onderzoek is dan ook erg interessant voor deze scriptie. Als blijkt dat de lokale bevolking voor een windfonds heeft gekozen, dan kan de conclusie belangrijk zijn voor de regio van het Windpark N33.

Literatuurlijst

Bell, D., Gray, T., Haggett, C. (2005). The 'social gap' in wind farm siting decisions: Explanations and policy responses. *Environmental Politics*, 14(4), 460-477.

Berenschot (2011). *Achtergrond Rapport: Voorbeelden participatieopties windenergieprojecten*. Rapport: 43267. Utrecht: Berenschot Groep. B.V.

Bureau Energieprojecten (2011). *Reactiebundel: Reacties van betrokken overheden op startnotitie milieueffectrapportage voornemen 'Windpark N33'*. Voorschoten.

Commissie voor de milieueffectrapportage (2011). *Windpark N33 Veendam/Menterwolde, provincie Groningen: Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapportage*. Rapport 2589-68

Cuppen, E. (2009). *Putting Perspectives into Participation: Constructive Conflict Methodology for problem structuring in stakeholder dialogues*. Oisterwijk: BOXPress.

Dijk, K. van (2012). *Is weerstand tegen windmolens af te kopen? Case: Windmolenpark de Drentse Monden*. Rijksuniversiteit Groningen

Devine-Wright, P. (2005). Beyond NIMBYism: towards an integrated framework for understanding public perceptions of wind energy. *Wind Energy*, 8(2), 125–139.

Elkington, J. (1999), *Cannibals with forks: the Triple Bottom Line of 21st century business*. Oxford: Capstone Publishing.

Energiefonds Overijssel (2013). *Samenwerken aan 20% nieuwe energie in 2020*. Zwolle

European Commission (2012). *Renewable Energy: a major player in the European energy market*. Brussel

Gemeente Noordwijk (2013). *Commissie: moeite met 'geste' windmolenpark*. Geraadpleegd op 23-04-2013 via <http://www.noordwijk.nl/>

Hisschemöller, M. & Hoppe, R. (1996). Coping with intractable controversies, *Knowledge and Policy*, 8/4, TP Consortium, New Brunswick (NJ), ISSN 0897-1986, pp. 40-60

Hoppe, R. (1996). Omgaan met ongestructureerde problemen in beleid en bestuur. In A.H. Berg (Red.), *Strategie en beleid in de publieke sector* (pp. D1300/1-20). Alphen aan den Rijn: Samsom H.D. Tjeenk Willink.

Hoppe, R. (2011). *The Governance of Problemes: Puzzling, Powering and Participation*. Bristol: The Policy Press

KDE Energy & Blaaswind (2012). *Windpark N33*. Geraadpleegd op 25-10-2012 via <http://www.windpark-n33.nl/het-project/>

KNN (2012). *Naar een verdienmodel voor windenergie in Drenthe*. Groningen

Krot, B. & Smorenburg-van Middelkoop L. (Red.) (2010). *Duurzame energie – Juridische kansen en belemmeringen*. Groningen: Europa Law Publishing.

Lenferink, S. & Tillema, T. (2011). *Duurzame planning in de praktijk: Lessen van network- en uitvoeringsorganisaties*.

Ministerie van Economische Zaken (1998). *Elektriciteitswet*. 's-Gravenhage.

Ministerie van Economische Zaken (2012). *Windpark N33*. Geraadpleegd op 25-10-2012 via <http://www.agentschapnl.nl/programmas-regelingen/windpark-n33>

Musall, F.D., Kuik, O. (2011). Local acceptance of renewable energy: A case study from southeast Germany. *Energy Policy*, 39(6), 3252-3260.

Northern Ireland Planning Portal (2013). *Altahullion Wind Farm – Renewable Energy Systems (RES) Group*. Geraadpleegd op 24-04-2013 via <http://www.planningni.gov.uk/index/policy/>

Oranjewoud (2011). *Structuurvisie: Windplan Wieringermeer*. Wieringerwerf

Pijlman, B. (2010). *Weerstand bij windenergieprojecten: met inzicht komen tot oplossingen. De achterliggende oorzaken van het schijnbare NIMBY-gedrag bij publieke weerstand ten opzichte van windenergieprojecten*. Rijksuniversiteit Groningen

Platform Duurzaam Fryslân (2012). *Handboek burgerparticipatie windmolens*.

Pondera Consult (2011). *Conceptnotitie Reikwijdte en Detail: Windpark N33*. Hengelo.

Pront-van Bommel, S. (2010). Juridische mogelijkheden en beperkingen voor windenergie op land. In B. Krot & L. Smorenburg-van Middelkoop (Red.), *Duurzame energie – Juridische kansen en belemmeringen* (pp. 67-87). Groningen: Europa Law Publishing.

Provincie Groningen (2000). *Provinciaal Omgevingsplan: koersen op karakter*. Groningen: Provincie Groningen.

Provincie Groningen (2009). *Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013*. Groningen: Provincie Groningen

Provincie Groningen (2013). *Windenergie: duurzame energiebron*. Geraadpleegd op 04-07-2013 via <http://www.provinciegroningen.nl/uitvoering/klimaat-en-energie/windenergie/>

Reijnders, L. (2010). Duurzame energie. In B. Krot & L. Smorenburg-van Middelkoop (Red.), *Duurzame energie – Juridische kansen en belemmeringen* (pp. 1-6). Groningen: Europa Law Publishing.

Roo, G. van & Porter, G. (2007). *Fuzzy planning: the role of actors in a fuzzy governance environment*. Hampshire: Ashgate Publishing Limited

RTV Drenthe (2012). *Protest op N33 tegen windmolens*. Geraadpleegd op 25-10-2012 via <http://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/protest-op-n33-tegen-windmolens>

Senternovem (2009). *Participatie in windenergieprojecten*. Rapport 1. Utrecht: Agentschap NL

SSE (2013). *Clyde wind farm information*. Geraadpleegd op 24-04-2013 via <http://www.sse.com/Clyde/ProjectInformation/>

Struiksma, R. & Tillema, T. (2009). *Planning van rijkswegen: van lijn- naar gebiedsopgave*. Groningen

The RES Group (2013). *Llanbrynmair Wind Farm: Benefits*. Geraadpleegd op 24-04-2013 via <http://www.llanbrynmairwindfarm.co.uk/about-the-project/llanbrynmair-wind-farm>

Tillema, T. & Arts, J. (2010). *Naar een duurzame transportplanning? Stand van zaken, trends en lessen uit aanpalende velden*.

Wadlow Wind Farm (2013). *Community Benefit Fund*. Geraadpleegd op 24-04-2013 via <http://www.wadlow-farm.co.uk/community-benefit-fund>

WCED (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*.

Wolsink, M. (2000). Wind power and the NIMBY-myth: institutional capacity and the limited significance of public support. *Renewable Energy*, 21(1), 49-64.

Bijlage 1: Opstellingsvarianten Windpark N33

Opstellingsvarianten Windpark N33



Variant 1: klasse 5 - 8 MW

23 windturbines
115 – 184 MW
Noord 11 windturbines
Midden 8 windturbines
Zuid 4 windturbines



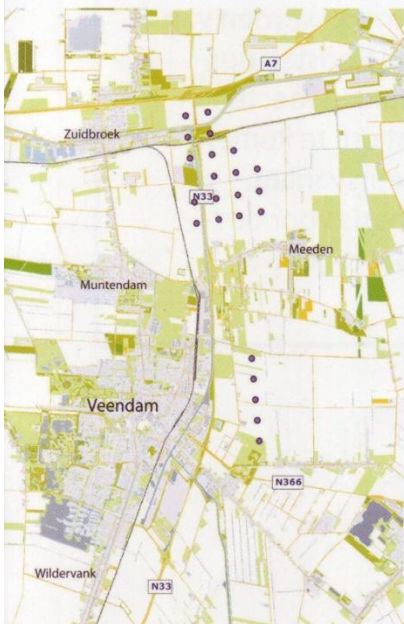
Opstellingsvarianten

Er worden een vijftal opstellingsvarianten onderzocht, waarbij de verschillen zich uiten in het nominaal vermogen en de posities van de windturbines.



Variant 2: klasse 3 - 5 MW

32 windturbines
96 – 160 MW
Noord 17 windturbines
Midden 10 windturbines
Zuid 5 windturbines



Variant 3: klasse 5 - 8 MW

23 windturbines
115 – 184 MW
Noord 18 windturbines
Midden 5 windturbines
Zuid geen windturbines



Variant 4: klasse 3 - 5 MW

34 windturbines
102 – 170 MW
Noord 18 windturbines
Midden 8 windturbines
Zuid 8 windturbines



Variant 5: klasse 3 - 5 MW

33 windturbines
99 – 165 MW
Noord 22 windturbines
Midden 11 windturbines
Zuid geen windturbines

Bijlage 2: Diepte-interviews

Interview gemeente Veendam

3 april 2013

– ***Wat is op dit moment de mening van de gemeente Veendam over het windpark N33?***

De gemeente Veendam is en blijft tegen het windmolenpark N33. Windenergie in het algemeen is niet iets wat de gemeente afkeurt. De gemeente ziet ook wel dat het bepaalde voordelen heeft, maar niet op de plek die nu voor ogen is. De gemeente heeft zich dan ook altijd verzet tegen het zoekgebied langs de N33. Dit gebied ligt te dicht bij de bewoning en het industrieterrein en dat moet je hier dan ook niet willen. Je zou daarmee de gemeente van NIMBY-gedrag kunnen betichten, maar hier hebben we ook onze eigen argumenten voor. Het is door ons ook al verschillende keren voorgesteld om een windpark te plannen langs het A.G. Wildervanckkanaal. Als je dan ook op de kaart kijkt dan is te zien dat als langs dit kanaal molens geplaatst zouden worden, er een relatief grote afstand is tussen de molens en de omliggende dorpen, zoals Wildervank en Pekela. Dus als we dan zonnodig windmolens op land willen, dan zou dit een ideale plek zijn. Maar helaas is dit niet het zoekgebied. De provincie heeft hier zich altijd verzet om deze plek wel als zoekgebied te realiseren.

Om beter te begrijpen hoe dit zoekgebied tot stand gekomen is, moeten we even de historie in. In 1995 werden in de provincie Groningen vergunningen af gegeven om windmolens bij boerderijen te plaatsen. Deze windmolens waren toen nog maximaal veertig meter hoog. Maar de gedeputeerden van de provincie Groningen zijn toen in Friesland gaan kijken en kwamen zo tot een conclusie dat het niet ideaal was om zomaar vergunningen af te geven. In het landschap van Friesland stonden dan ook vele verschillende molens en soms met een paar molens tegelijk op een bepaalde plek. Maar alle molens stonden een beetje door elkaar heen. Friesland is een windrijke provincie en redelijk progressief, ze waren altijd wel positief tegenover windmolens. Alleen het probleem was dit dat het er niet echt netjes uit zag in het landschap. Het was op dat moment ook puur een experimenteel verhaal om verschillende dingen te proberen qua windenergie. Dus Friesland en windenergie is dus een mooie combinatie, alleen liet het op een bepaald moment een beetje uit de hand.

De provincie Groningen wilde dit proces dan ook niet laten gebeuren. Er is toen ook gezegd dat de windmolens zo groot worden dat het een vorm is van industriële energieopwekking. Deze energieopwekking gaat in hoge mate de consumptie van één boerenbedrijf te boven en de boeren hebben dus een overcapaciteit die het net opgaat. Doordat het gezien werd als een industriële activiteit vond de provincie dan ook dat windmolens op of in de buurt van een industrieterrein moesten staan. Toen hebben ze op de kaart gekeken en werd Delfzijl aangewezen om daar windmolens te realiseren. Echter zou hiermee de doelstelling niet gehaald worden om zoveel MW aan windenergie op land op te wekken in de provincie Groningen. Daarnaast werd de Eemshaven aangewezen en ook dus Veendam. De keuze van om langs Veendam een windpark te plaatsen was omdat Veendam een langgerekt industrieterrein heeft, want zo kunnen de molens ver uit elkaar gezet worden. Toen heeft de provincie aangegeven om de strook aan de rechterkant van de N33, grenzend aan het industrieterrein een zoekgebied zou worden voor windmolens. Tot dat moment had de gemeente Veendam nog niet echt een mening over windenergie. Er is wel over gesproken over windmolens, maar het bleek wel een gevoelig onderwerp te zijn. Maar toen lag daar ineens vrij snel het POP, waarin stond dat de provincie het gebied langs de N33 als zoekgebied te beschouwen. De gemeente Veendam was het niet eens en heeft daarom ook contact gehad met de provincie. De provincie heeft daarna gezegd dat de gemeente die mening mocht hebben, maar ze hielden dit als zoekgebied aan. Het was immers nog niet duidelijk of de windmolens er daadwerkelijk zouden komen. Het was om een mogelijkheid om windmolens te plaatsen langs de N33 in de gemeentes Veendam en Menterwolde.

Toen is er een lange tijd niks concreets met het zoekgebied gebeurd. Er werd wel gesproken over het POP-gebied/ zoekgebied, maar uit de besprekingen kwamen geen concrete uitspraken. En omdat de gemeente liever niet windmolens wilde in het zoekgebied, is bijvoorbeeld het A.G.

Wildervanckkanaal weer ter sprake gekomen, maar het bleek uiteindelijk dus dat de provincie vasthield aan het huidig zoekgebied. Een angst van de provincie was namelijk dat als de mogelijkheid bestond om buiten het zoekgebied windmolens te kunnen realiseren, er dan allerlei initiatiefnemers overal in de provincie windmolens wilden plaatsen. Daarom heeft de provincie zich vastgehouden aan het beleid om langs de N33 de mogelijkheid bestaat om daar windmolens te kunnen plaatsen.

- ***Heeft u, als gemeente, al veel reacties gehad over het beoogde windpark N33? En zijn deze reacties dan vooral negatief of positief?***

Om deze vraag te beantwoorden wil ik nog even de stap maken in de geschiedenis naar jaar 2003, want dan is een goed voorbeeld te zien van negatieve reacties. Het is vaak zo dat mensen die een bepaald project of andere dingen goed vinden, die zullen geen demonstratie organiseren dat de gemeente het geweldig doet. Maar op het moment dat een overheidsinstantie iets doet waar een groep mensen tegen is, dan laat een dergelijk groepje mensen van zich horen. Zo is het ook gebeurd bij het windmolenpark N33. Toen duidelijk werd dat in het POP-gebied windmolens geplaatst konden worden, zijn projectontwikkelaars en boeren met grondeigendom gaan nadenken. Zo is het toenmalige projectontwikkelaar Koop Duurzame Energie, die in 2008 een naamswijziging heeft doorgevoerd naar KDE Energy, met de boeren gaan praten. Zo heeft deze projectontwikkelaar bijvoorbeeld voorgesteld dat als er een windmolenpark komt, dat zij dit dan samen met de boeren een windpark konden gaan ontwikkelen. Zo had KDE Energy zich verzekerd van bepaalde plekken in het zoekgebied waar windmolens gerealiseerd konden worden. Toen hebben een paar boeren zich verenigd in Blaaswind B.V. en zo is er een samenwerking tot stand gekomen tussen Blaaswind B.V. en KDE Energy. Deze samenwerking heeft er tot geleid om te onderzoeken of het dan mogelijk was om windmolens in het gebied te realiseren. Zo wilden de initiatiefnemers een milieueffectrapportage (m.e.r.) doen. Alleen om een milieueffectrapportage te doen is er medewerking nodig van de gemeente. De gemeente Veendam heeft toen ook voor een dilemma gestaan om mee te werken of juist niet. Als de gemeente mee zou werken aan de m.e.r., dan kon de gemeente uiteindelijk niet meer tegen het project zijn, mocht de m.e.r. positief uitvallen voor de initiatiefnemers. Maar omdat beide gemeenten vonden dat het niet wenselijk was dat de molens zo dicht bij de bewoning zou kunnen komen, hebben we gezegd dat we geen medewerking verlenen aan de m.e.r. en dit proces speelde zich af in 2003. De initiatiefnemers hebben nog gekeken of het juridisch misschien mogelijk was om de medewerking van de gemeente wel te krijgen, maar hier hebben ze uiteindelijk toch maar vanaf gezien. De initiatiefnemers wilden niet in een juridische strijd terecht komen en misschien zouden op den duur zich andere mogelijkheden zouden voordoen om het project nieuw leven in te blazen.

Om je vraag te beantwoorden, hebben we in 2003 een gemeenteraadvergadering gehad, waarbij de zaal vol zat en dan vooral met tegenstanders. Het werd een soort informatieavond, waarbij de mensen echt boos waren en de emoties hoog opliepen. Het werd uiteindelijk een beetje stil rond het project. Tot dat de 'crisis' kwam, of hoe je het ook mocht noemen. Het toenmalig kabinet heeft toen besloten om de Crisis- en herstelwet in te stellen, want er zijn zoveel projecten die stil liggen en deze projecten kunnen dan onder bepaalde voorwaarden versneld worden uitgevoerd. Zo kwamen ook windmolenparken aan bod en kregen we een telefoontje van VROM of wij hier ook een dergelijk project hadden. Wij hadden dus een dergelijk project en die was al vanaf 1995 al op slot. Op dat moment is ingesteld dat windmolenprojecten versneld gerealiseerd konden worden als ze aan een bepaald grens konden voldoen. Deze grens was dat windmolenproject meer dan 100 MW aan geïnstalleerd vermogen moesten opbrengen. Het Rijk is dan aan zet en niet meer de gemeente en de

provincie. Het windmolenproject valt dan onder de rijkscoördinatie­regeling (RCR). KDE Energy en Blaaswind B.V. hebben vanaf dat moment onderzocht of ze aan deze grens konden voldoen en het bleek dus dat mogelijk was zonder al te veel moeite, waarbij er varianten waren die boven 180 MW konden opleveren. Toen is vorig jaar (2012) de m.e.r. van start gegaan en deze m.e.r. wordt gedaan door een bureau die aangesteld is door het Rijk. Het bureau moest dan verschillende dingen kijken zoals: ecologie, flora & fauna, straalpaden, verzenderlagen, vliegroutes voor vliegtuigen, geluidshinder, gezichtshinder, slagschaduw, ijs en etc. Alle argumenten moeten dan worden gewogen en deze m.e.r. loopt dan momenteel en zou in het voorjaar klaar zijn. Er zijn dan al verschillende kaarten gemaakt om de m.e.r. te onderzoeken, maar deze zijn nog niet openbaar gemaakt. Dit willen initiatief zolang mogelijk uitstellen. Want als mensen precies kunnen zien waar een windmolen geplaatst wordt, dan weten mensen precies hoeveel meter iemand van een windmolen af woont. Het is maar een studie om de effecten te onderzoeken, maar mensen zijn dan op dat moment erg tegen als blijkt dat ze dan heel dicht bij een windmolen kunnen komen te wonen. Als blijkt dat een dergelijk molen te dicht bij de bewoning komt, dan komt een molen daar helemaal niet te staan als de effecten hinderlijk zijn. Een stip op de kaart is dan gewoon maar gezet met een potlood, die zo weer weg gegumd kan worden. Onze lokale politiek heeft nu gezegd dat zij vinden, volgens de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), dat het nu tijd is dat de kaarten en varianten de openbaarheid in zou moeten. Wat voor stappen dit precies inhoudt zou ik op dit moment niet weten, maar de kans is groot dat binnen niet al te lange tijd deze kaarten varianten openbaar te zien zijn. De discussie zal hierdoor wel weer even aanwakkeren. Het voordeel van deze openbaarheid is dat het voor de initiatiefnemers het project concreet is en dan ook niet meer geheim is. Er zijn ook erg mooie 3D-modellen van de windmolens in het gebied gemaakt. Over deze 3D-modellen zijn de meningen natuurlijk weer verdeeld. De protestgroep van de regio is Tegenwind N33, die hebben ook plaatjes gemaakt van hoe het toekomstbeeld eruit kan komen te zien. Deze plaatjes zetten een extreem beeld neer, zo is bijvoorbeeld te zien op één plaatje dat je vanuit het centrum de windmolens erg duidelijk kan zien. Uit de 3D-modellen wordt duidelijk dat vanuit het centrum de windmolens juist heel moeilijk te zien zijn. Aan de ander kans is het wel zo dat als je over de N33 rijdt de windmolens wel duidelijk in het landschap te zien zijn, ze kunnen niet verstopt worden.

– ***Wat zijn, volgens u, belangrijke effecten/ gevolgen van een windmolenpark in het gebied langs de N33?***

Een interessant gegeven is het verschil hoe men denkt over windmolens in Nederland en in Duitsland. In Duitsland zijn er namelijk veel meer windmolens in vergelijking met Nederland. Daar is de discussie over windmolens kennelijk heel anders. Ik heb een keer met een hoogleraar uit Duitsland gesproken over windmolens. Deze hoogleraar verteld dat hij wel eens aan zijn student vroeg wat de mening van de studenten over windmolens was. De studenten vonden dan dat windmolens er altijd al bestaan hebben en dat ze er dan ook geen last van hebben. Je zou dit kunnen vergelijken met de discussie van vroeger over hoogspanningsmasten in Nederland. Toen deze masten geplaatst werden was het een belangrijke verandering van het landschap. Tegenwoordig is het vrij normaal dat er hoogspanningsmasten in het landschap aanwezig zijn. Maar dus vele jaren gelden was er dus een discussie waarom deze masten geplaatst moesten worden. Dit speelt zich dus ook af in Duitsland, waar de nieuwe generatie (jonger dan twintig jaar) zich niet stoort aan windmolens. Die weten niet anders dat de windmolens onderdeel uitmaken van het landschap en hechten hier dan ook geen waarde aan. In Nederland ligt de situatie dan ook totaal anders.

Een groot verschil waarom Nederland nog niet veel windmolens heeft in vergelijking tot Duitsland, is dat wij een aardgasvoorraad hebben. Hiermee kunnen wij dan genoeg energie opwekken om heel Nederland van stroom te voorzien en daar verdient Nederland miljarden mee. Wind en zon zijn gratis en dat is een gruwelijke term voor een handelaar. Zo denk ik dat het politiek in elkaar steekt en ik zou ook niet weten waarom Duitsland en Nederland dan zo verschillend beleid hebben ten opzichte van windenergie.

Om nu je vraag te behandelen over de effecten hebben we in Nederland een mooi spreekwoord, namelijk over smaak valt niet te twisten. Iedereen heeft zo zijn eigen mening over bepaald dingen en dus ook over windmolens. Ik kom eigenlijk maar twee meningen tegen over windmolens. Iemand vindt een windmolen mooi of juist lelijk, er is niet een tussenweg. Vervolgens zoeken mensen, die tegen windmolens zijn, argumenten om geen windmolens te laten plaatsen in hun regio. Deze argumenten zijn dan wel meetbaar, kwantificeerbaar of meer van waarde om overheden en voorstanders te overtuigen om het toch maar niet te doen. Voorbeelden van deze argumenten zijn dan: slagschaduw, vogels, vleermuizen, ijsafzetting, de veiligheid van molens, geluidshinder etc. Het vervelende aan deze argumenten is dan dat ze vaak overdreven zijn.

Het blijkt bijvoorbeeld uit vele studies dat er bijna geen vogels sterven door toedoen van een windmolen. Natuurlijk vliegt er wel eens een vogel tegen een windmolen aan, maar een vogel vliegt ook wel eens tegen een hoogspanningsmast aan en je hoort mensen niet over om een mast dan maar te slopen. Bij vleermuizen ligt het iets genuanceerder, maar geldt bijna hetzelfde als voor vogels. Alleen als duidelijk is dat er in een gebied veel vleermuizen verblijven of dat het een belangrijk trekgebied is voor vogels, kan je er beter geen windmolen plaatsen. Voor deze twee diersoorten geldt wel dat het tegenwoordig veel veiliger wordt door die nieuwe typen windmolens. Deze windmolens hebben bijvoorbeeld een tiphoogte van 200 meter en de wieken komen dan niet lager dan 60 meter, dus alles wat leeft onder de 60 meter is in principe veilig. Bijkomend voordeel is dat deze molens ook traag draaien waardoor vogels en vleermuizen niet zo snel geraakt worden door de wieken. Eigenlijk is het dus zo dat hoe groter de molen is, hoe veiliger het is voor vogels en vleermuizen. Ook een voordeel van deze grotere typen molens is dat mensen er, volgens mij, minder hinder van ondervinden. De kleine windmolens draaien erg snel en die hoor je dan ook met een bepaald geluid.

Een ander argument is ijsafzetting op de wieken, waarbij als het weer dooi wordt het ijs er ineens vanaf kan vliegen en dan gevaarlijk is voor de omgeving. Tegenwoordig is dat dan ook weer opgelost, want de wieken worden nu verwarmd, waardoor er geen ijs kan ontstaan. Als het dan echt stijf zou vriezen dan wordt een molen gewoon stilgezet waardoor er geen gevaar is voor directe omgeving.

Een argument tegen windmolens is ook slagschaduw, waarbij ik me goed kan voorstellen dat mensen hier gek van worden. We moeten dan ook zorgen dat mensen dan ook geen hinder ondervinden van slagschaduw. We weten tegenwoordig nauwkeurig te meten waar de zon staat op welk moment van de dag en de molen kan dan tijdelijk worden stopgezet. Ook kan een sensor worden geïnstalleerd op een molen die dan meet of de zon schijnt en dan bepaalt of de molens kan draaien of niet.

Als laatste argument is er ook nog geluid. Van geluid bij windmolens zou je twee soorten kunnen onderscheiden, namelijk het geluid van de tandwielkast en het geluid van de wieken. Een tandwielkast heeft dan ongeveer hetzelfde geluid als een vrachtauto, wat dan ook een hoop geluid is, maar het voordeel van het nieuwere type molens is dat bij een molen van 124 meter hoog er weinig geluidshinder is. Het geluid van de wieken ontstaat wanneer een wiek langs de mast gaat. Deze wieken maken meer geluid wanneer het harder waait. Maar wanneer het harder waait produceert de omgeving, zoals bomen die ritselen, ook meer geluid en dat heft elkaar dan weer op. Hiermee wil ik aangeven dat bij alle problemen er tegenwoordig vaak wel een oplossing te vinden is, maar er blijft discussie rondom de plaatsing van nieuwe windmolens. Tegenstanders vinden bijvoorbeeld dat bepaald oplossingen gewoon niet goed zijn en blijven ze niet mooi vinden. Ik zou het dan ook prettig vinden dat de discussie rondom windmolens gewoon gaat of je windmolens mooi vindt of juist, dat is eigenlijk het echte argument. Er wordt bijvoorbeeld ook nog gezegd dat de windmolens helemaal geen rendement hebben, maar dit is gewoon objectief onwaar. Wind is in principe gewoon een gratis grondstof en de energie die je verbruikt met het bouwen van een windmolen is binnen een paar maand terugverdiend. Dat is ook de reden dat windenergie momenteel de meest rendabele vorm van duurzame energie is. Projectontwikkelaars willen dan ook graag investeren in wind. Zonnepanelen is wel steeds meer aan een opmars bezig, mensen plaatsen dan ook steeds vaker zonnepanelen op het dak.

- ***Weet u ook wat de algemene reactie is van de inwoners van de gemeentes Menterwolde en Veendam?***

Dat is wel een leuke vraag. Een aantal jaar geleden heeft bijvoorbeeld de universiteit van Amsterdam onderzoek gedaan naar de mening van de inwoners van alle gemeentes in de provincies Groningen. Waarbij gevraagd werd wat de mensen vonden van windmolens in het algemeen en wat zou u ervan vinden als er windmolens bij u in de buurt geplaatst zouden worden. Dit vroegen ze dan aan mensen die in de buurt van een windpark woonden, maar ook aan mensen die niet bij een windpark woonden. Uit dit onderzoek bleek dat ongeveer 80% van de inwoners van de provincie voor windenergie was. Wanneer windmolens bij mensen in hun buurt zouden komen, dan lag het percentage van mensen voor windenergie onder de 50%. Opvallend was wel dat mensen die in de buurt van een windpark woonden wel eerst gevreesd waren voor de effecten, maar dat deze effecten op den duur wel meevallen. Dit was algemeen het beeld, er blijven natuurlijk wel mensen die altijd tegen een windmolen zijn. Uiteindelijk is er verder niet veel met dat onderzoek gedaan, mede omdat in die tijd de provincie Groningen juist wilde dat er niet overal windmolens zouden komen, wat dus wel in Friesland is gebeurd.

- ***Mensen zijn meestal niet al te positief over een windmolenpark die in hun directe omgeving gerealiseerd gaat worden. Vindt u het belangrijk deze negatieve perceptie te verbeteren en om zo draagvlak te creëren onder de lokale bevolking voor windenergie?***

De geluiden die ons bereiken zijn inderdaad niet heel positief. Er is dus ook een protestgroep opgericht tegen het beoogde windpark. Maar er zullen waarschijnlijk ook mensen bestaan die juist positief zijn over het windpark, alleen daar hoor je dan niet zoveel van. Ik zou dan ook graag willen weten wat dan ook de precieze mening is van de lokale bevolking en zou het toejuichen als er een statistisch onderzoek zal plaatsvinden in de gemeente Veendam.

Maar de gemeente Veendam vindt het op dit moment niet belangrijk om een negatieve perceptie te verbeteren. De gemeente is gewoon tegen windmolens in het zoekgebied en is in die zin ook eens met de protestgroep. De gemeente Veendam wil dan ook geen actie ondernemen om het beeld over windmolens te verbeteren. Het standpunt van de gemeente is dat we tegen de molens in het zoekgebied zijn en we zullen er ook alles aan doen om ze daar niet te krijgen. En als blijkt dat de molens er definitief wel komen, dan is dat eigenlijk gewoon een soort horrorscenario. De gemeente heeft dan ook nog niet uitgesproken wat er dan zal gaan gebeuren mochten de windmolens er definitief komen.

- ***Wat zijn dan, volgens u, de voordelen om draagvlak te creëren voor windenergie?***

Als de gemeente voor een bepaald plan of project is, dan is het wel belangrijk om draagvlak te creëren onder de lokale bevolking. Het is dan de taak om de burgers te overtuigen dat het toekomstig project een goede zaak is. Maar dat is nu niet het geval, we blijven dus tegen de windmolens in het zoekgebied en hebben daardoor ook nog niet nagedacht om draagvlak te creëren onder de bevolking. Het zou anders kunnen zijn als het project definitief is, maar dat is dus nog niet aan bod gekomen.

- ***Wat kunnen potentiële oplossingen zijn om draagvlak onder de lokale bevolking te creëren?***

Hier is dus nog niet door de gemeente over nagedacht. De initiatiefnemers zullen je hier waarschijnlijk meer over vertellen. Zij hebben bijvoorbeeld ook al gezegd, om de gemeentes over de streep te trekken, dat uit de opbrengst een bepaald bedrag gereserveerd wordt voor beide gemeentes om bepaalde dingen voor te doen. Maar als tegenprestatie zouden de gemeentes dan

wel mee moeten werken met de m.e.r. De gemeente is hier niet op in gegaan en heeft dan ook aangegeven dat ze tegen windmolens zijn en dat hun visie daarover ook niet veranderd. Het is denk ik niet zo als iemand geld aangeboden krijgt, dat die persoon dan niet ineens meer tegenstander is. Maar een fonds opzetten is natuurlijk wel een manier om de 'twijfelaars' mee te krijgen, maar de echte tegenstanders zullen niet snel veranderen van hun mening.

Ik ben zelf een voorstander van duurzame energie en ik zou dan ook graag willen dat duurzame energie en dus ook windmolens een draagvlak krijgt onder de lokale bevolking. Zo denk ik dat als de windmolens in een rechte lijn geplaatst worden, dat het beter zou zijn voor de omgeving. Hierbij bedoel ik dat de windmolens dan allemaal met dezelfde afstand uit elkaar staan in een rechte lijn. Zoals de plannen er nu voor liggen wordt het namelijk wel een beetje druk in het landschap. Maar dat is puur mijn eigen mening.

Een medestudent heeft onderzoek gedaan naar verschillende mogelijkheden om draagvlak te creëren/vergroten onder de lokale bevolking voor windenergie. Als case heeft hij het windmolenpark de Drentse Monden gebruikt. Uit de gehouden enquête, onder de lokale bevolking, blijkt dat mensen positief waren tegenover 2 potentiële manieren. Één van deze manieren was dat directe omwonenden een korting op de energierekening kregen, dus een soort van compensatie.

- ***Wat vindt u ervan om een energiekorting toe te passen in het gebied?***

Op dit moment heeft de gemeente Veendam hier geen mening over. Ik denk zelf dat als blijkt dat de windmolens er wel definitief komen, dat een energiekorting wel een mogelijkheid is. De politiek zal dan waarschijnlijk ook wel kijken hoe zo iets het best vormgegeven kan worden. KDE Energy zal dan ook wel graag willen dat het windpark een positiever uitstraling zal krijgen en zij zullen dan waarschijnlijk wel verschillende manieren willen onderzoeken.

- ***Stel als een energiekorting toegepast zou worden in het gebied. Zal dan de afstand bepalend zijn van hoeveel korting directe omwonenden krijgen? Hiermee wordt bedoeld dat iemand die dichterbij een windmolen woont dan ook meer korting zal krijgen op zijn energierekening.***

Dat is dan een lastig dilemma, als dus blijkt dat het windpark N33 er wel gaat komen.

Een windfonds was de andere mogelijkheid waar mensen positief over waren. Een fonds wordt dan opgericht waardoor bepaalde activiteiten en/of doelen voor de omwonenden mogelijk gemaakt kunnen worden. Waar een energiekorting alleen op het individu gericht, wordt bij een windfonds het windmolenpark onderdeel van het gebied, om zo de acceptatie te verhogen onder de lokale bevolking.

- ***Wat vindt u ervan om een windfonds toe te passen in het gebied?***

De gemeente doet hier dus geen uitspraken over. En als je gaat nadenken over wat er zal moeten gebeuren als de windmolens er staan, dan geef je als het ware toe aan iets wat je niet.

Maar mijn mening is dat de inwoners een bepaald fonds wel kunnen waarderen. Het is dat een beetje hetzelfde idee waar nu over gesproken wordt door TV Noord. Dat er dus een gasfonds opgericht zal worden, doordat de NAM in Veendam gaat boren. Daar is dus alle reden toe om dit dan ook te doen met de windmolens. Er zijn dan ook fondsen die dan wel goed kunnen functioneren in een gebied.

Bij een windfonds zou gebruik gemaakt kunnen worden van de gebiedsgerichte benadering, waarbij het belangrijk is om de ruimtelijk kwaliteit te verbeteren van het gebied. Om een windfonds goed te laten functioneren in het gebied is dan een publiek-private samenwerking (PPS) is van belang.

- ***Hoe staat u tegenover een publiek-private samenwerking? Zal een dergelijk samenwerking goed kunnen werken in deze regio?***

Op dit moment is dat niet aan bod, maar als wel blijkt dat de windmolens rond 2015 gebouwd zullen worden is het een ander verhaal. Dan zal er waarschijnlijk een ander gemeenteraad zitten en misschien willen die dan wel samenwerken met KDE Energy.

Voor een windfonds zijn er verschillende vraagstukken die van belang zijn om een windfonds goed te laten functioneren in de regio. Waarbij het belangrijk is om uw mening te weten.

- ***Wie zal de beheerder zijn van het windfonds?***

Ik denk dat je dan een onafhankelijke stichting op moet richten, bijvoorbeeld een Stichting Opbrengsten Park N33 of iets dergelijks.

- ***Voor welke doeleinden wordt het windfonds ingezet? Zal het fonds ingezet worden om bepaalde belangen van de lokale bevolking te realiseren of om andere sociaal economische activiteiten te stimuleren?***

Deze doeleinden kunnen heel breed zijn, er zou bijvoorbeeld een prijsvraag in de gemeente kunnen worden gehouden. Zo kan je echt nagaan wat er leeft in de gemeente Veendam. Dan sturen mensen hun ideeën op en noem je het bijvoorbeeld de milieuprijs van het windpark N33.

- ***De vertrouwenschaal van het windfonds, dus hoe wordt met het geld omgegaan? Hebben de inwoners van het gebied zeggenschap?***

Als het dus een stichting zal worden dan zullen er mensen van de gemeente en KDE Energy in moeten zitten, maar ook mensen van de lokale bevolking. Misschien wel vanuit verschillende wijken en dorpen van de gemeente.

- ***Hoe zal het schaalniveau van het windfonds eruit zien? Zal een windfonds opgericht moeten worden per dorp of wijk, per gemeente of voor het hele gebied langs de N33?***

Ik zou er een verdeelsleutel van proberen te maken. Dat dus kleinere gebieden een bepaald deel van de opbrengst krijgen. Anders zou het erg lastig worden om een gemeenschappelijk doeleinde te hebben waar iedereen in beide gemeentes achterstaat.

- ***Wat zal dan de afbakening van het gebied worden? Zullen ook dorpen profiteren van een windfonds, terwijl ze misschien geen hinder ondervinden van de windmolens?***

Dit is ook een goed punt om over na te denken, want sommige wijken of dorpen zullen meer hinder ondervinden dan andere. Iemand die woont in het Westelijke gedeelte van Veendam zal wel profiteren van een windfonds, terwijl hij of zij er misschien helemaal geen last heeft van de windmolens. Maar je zou ook kunnen zeggen dat er alleen maar maatschappelijke doelen mee worden ondersteund, zoals een bibliotheek. Dit omdat je eigenlijk lastig kan meten wat nu precies de grens is.

- ***Wat voor een deel van de opbrengst van de windmolens zal dan gestort kunnen worden in het windfonds?***

Dit is natuurlijk afhankelijk van hoe rendabel een windmolen is. Het geld wat dan in een fonds gestopt zal worden, zal dan wel op lange termijn moeten gebeuren. Het kan niet eenmalig zo zijn dat er geld aan het fonds gegeven wordt. Het zal dan wel goed geregeld moeten worden, wil een fonds goed functioneren in de regio. Dat wel duidelijk wordt hoeveel geld er dan bijvoorbeeld per maand of jaar geïnvesteerd kan worden in het fonds.

- ***Wat zal dan de betrokkenheid zijn van de investeerder?***

Die zal dus moeten bepalen hoeveel ze zullen investeren in een fonds. Als een fonds dan goed functioneert dan zal waarschijnlijk wel het draagvlak voor windmolens omhoog gaan. Dit mede doordat de effecten vaak wel meevallen voor de mensen als een windpark geplaatst is.

De provincie heeft ook altijd gezegd dat als een windpark gerealiseerd gaat worden, dan moet er wel een vorm van participatie aangeboden moeten worden aan de inwoners. Maar officieel gezien hebben we daar nog nooit over gesproken, omdat we dus tegenstrijdige belangen hebben. Ik mag er zelf wel over nadenken, maar het bestuur heeft uitgesproken om tegen de windmolens te zijn in het zoekgebied. Er kan dan ook niet ineens gezegd worden dat we dan met de initiatiefnemers om tafel gaan, dat is politieke zelfmoord.

- ***Heeft u verder nog opmerkingen?***

Dat ik erg benieuwd bent wat de toekomst ons mag brengen.

- ***Weet u nog andere actoren die bij het planningsproces betrokken zijn, die ik zou kunnen interviewen?***

Misschien wel milieuorganisaties.

Interview gemeente Menterwolde

4 april 2013

- ***Wat is op dit moment de mening van de gemeente Menterwolde over het windpark N33?***

De mening van het gemeentebestuur is niet dit windpark op deze manier en op deze plek. Deze mening heeft de gemeente altijd al aangehouden. Het zoekgebied ligt te dicht, volgens de gemeente, bij de woonbebouwing.

- ***Zijn er dan ook alternatieve opties in de gemeente voor windmolens? (extra)***

We hebben de provincie aangeboden om samen op zoek te gaan naar beter gebieden. Alleen de provincie houdt dat nog een beetje af. De provincie zegt dat gewoon dat het gebied langs de N33 een zoekgebied is voor windmolens en daar kunnen we dan vrij weinig iets aan doen.

- ***Heeft u al veel reacties gehad over het beoogde windpark N33? En zijn deze reacties dan vooral negatief of positief?***

We hebben eigenlijk niet veel reacties gehad. Dat zal misschien kunnen komen doordat wij het initiatief niet hebben en dat we ook geen voorstander zijn van de plannen. De reacties richten zich meer op de provincie en op het Rijk. De burgers richten zich weinig op de gemeente in het planproces. Als burgers bezwaar indienen tegen de windmolens, dan kunnen we daar alleen maar mee instemmen omdat wij ook tegen zijn.

Ik weet wel dat er een actiecomité (Tegenwind N33) is in de regio, die dan tegen de plaatsing van het windmolenpark is, hier zou je ook nog mee kunnen spreken. De belangen van de burgers zullen waarschijnlijk ook verschillend zijn. De meeste boeren zijn voorstander, mede omdat ze hun land beschikbaar stellen voor windmolens. Zo kan ik me ook voorstellen dat inwoners uit Zuidbroek minder hinder ondervinden van de windmolens dan inwoners uit Muntendam of Meeden.

- ***Wat zijn, volgens u, belangrijke effecten/ gevolgen van een windmolenpark in het gebied langs de N33?***

Er zijn veel effecten van een windmolenpark in een bepaald gebied. Een belangrijk effect is dat het landschap 'aangetast' wordt. Waarbij ik het wel lastig vind om aan te geven wanneer zichtbaarheid van de windmolens overgaat in een vorm van hinder. Dat is niet echt een scherpe grens, want mensen kunnen een windmolen ook mooi vinden. Gewenning speelt daarmee misschien ook een rol, want mensen hebben tegenwoordig weinig hinder van hoogspanningsmasten die er al jaren staan. Bij windmolens kan ik me voorstellen dat er een vorm van gewenning optreedt.

Geluid is ook een effect wat vaak wordt genoemd, evenals slagschaduw. Misschien kunnen er trillingen ontstaan in de grond, maar dat ligt eraan wat voor type grond het is. Een discussiepunt is ook laagfrequent geluid. Dit type geluid kan effecten hebben op gezondheid van de omwonenden. Verder kunnen windmolens ook een gevaar zijn vogels en vleermuizen.

Als blijkt dat windmolens een verrijking voor een gebied zijn, heb je als het ware waardevermeerdering van het gebied. Mensen willen dan graag in een dergelijk gebied wonen. Met windmolens is eigenlijk het tegenovergestelde waarschijnlijk waar. De aantrekkingskracht van het gebied wordt gewoon slechter en mensen willen dan ook niet graag wonen in een gebied waar veel windmolens zijn. Dit is bijvoorbeeld ook het geval in noorden van de provincie Groningen, waar veel

aardbevingen zijn door de gasboringen. Windmolens en dus ook aardbevingen zetten gewoon grote druk op de leefbaarheid van het gebied, waarbij ook waardedaling van huizen verwacht kan worden.

- ***Weet u ook wat de algemene reactie is van de inwoners van de gemeentes Menterwolde en Veendam?***

Daar heb ik onvoldoende zicht op en kan ik ook niets over zeggen. Er is daar nog geen onderzoek naar gedaan.

- ***Mensen zijn meestal niet al te positief over een windmolenpark die in hun directe omgeving gerealiseerd gaat worden. Vindt u het belangrijk deze negatieve perceptie te verbeteren en om zo draagvlak te creëren onder de lokale bevolking voor windenergie?***

Dit is een lastige vraag. Vanuit de opvatting dat we gewoon meer aan duurzame energie moeten doen, vind ik dat er ook wat gedaan moet worden naar draagvlakverbetering onder de lokale bevolking voor de opwekking van duurzame energie. Maar er zal ook wat gedaan moeten worden in wat voor vorm je duurzame energie opwekt. Het is dan belangrijk om een vorm te hebben die op meer steun kan rekenen van de bevolking. Dus is draagvlak onder de bevolking belangrijk, maar het moet niet zo zijn dat er windmolens komen en dat we daarom maar iets met de bevolking moeten doen. Er moet gekeken worden wat maatschappelijk vrij breed geaccepteerd wordt en daar moeten we dan doorgaan. Dat zijn dan volgens mij geen windmolens waar nu sprake van is bij het windpark N33.

- ***En wat zijn dan voorbeelden die algemeen geaccepteerd zijn? (extra vraag)***

Algemeen geaccepteerd zijn de zonnepanelen en misschien zou gedacht kunnen worden aan veel kleinere windmolens die iemand achterhuis kan plaatsen. Bij deze manieren word kleinschalig gewerkt en wekken de mensen hun eigen elektriciteit op. Over deze manier is dan ook over gesproken door de gemeenteraad, of de bestemmingsplannen aangepast konden worden om op kleinschalig niveau windenergie op te wekken. Wat is dan acceptabel qua windenergie in een woon- en leefomgeving. Dit zijn voorbeelden van ideeën, want het is niet makkelijk om zoiets toe te passen in de gemeente.

- ***Wat zijn dan, volgens u, de voordelen om draagvlak te creëren voor windenergie?***

De gemeente vindt het beoogde windpark N33 niet wenselijk en daarom heeft draagvlak in onze ogen ook geen voordeel. In het algemeen is het natuurlijk wel zo wat maatschappelijk gewenst is, dat daar wel draagvlak voor nodig is onder de burgers. Maar het is niet onze taak om draagvlak te creëren voor het windpark N33.

- ***Wat kunnen potentiële oplossingen zijn om draagvlak onder de lokale bevolking te creëren?***

n.v.t.

Een medestudent heeft onderzoek gedaan naar verschillende mogelijkheden om draagvlak te creëren/vergroten onder de lokale bevolking voor windenergie. Als case heeft hij het windmolenpark de Drentse Monden gebruikt. Uit de gehouden enquête, onder de lokale bevolking, blijkt dat mensen positief waren tegenover 2 potentiële manieren. Één van deze manieren was dat directe omwonenden een korting op de energierekening kregen, dus een soort van compensatie.

- ***Wat vindt u ervan om een energiekorting toe te passen in het gebied?***

De negatieve effecten worden niet minder, ook al zou je honderd procent compensatie geven. Een windpark zal je dan ook niet acceptabel maken. Richting de individuele mens kan ik me wel voorstellen dat als iemand direct ergens profijt van heeft, dat die minder negatief daarover zal zijn. Ik denk dat een vorm van compensatie wel kan helpen. Maar het is dan niet zo dat er draagvlak is voor de horizonvervuiling, maar gewoon dat iemand er iets aan verdient. Een directeur van een zwaar verontreinigde fabriek verdient bijvoorbeeld genoeg geld aan zijn fabriek en ligt dan ook niet wakker van de verontreinig, maar zijn buurman juist wel weer.

- ***Stel als een energiekorting toegepast zou worden in het gebied Zal dan de afstand bepalend zijn van hoeveel korting directe omwonenden krijgen? Hiermee wordt bedoeld dat iemand die dicht bij een windmolen woont dan ook meer korting zal krijgen op zijn energierekening.***

Ik zou dan denken dat als iemand heel dicht bij een windmolenpark woont, een hoger percentage korting krijgt, dan iemand die wat verder weg woont. Ik denk trouwens wel dat een deel van de bevolking een energiekorting wel ziet als omkoperij en dat sommige mensen daardoor nog negatiever kunnen gaan reageren.

- ***Maar als dan blijkt dat er helemaal geen compensatie is voor de bevolking, zullen de mensen dan niet nog negatiever reageren? (extra vraag)***

Dat zou ik niet weten. Maar als wel blijkt dat het windmolenpark er definitief komt, zullen we wel kijken hoe de leefbaarheid op een andere manier versterkt kan worden. Dan noemen we het niet compensatie, maar het heeft wel met geld te maken. Dat bijvoorbeeld een dorps huis of een sportvereniging wordt gesteund.

Een windfonds was de andere mogelijkheid waar mensen positief over waren. Een fonds wordt dan opgericht waardoor bepaalde activiteiten en/of doelen voor de omwonenden mogelijk gemaakt kunnen worden. Waar een energiekorting alleen op het individu gericht, wordt bij een windfonds het windmolenpark onderdeel van het gebied, om zo de acceptatie te verhogen onder de lokale bevolking.

- ***Wat vindt u ervan om een windfonds toe te passen in het gebied?***

Ik denk persoonlijk dat een windfonds wel op een warm onthaal kan rekenen. Deze manier is meer op de gemeenschap gericht, maar het hoeft natuurlijk niet te betekenen dat een energiekorting dan uitgesloten is. Je kunt ook voor beide manieren kiezen. Want iemand die niet in een dorps huis komt, heeft dan ook weinig baat bij als deze gesteund wordt. Ik weet trouwens wel dat ze in Delfzijl een soort van leefbaarheidfonds hebben.

Bij een windfonds zou gebruik gemaakt kunnen worden van de gebiedsgerichte benadering, waarbij het belangrijk is om de ruimtelijk kwaliteit te verbeteren van het gebied. Om een windfonds goed te laten functioneren in het gebied is dan een publiek-private samenwerking (PPS) is van belang.

- ***Hoe staat u tegenover een publiek-private samenwerking? Zal een dergelijk samenwerking goed kunnen werken in deze regio?***

Daar heb ik geen mening over. Ik denk dat het niet per se een dergelijk samenwerking hoeft te zijn. De initiatiefnemers kunnen ook gewoon zeggen dat ze een bepaald bedrag over hebben om in een

fonds te storten en dat er dan gekeken wordt hoe dit wordt besteed. De gemeente hoeft hier dan niet per se een rol in te hebben.

Voor een windfonds zijn er verschillende vraagstukken die van belang zijn om een windfonds goed te laten functioneren in de regio. Waarbij het belangrijk is om uw mening te weten.

- ***Wie zal de beheerder zijn van het windfonds?***

Het zal een rechtspersoon moeten zijn en dat kan dan bijvoorbeeld een stichting of een dorpsvereniging kunnen zijn. Hierover zullen goede afspreken gemaakt moeten worden, wil een fonds werken in de regio.

- ***Voor welke doeleinden wordt het windfonds ingezet? Zal het fonds ingezet worden om bepaalde belangen van de lokale bevolking te realiseren of om andere sociaal economische activiteiten te stimuleren?***

Als ik zou kiezen, zou ik er vooral voor kiezen om de leefbaarheid te verbeteren. Er zou dan gedacht kunnen worden om een school, vereniging of een dorps huis te steunen. Het gaat er dan vooral om wat het dorp belangrijk vindt. Nu is leefbaarheid wel een breed begrip.

- ***De vertrouwenschaal van het windfonds, dus hoe wordt met het geld omgegaan? Hebben de inwoners van het gebied zeggenschap?***

Ja, ik denk dat het juist belangrijk is om de bewoners zeggenschap te geven. Zo kun je precies wat er precies speelt in een dorp.

- ***Hoe zal het schaalniveau van het windfonds eruit zien? Zal een windfonds opgericht moeten worden per dorp of wijk, per gemeente of voor het hele gebied langs de N33?***

Ik zou wel proberen om het in kleinere gebiedseenheden te doen. Als er een stichting opgericht wordt voor beide gemeenten, dan zal er veel 'gezeur' zijn wie nu wat precies krijgt. Per dorp lijkt me dan het handigst, maar ook in een dergelijk opzet is er discussie. Mensen kunnen zich dan ook achtergesteld voelen.

- ***Wat zal dan de afbakening van het gebied worden? Zullen ook dorpen profiteren van een windfonds, terwijl ze misschien geen hinder ondervinden van de windmolens?***

Dat is lastig om op dit moment uitspraken over te doen. Als mensen geen overlast hebben van de windmolens is het natuurlijk lastig uit te leggen waarom ze wel mee profiteren van een bepaald fonds.

- ***Wat voor een deel van de opbrengst van de windmolens zal dan gestort kunnen worden in het windfonds?***

Ik denk dat de exploitant wel een fatsoenlijk inkomen moet hebben. Het zal moeten blijken hoe rendabel de windmolens zijn. Maar ik denk wel dat eigenlijk elk percentage te laag is om de leefbaarheid te compenseren. Het deel moet dan wel jaarlijks zijn en niet eenmalig een bedrag storten.

- ***Wat zal dan de betrokkenheid zijn van de investeerder?***

Ik denk dat het een kwestie is of ze betrokken willen zijn. Ik kan me voorstellen dat de exploitant zegt dat het hun geld is en dat ze dan wel willen weten wat ermee gedaan wordt. Dit zou dan kunnen in een jaarverslag of dat ze wel meebeslissen met bepaalde randvoorwaarden.

– ***Heeft u verder nog opmerkingen?***

Ik denk dat in een structuurvisie duidelijk gemaakt moet worden hoe een windmolenpark gerealiseerd gaat worden. Dat daar in staat om welke redenen er windmolens op land moeten komen en dat mensen goed voorgelicht gaan worden. Hier zou je ook draagvlak mee kunnen winnen. Men zal dan een windmolen meer kunnen gaan accepteren. Het is mij dan ook niet duidelijk waarom deze plek gekozen is. Ik denk ook dat als je zomaar een plek aanwijst dat je daar alleen maar weerstand meer krijgt.

Het standpunt van de gemeente is dat als wel blijkt dat het windmolenpark er komt, dan zullen dan burgers wel op één of andere manier tegemoet gekomen moeten worden.

– ***Weet u nog andere actoren die bij het planningsproces betrokken zijn, die ik zou kunnen interviewen?***

Je zou contact op kunnen nemen met de gemeente Delfzijl, daar zijn al windmolens gerealiseerd en ze hebben daar ook een soort van leefbaarheidfonds. Ook zou je Tegenwind N33 nog kunnen gaan spreken.

Interview Tegenwind N33

15 april 2013

- ***Wat zijn, volgens u, belangrijke effecten/ gevolgen van een windmolenpark in het gebied langs de N33?***

Over de gevolgen zijn wel op dit moment wel achter. Toen drie jaar geleden de plannen zich begonnen te ontwikkelen, toen waren wij nog niet zo ervaren en wisten we nog niet echt wat de effecten waren van een windpark. Nu weten we dat een windpark per definitie de woon- en leefomgeving verpest van de mensen. Het gaat dan om een windpark die binnen 2 km van de bewoning geplaatst wordt. Het gekke is dat de mens dan nergens in meegenomen wordt, er zijn wel milieueffectrapportages en overal wordt wel over gerapporteerd, maar de gevolgen van de mens wordt nergens genoemd. Deze gevolgen zijn dan een verandering in de leefbaarheid en woonomstandigheden van mensen. Ook laagfrequent geluid speelt een belangrijke rol, waarbij gezondheidsklachten mogelijk kunnen zijn. We weten steeds meer over de gevolgen van windmolens. Deze gevolgen heeft de overheid en de initiatiefnemers ons nooit vertelt. Ik kan iemand die gewoon in zijn auto slaapt, omdat hij gewoonweg te veel last heeft van de overlast van windmolens. Je wilt gewoonweg mensen geen overlast, in wat voor vorm dan ook, bezorgen. De mens telt niet, alleen het geld is het enige wat telt.

- ***Heeft u al veel reacties gehad over het beoogde windpark N33? En zijn deze reacties dan vooral negatief of positief?***

Men komt nu achter wat de gevolgen zijn en de reacties zijn dan vooral negatief. Mensen over de hele wereld geven bijvoorbeeld op YouTube aan dat hun omgeving heel prettig was om in te wonen. Maar door de windmolens is de bevolking verdeeld, omdat de één voor en de ander tegen windmolens is. Mensen die echt overlast hebben, houden dit ook voor 20 jaar lang. Maar men heeft er gewoonweg geen begrip voor, want ze zeggen dan dat de windenergie belangrijk is voor de toekomst. Ik was eerst ook geen tegenstander van windenergie, maar nu echt niet meer. Ik heb in die 2 jaar geleerd dat de windenergie totaal niks bijdraagt aan de CO₂-uitstoot, het neemt zelfs toe. Want als er geen wind is, dan draaien de kolencentrales. Windenergie is dan ook een oplossing in de marge. Net als zonne-energie brengt windenergie maar een klein deel van de totale energie op. Een ander probleem is als de zon niet schijnt en er geen wind is, heb je een andere energiebron nodig. We lopen hier in Nederland dan ook achter op andere landen, zoals in Duitsland en Denemarken. Daar is men er allang achter dat zonne- en windenergie niet de goede manier is. China en India zijn bijvoorbeeld weer begonnen met het bouwen van Thoriumcentrales. Thorium is veel vriendelijker dan kernenergie. Het is ook dan ook niet nieuwe, maar er konden geen kernwapen van gemaakt worden. Toen is men er uiteindelijk mee gestopt. Het voordeel is dat er in de wereld voor tienduizenden jaren genoeg thorium is om duurzame energie op te wekken. Dit is een structurele oplossing en daar kan je wat mee.

Met een thoriumcentrale kan geregeld worden hoeveel energie op welk moment opgewekt moet worden. Windmolens draaien lang niet altijd en daarom krijg je vele fluctuaties in het net. Mensen van de RWE zijn hier dan ook helemaal niet gelukkig mee. De controle is er gewoon niet meer, vroeger kon je precies bepalen hoeveel energie nodig was op welke moment. In Duitsland is gebleken dat het energienet soms op 'knappen' stond. Achteraf ging het dan weer net goed. Maar dit komt doordat Duitsland vol staat met windmolens en ook zonnepanelen. Je moet wel begrijpen dat ik geen tegenstander ben van zonne-energie. Als mijn huis goed stond, had ik waarschijnlijk ook zonnepanelen op mijn dak.

- ***Weet u ook wat de algemene/gemiddelde reactie is van de inwoners van de gemeentes Menterwolde en Veendam?***

Een aantal mensen zijn zich gewoonweg nog niet bewust wat hun staat te wachten. Wij zijn vrij actief, maar je merkt gewoon dat mensen denken dat het allemaal wel zal meevallen. In deze regio zijn we ook nog niet geconfronteerd met molens van 200 m hoog. Men heeft dan ook geen flauw idee wat voor overlast zulke molens kunnen veroorzaken.

We zitten hier ook in een krimpgebied, dat wordt dan ook bevestigd door een dergelijk windpark. Het rare eraan is dan eigenlijk niemand snapt dat er juist een windpark moet komen langs de N33. Toen windparken ter sprake kwam in de provincie, zei men toen dat een windpark langs industrieel gebied moest. Men dacht toen ook dan vanaf de A7 tot en met Bareveld vol zou staan met industrie, maar dat is nooit het geval geweest. Als ik in Den Haag ben en ik laat het kaartje zien van het zoekgebied, dan zegt iedereen die ik spreek van hoe kan dit nu een zoekgebied zijn voor windmolens. Dan spreek ik met mensen van de Tweede Kamer, IenM en van EZ. Veendam is een dichtbevolkte plaats in Oost-Groningen en daar moet dan een windmolenpark gerealiseerd worden, dat kan toch eigenlijk niet. Er zijn veel meer gebieden in de provincie Groningen die veel beter waren geweest. Maar het is nu eenmaal bepaald en er wordt niet meer van dit gebied afgeweken. We hebben toen ook een dorpsvisie gemaakt, maar daar is niet naar geluisterd. En dat is apart, want het was een burgerinitiatief van onderaf. Waarbij blijkt dat zoiets beter werkt, dan om zomaar iets Top-down te plannen. En er wordt dan alleen maar gekeken naar de belangen van de windmolenboeren, die daar gewoon veel geld voor krijgt.

- ***Wat zijn volgens u alternatieve manieren om energie op te wekken?***

Mijn mening is dat we gewoon thoriumcentrales moeten hebben in Nederland. Je moet dan ook niet kijken naar biomassacentrales en windmolenparken, deze manieren van energie opwekken zijn gewoon gerommel in de marge. Uit onderzoek is gebleken dat de besparing van energie op dit moment heel belangrijk is voor het milieu. Kijk waar bezuinigd en bespaard kan worden, daar haal je de meeste winst mee.

- ***Mensen zijn meestal niet al te positief over een windmolenpark die in hun directe omgeving gerealiseerd gaat worden. Maar stel dat het zeker is dat de windmolens er komen. Vindt u het belangrijk deze negatieve perceptie te verbeteren en om zo draagvlak of acceptatie te verhogen onder de lokale bevolking voor de windmolens?***

Dat vinden wij als protestgroep niet. Wij willen de windmolens niet in het zoekgebied hebben. Onze mening is dan ook laat je niet overtuigen door de mooie praatjes van de initiatiefnemers. Draagvlak is er niet voor de windmolens en dat zal er ook niet komen. Als je dus als burger een korting op je energie rekening accepteert of een andere vorm van compensatie of participatie, dan ga je eigenlijk met de plannen akkoord om de windmolens te plaatsen. Maar dan zit je 20 jaar lang met geluidsoverlast, waardedaling van je woning en met je onverkoopbare woning. Dat weegt natuurlijk niet op tegen een energiekorting of andere manieren.

Een medestudent heeft onderzoek gedaan naar verschillende mogelijkheden om draagvlak te creëren/vergroten onder de lokale bevolking voor windenergie. Als case heeft hij het windmolenpark de Drentse Monden gebruikt. Uit de gehouden enquête, onder de lokale bevolking, blijkt dat mensen positief waren tegenover 2 potentiële manieren. Één van deze manieren was dat directe omwonenden een korting op de energierekening kregen, dus een soort van compensatie.

- ***Wat vindt u ervan om een energiekorting toe te passen in het gebied?***

Nee, ik ben tegen een energiekorting. Men probeert dan als het ware draagvlak te kopen. Ook al zou dan een paar duizend euro beschikbaar zijn voor het zwembad in Meeden. Mensen blijven gewoon de komende 20 jaar overlast houden van die windmolens en dat weegt natuurlijk niet tegen elkaar op. De kracht van dit gebied is de rust en de ruimte en met die windmolens wordt dit als het ware verpest. En bovendien stimuleer je eigenlijk de krimp maar, mensen willen hier dan niet meer wonen.

Als windenergie nu echt wat zou opleveren, dus dat het substantieel bijdraagt aan de energieopwekking, dan zou het misschien anders zijn. Maar dat is in dit geval helemaal niet van belang.

Mensen zeggen dan soms dat je de windmolens in zee moet zetten, want Nederland is te dichtbevolkt om windmolens op land te hebben. Het landschap moet ook niet verpest worden met windmolens, mede omdat het gaat om een periode van 20 jaar of langer. Het probleem van windmolens op zee, is dat het weer te duur is. Mijn mening is gewoon dat je niet aan windmolens moet beginnen. Ik ben erg voor 'groen' en wat je daarvoor kunt doen moet je ook doen. Richt je bijvoorbeeld op besparing van energie.

Ik denk ook dat vele dingen zijn tegengehouden door bepaalde belangen. Zo kan men allang waterstof gebruiken als energiebron, maar daar is tot op heden nog niet veel meegedaan. En als de fossiele brandstoffen op een bepaald moment op zijn, dan weet de mens zich daar wel weer uit te redden, dat is in het verleden wel gebleken.

– ***Bent u dan altijd tegen windenergie?***

Nee, dat niet, in het begin was ik dat vooral niet. Toen wij opgericht zijn waren wij vooral tegen de plek waar de windmolens zouden komen en dat is nog steeds ons uitgangspunt. We vinden gewoon dat de windmolens dan te dicht bij de bevolking geplaatst worden. Er zijn genoeg plekken in de provincie die een veel betere locatie waren geweest. Ik snap dan ook niet waarom dan juist voor deze plek is gekozen. Ik heb dan ook nog niemand gehoord die gelukkig is met deze plek. Mijn grootste frustratie is dan ook dat je als burger niet gehoord wordt.

Een windfonds was de andere mogelijkheid waar mensen positief over waren. Een fonds wordt dan opgericht waardoor bepaalde activiteiten en/of doelen voor de omwonenden mogelijk gemaakt kunnen worden. Waar een energiekorting alleen op het individu gericht, wordt bij een windfonds het windmolenpark onderdeel van het gebied, om zo de acceptatie te verhogen onder de lokale bevolking.

– ***Wat vindt u ervan om een windfonds toe te passen in het gebied?***

Dat vind ik ook geen goed alternatief. Als jij iets ondertekent voor een vorm van compensatie en/of participatie dan ben je gewoon je planschade kwijt. Je weet gewoon niet hoeveel overlast je van een windmolen kunt krijgen en als je dan met iets akkoord gaat, dan kan je daar later niks meer aan doen. Als ik een auto koop, dan ga ik ook eerst goed op internet kijken wat nu precies een goede keuze voor mij is. Bij windmolens weet je ook niet hoe je woning ten opzichte van een windmolen staat en hoeveel overlast je krijgt. Dat ligt dan natuurlijk ook aan wat voor type windmolen het worden en hoe de wind op een bepaald moment blaast.

Je moet dan als omwonende ook niet beginnen aan een energiekorting en/of een windfonds, dan weet je niet wat je doet. De leefbaarheid wordt zodanig aangetast, dat je niet aan zoiets moet beginnen.

– ***Heeft u verder nog opmerkingen?***

Ik vind gewoon dat als zoiets gerealiseerd moeten worden, doe het dan van onder op. Burgers kunnen dan samenwerken en dat zorgt voor veel meer draagvlak. In het begin zei ik ook om vanuit ons zelf windmolens te plaatsen in het gebied, maar dan wel zo dat we er geen overlast van hebben. Ik moet toegeven dat ik er toen nog niet veel van af wist, maar er zijn ook allerlei andere initiatieven die wel goed kunnen werken in dit gebied, neem bijvoorbeeld aardwarmte.

Interview KDE Energy

5 april 2013

- ***Heeft u al veel reacties gehad over het beoogde windpark N33? En zijn deze reacties dan vooral negatief of positief?***

Er zijn al veel reacties geweest over het windpark. We zijn dan ook al meer dan 10 jaar met de ontwikkeling bezig en dan praat je ook met veel mensen. Één van de eerste stappen van ons, was het praten met grondeigenaren. Uit deze gesprekken kwam vaak naar voren dat de grondeigenaren het wel interessant vonden. Nadat je dan bepaalde grondrechten hebt, ga je met de gemeentes praten. Dan wordt het verhaal wel wat anders, de gemeentes moeten dan ook uitleggen aan de lokale bevolking waarom ze dan misschien voor een windpark gaan kiezen. Een voordeel van een windpark is dat ze er financieel wel beter van kunnen worden. De laatste jaren horen we dan vooral de tegenstanders en dan vooral de protestgroep tegenwind N33. Ze zijn heel actief bezig en je ziet dan ook verscheidende spandoeken langs de weg. Maar je spreekt ook wel met mensen in de gemeentes die de windmolens wel mooi vinden of mensen die er geen mening over hebben. Mensen vinden het soms fijn dat ze in een regio wonen die als het ware 'groen' aan het worden is. De tegenstanders hoor je wel het meest, in de media hoor je dan ook vooral de negatieve reacties.

- ***Wat zijn, volgens u, belangrijke effecten/ gevolgen van een windmolenpark in het gebied langs de N33?***

Voor de gemeente kunnen windmolens extra geld opbrengen om zo in bepaald faciliteiten te investeren. De regio Oost-Groningen heeft wat te maken met krimp en kan dan met extra geld bepaalde voorzieningen gaan behouden of juist gaan realiseren.

Stel als de windmolens er gaan komen en je gaat beginnen met de bouw ervan, dan is er gelijk een impact op de omgeving. Zeker omdat het wel een groot windpark is, kan de bouw ervan wel wat tijd in beslag nemen. Je moet fundering realiseren, wegen gaan aanleggen, bekabeling aanleggen en uiteindelijk ook de bouw van de windmolens. Om dit allemaal te gaan doen, is veel transportbeweging nodig in het gebied en mensen zullen dit dan ook zien.

En uiteindelijk als de turbines er staan, zijn ze gewoon groot en je kunt ze niet verstoppen. Nu is de mening van elk mens weer anders, maar ze gaan gewoonweg impact hebben op de omgeving. We gaan wel ons best doen om de impact zo minimaal mogelijk te houden. We gaan binnenkort ook informatieavonden organiseren om te laten zien wat de verschillende mogelijkheden zijn. Uit deze mogelijkheden moet uiteindelijk wel een opstellingvariant gekozen worden. We willen dan een variant hebben met de minste effecten op de omgeving. De effecten waar naar gekeken worden zijn bijvoorbeeld: flora en fauna, geluid, slagschaduw, veiligheid etc. We willen dan ook niet de grens opzoeken. Als blijkt uit de milieueffectrapportage dat je een bepaald aantal meter van de bewoning af moet zitten, dan willen we liever die grens wat ruimer nemen. We willen dan liever ook geen windmolens die dicht bij de bewoning gaan staan. Ook willen we graag een bepaald structuur in het landschap hebben, dat het zeg maar niet een chaos wordt van windmolens.

- ***Weet u ook wat de algemene reactie is van de inwoners van de gemeentes Menterwolde en Veendam?***

Dat zou ik op dit moment niet echt weten, soms praat je met mensen negatief zijn. Maar soms praat je wel eens met mensen die positief of juist neutraal zijn.

- ***Mensen zijn meestal niet al te positief over een windmolenpark die in hun directe omgeving gerealiseerd gaat worden. Vindt u het belangrijk deze negatieve perceptie te verbeteren en om zo draagvlak te creëren onder de lokale bevolking voor windenergie?***

We weten gewoon dat een windpark een impact kan hebben op de lokale omgeving en dat we waarschijnlijk de tegenstanders niet kunnen compenseren. Maar we willen gewoon een gebaar maken naar de lokale bevolking. Draagvlak is daarom voor ons erg van belang. We zijn dan ook al een lange tijd bezig hoe we dat het beste kunnen doen. Daar zijn informatieavonden dan een voorbeeld van, maar misschien ook een vorm van financiële participatie, maar daar is nog onderzoek voor nodig. Ons doel van de informatieavonden is niet dat we daar draagvlak willen creëren, maar gewoon om transparant te zijn. Eigenlijk gewoon om te laten zien wat voor varianten er allemaal onderzocht zijn. We willen wel draagvlak creëren onder de bevolking en zijn daarom ook bezig met de mogelijkheden hiervan. Hierbij zou gedacht kunnen worden aan een korting op een energierekening en/of een leefbaarheidfonds. We willen dan ook op korte termijn een keuze hierin gaan maken. We gaan dan ook een korte enquête proberen te houden in de gemeentes. Zo kan gekeken worden wat voor gevoel er heerst in de omgeving en dat wij daar aan kunnen werken.

- ***Wat zijn dan, volgens u, de voordelen om draagvlak te creëren voor windenergie?***

Begrip en het feit dat je betrokken bent vinden wij heel belangrijk. Begrip kan je creëren door informatie te verstrekken. En betrokkenheid kan je misschien bereiken door mensen te laten participeren of op een andere manier.

- ***Wat kunnen potentiële oplossingen zijn om draagvlak onder de lokale bevolking te creëren?***

Die oplossingen zijn heel divers, op dit moment zijn we bezig met een viertal opties. De opties variëren dan van het uitgeven van obligaties, korting op je energierekening, dat mensen een stukje windmolen kunnen kopen of een soort van een leefbaarheidfonds. Het belangrijkste is om te weten wat de lokale bevolking van de verschillende manieren vindt.

Een medestudent heeft onderzoek gedaan naar verschillende mogelijkheden om draagvlak te creëren/vergroten onder de lokale bevolking voor windenergie. Als case heeft hij het windmolenpark de Drentse Monden gebruikt. Uit de gehouden enquête, onder de lokale bevolking, blijkt dat mensen positief waren tegenover 2 potentiële manieren. Één van deze manieren was dat directe omwonenden een korting op de energierekening kregen, dus een soort van compensatie.

- ***Wat vindt u ervan om een energiekorting toe te passen in het gebied?***

Het is één van de mogelijkheden. Maar het is lastig om nu te bepalen hoe je zo iets opzet, we kunnen ook niet op voorhand bepalen hoeveel procent korting mensen kunnen krijgen. Maar we vinden nogmaals belangrijk wat de mensen zelf graag willen.

- ***Stel als een energiekorting toegepast zou worden in het gebied. Zal dan de afstand bepalend zijn van hoeveel korting directe omwonenden krijgen? Hiermee wordt bedoeld dat iemand die dichterbij een windmolen woont dan ook meer korting zal krijgen op zijn energierekening.***

Daar hebben we wel al ideeën over. Dat je bijvoorbeeld kijkt naar verschillende postcodegebieden en dan gaat kijken hoeveel huishoudens er per postcodegebied zijn. Zo kun je soort van schillen om het windpark maken. Dat als je dichterbij het windpark woont, dat je dan ook een hogere korting krijgt. De afstand is dan bepalend voor de korting. Maar dat zijn ideeën die wel concreter moeten worden.

Een windfonds was de andere mogelijkheid waar mensen positief over waren. Een fonds wordt dan opgericht waardoor bepaalde activiteiten en/of doelen voor de omwonenden mogelijk gemaakt kunnen worden. Waar een energiekorting alleen op het individu gericht, wordt bij een windfonds het windmolenpark onderdeel van het gebied, om zo de acceptatie te verhogen onder de lokale bevolking.

- **Wat vindt u ervan om een windfonds toe te passen in het gebied?**

Ik denk dat dit best interessant kan zijn. Misschien ook wel dat als er faciliteiten gaan wegvallen en dat deze faciliteiten ondersteunen kunnen worden. Dat een zwembad misschien dichtgaat, maar dat je die dan kan gaan redden. Op dit moment zou ik dan ook graag weten wat er speelt onder de bevolking.

Bij een windfonds zou gebruik gemaakt kunnen worden van de gebiedsgerichte benadering, waarbij het belangrijk is om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren van het gebied. Om een windfonds goed te laten functioneren in het gebied is dan een publiek-private samenwerking (PPS) is van belang.

- **Hoe staat u tegenover een publiek-private samenwerking? Zal een dergelijk samenwerking goed kunnen werken in deze regio?**

Ik denk dat een dergelijke samenwerking wel kan gaan werken.

Voor een windfonds zijn er verschillende vraagstukken die van belang zijn om een windfonds goed te laten functioneren in de regio. Waarbij het belangrijk is om uw mening te weten.

- **Wie zal de beheerder zijn van het windfonds?**

Ik denk dat het best is om een stichting op te richten met een bestuur. Je zou het dan een duurzaamheidsfonds of een leefbaarheidfonds kunnen noemen.

- **Voor welke doeleinden wordt het windfonds ingezet? Zal het fonds ingezet worden om bepaalde belangen van de lokale bevolking te realiseren of om andere sociaal economische activiteiten te stimuleren?**

Je zou kunnen denken aan een speelplaats te plaatsen voor kinderen in een bepaald wijk of dorp, maar dat is eigenlijk aan de bewoners. Maar je ze ook kunnen denken aan zonnepanelen. Dat je mensen stimuleert om zonnepanelen te plaatsen, dat bijvoorbeeld de ontwikkelingskosten betaald worden vanuit het fonds. Ook zou gedacht kunnen worden dat er energieadviseurs langs de huizen gaan, zodat mensen dan kunnen besparen op hun energierekening. Dat je met zijn allen duurzaam wordt, dat is wel leuk.

- **De vertrouwenschaal van het windfonds, dus hoe wordt met het geld omgegaan? Hebben de inwoners van het gebied zeggenschap?**

Ja, we vinden belangrijk dat mensen juist zeggenschap hebben. Dat bepaald doeleinden gemeenschappelijk gedragen worden om zo de leefbaarheid te verbeteren van de omgeving.

- **Hoe zal het schaalniveau van het windfonds eruit zien? Zal een windfonds opgericht moeten worden per dorp of wijk, per gemeente of voor het hele gebied langs de N33?**

Ik denk dat Veendam andere ideeën heeft dan andere woonkernen, wat mij betreft lijkt me het niet handig om een fonds op te stellen voor het hele gebied. Aan de andere kant wordt de pot dan wel kleiner als je het fonds gaat verdelen onder meerdere gebieden. Het ligt er dus ook aan wat de mensen met het fonds willen gaan doen en wat de behoefte van de mensen is.

- ***Wat zal dan de afbakening van het gebied worden? Zullen ook dorpen profiteren van een windfonds, terwijl ze misschien geen hinder ondervinden van de windmolens?***

Het is geen formeel antwoord, maar dat zou wat mij betreft minder de voorkeur hebben. Het gebaar moet eigenlijk gaan waar ook de meeste hinder is van de windmolens. D

- ***Wat voor een deel van de opbrengst van de windmolens zal dan gestort kunnen worden in het windfonds?***

Daar hebben we wel al over nagedacht, maar het hangt er natuurlijk vanaf hoeveel windmolens wij kunnen gaan bouwen en hoeveel geld we dan kon stoppen in een bepaald fonds. We kunnen dan ook geen percentage noemen. Maar duidelijk is wel dat hoe beter een park werkt, dan kan je ook meer gaan geven aan bepaald fonds.

- ***Wat zal dan de betrokkenheid zijn van de investeerder?***

Ik denk dat we dan wel bepaalde randvoorwaarden willen gaan meegeven waar de bestedingen dan aan moeten voldoen. Het liefst willen we dat dingen gerealiseerd gaan worden die wel in een bepaald opzicht duurzaam zijn.

- ***Weet u nog andere actoren die bij het planningsproces betrokken zijn, die ik zou kunnen interviewen?***

Ik zou met Tegenwind N33 gaan praten.

Interview gemeente Delfzijl

16 april 2013

- *Wat is de mening van de gemeente Delfzijl over windmolenparken, toen bleek dat Delfzijl een zoekgebied was voor windmolens in de provincie?*

De mening binnen de gemeente over het zoekgebied was in het begin erg wisselend. De invloed van de gemeente is relatief beperkt, omdat vanuit de provincie Delfzijl als zoekgebied aangewezen is voor windenergie. De twee andere zoekgebieden voor windenergie zijn de Eemshaven en het gebied langs de N33. In dit rijtje vind ik N33 wel een beetje dubieus en dat merk je ook aan de gemeentes Menterwolde en Veendam, maar het is wel een heldere keus van de provincie om alleen deze drie plekken aan te wijzen als zoekgebied voor windmolens. Zo houdt je de rest van de provincie als het ware open. Met dit onderwerp gaat het heel sterk over emoties en niet zozeer wat rationeel het best is. Je ziet eigenlijk overal wel dat iedereen voor groene energie is, maar dat mensen liever niet dicht bij een windmolen willen wonen. De provincie Groningen is in die zin wel heel consistent, ze hebben drie gebieden aangewezen om windmolens te kunnen plaatsen. En met deze drie zoekgebieden wil de provincie de doelstelling halen.

Om even op je vraag terug te komen, in Delfzijl was de politiek in het begin heel erg verdeeld, omdat men ook wel de voordelen zag, maar ook wel de nadelen van windmolens. Uiteindelijk zijn er vergunningen uitgegeven en is een gedeelte van het windpark gerealiseerd, maar er was op dat moment niet voldoende draagvlak om het hele gebied in te vullen. Toen ik hier aan het werk kwam was er al jarenlang discussie over de invulling van de Schermdijk, waarbij het plan was om daar twintig windturbines. Dit plan is uiteindelijk aangenomen met 11 tegen 10 stemmen in de gemeenteraad, dus met een minimale meerderheid. Dat was veel gedoe en discussie en zo wilden we het niet meer, want er moesten ook nog andere gebieden ingevuld worden. Toen hebben we gezegd hoe we het draagvlak konden vergoten bij de gemeenteraad en bij de bevolking. Daar hebben we een kapstop voor gezocht in de vorm van het hele duurzaamheidsbeleid. Wat kunnen we in de gemeente Delfzijl aan duurzaamheid doen. Ooit hebben we als doelstelling gehad dat 5% van onze energieopwekking, duurzaam moet zijn. Toen inzichtelijk is gemaakt wat we precies doen aan duurzaamheid, bleek wel al dat we die doelstelling hadden gehaald. Delfzijl heeft ook, mede door de industrie, een energieverbruik die groter is dan de stad Groningen. Die 5% hadden we dan wel gehaald door bijvoorbeeld windenergie en biomassa, maar op kleinschalig niveau deden we eigenlijk nog niet veel.

Uiteindelijk was de gemeenteraad enthousiast over de mogelijkheden van duurzaamheid in Delfzijl. We hebben wind hier ook aan gekoppeld, omdat we een windrijk gebied zijn en we nu ook eenmaal aangewezen zijn als zoekgebied. Er zijn dus kansen voor duurzaamheid. Voor 2010 was de gemeente ook autonoom, dat wil zeggen dat alleen de gemeenteraad kon beslissen of een bestemmingsplan werd gewijzigd ten behoeve van windenergie. Dus als de gemeenteraad iets niet wilde, dan gebeurde het ook niet. Na 2010 kan het Rijk het heft in handen nemen als het gaat om windparken van meer dan 100 MW. Het Rijk is dan bevoegd en die verleent dan ook de vergunningen en kan het bestemmingsplan wijzigen. Dat is hier niet het geval, omdat het deelprojecten zijn die minder dan 100 MW opleveren. Het is eigenlijk per toeval gebeurd dat het deelgebieden zijn geworden. Onder de 100 MW kan de gemeente wel de bestemmingsplannen vaststellen, maar de provincie verleent dan de vergunningen. Als de gemeente dan zegt we willen dat niet doen, dan kan de provincie alsnog de bestemmingsplannen vaststellen als het past binnen het beleid. We zijn als gemeente dus niet meer autonoom en dan kan of de provincie of het Rijk de bestemmingsplannen vaststellen en dan overkomt het je als gemeente en dan moet je maar afwachten. Dit is dus bij het windpark N33 gebeurd. Wij hebben de keuze gemaakt om wel mee te werken. Het is dan zeker dat er een

windmolenpark komt, maar je kunt wel meesturen in bepaalde dingen. Zo is er eigenlijk bestuurlijk draagvlak gecreëerd en we zijn dan ook druk bezig met de andere deelgebieden.

- ***Is die mening ook veranderd ten opzichte van windparken?***

We zijn op de plannen voor windmolens gaan inspelen, om zo het draagvlak van de gemeenteraad proberen te vergroten.

- ***Wat zijn, volgens u, belangrijke effecten/ gevolgen van een windmolenpark?***

Geluidsoverlast en slagschaduw zijn eigenlijk de belangrijke vormen van overlast bij windmolens. Bij 500 meter afstand van een windmolen, dan heb je eigenlijk geen geluidshinder meer van de windmolen. Dan hoor je ze eigenlijk niet meer, dat ligt natuurlijk ook wel aan de windrichting. Slagschaduw kan ook hinderlijk zijn, maar daar hebben we nog geen mensen over gehoord. De molens in deze gemeente zijn ook zo geplaatst dat ze niet te dicht bij de bewoning staan. Andere punten die je vaak hoort van tegenstanders zijn: uitzicht, horizonvervuiling, aantasting van het landschap, negatieve invloed op recreatietoerisme en waardedaling van de huizen. Dat zijn eigenlijk algemene bezwaren.

- ***Heeft de lokale bevolking overlast van de windmolens?***

Dat weten we eigenlijk niet exact, maar we krijgen weinig klachten. We hadden eerst wel een tegenbeweging vanuit de bevolking, die zich ook lang heeft verzet, maar die is inmiddels opgeheven. We hebben wat dat betreft ook weinig tegenstand. Maar om windmolens te kunnen realiseren hebben we als gemeente wel gezegd, dat er een maatschappelijke bijdrage moet komen. De ontwikkelaar van de windmolens moet dan een bijdrage leveren aan lokale projecten, want er zijn lasten ten opzichte van de windmolens. We hebben het nog niet nader ingevuld en zijn hier dan ook druk mee bezig. We willen de bijdrage koppelen aan een lokaal duurzaamheidsfonds. Hier willen de dan ook kleinschalige duurzaamheidsprojecten mee realiseren. Alleen is dat nog niet uitgewerkt, maar er is veel mogelijk. We willen dan ook concrete afspraken maken met de ontwikkelaar over de bijdrages, die we dan ook specifieke projecten koppelen. Zodat we ook kunnen laten zien aan de bevolking, wat we ervoor terug hebben gekregen. Je kunt het zien als omkoping, maar je kunt ook denken van dat je anders niks krijgt. Juridisch gezien hoeven de ontwikkelaar het niet te doen, je vraag immers ook niet aan elk bedrijf die zich in de gemeente wil vestigen een bijdrage te leveren. We zijn eigenlijk allang blij dat het werkgelegenheid oplevert. Zo willen we eigenlijk draagvlak creëren, bij zowel de gemeenteraad als de bevolking.

- ***Mensen zijn meestal niet al te positief over een windmolenpark die in hun directe omgeving gerealiseerd gaat worden. Vindt u het belangrijk deze negatieve perceptie te verbeteren en om zo draagvlak te creëren onder de lokale bevolking voor windenergie?***

Het is belangrijk om lokaal draagvlak te hebben voor bepaalde projecten. Om die reden hebben wij er ook mee ingestemd dat we wel mee willen werken aan de windmolenparken, want anders zou de provincie die taak over kunnen nemen. Nu kunnen we nog sturen in bepaalde dingen.

- ***Wat zijn dan, volgens u, de voordelen om draagvlak te creëren voor windenergie?***

Het is belangrijk dat de lokale bevolking achter de plannen van de gemeente Delfzijl staat.

- ***Wat kunnen potentiële oplossingen zijn om draagvlak onder de lokale bevolking te creëren? En welke oplossingen zijn gebruikt in de gemeente Delfzijl?***

Dat we een bepaald bedrag krijgen om doeleinden voor de lokale bevolking te realiseren, om zo de leefbaarheid te verbeteren in de gemeente.

Een windfonds was een mogelijkheid waar mensen positief over waren. Een fonds wordt dan opgericht waardoor bepaalde activiteiten en/of doelen voor de omwonenden mogelijk gemaakt kunnen worden. Waar een energiekorting alleen op het individu gericht, wordt bij een windfonds het windmolenpark onderdeel van het gebied, om zo de acceptatie te verhogen onder de lokale bevolking.

- ***Wat vindt u ervan om een windfonds toe te passen in het gebied?***

We vinden het heel belangrijk dat de ontwikkelaars aan bijdrage leveren aan de lokale bevolking.

Bij een windfonds zou gebruik gemaakt kunnen worden van de gebiedsgerichte benadering, waarbij het belangrijk is om de ruimtelijk kwaliteit te verbeteren van het gebied. Om een windfonds goed te laten functioneren in het gebied is dan een publiek-private samenwerking (PPS) is van belang.

- ***Hoe staat u tegenover een publiek-private samenwerking? Zal een dergelijk samenwerking goed kunnen werken in deze regio?***

Ja, we hebben een goede verstandhouding met elkaar. Men is ook blij over de houding van de gemeente. Dat er dus draagvlak gecreëerd is in de gemeenteraad en dat we een meewerkende positieve houding hebben. Alleen weet je natuurlijk nooit wat de toekomst ons gaat brengen, want een nieuwe raad kan er weer anders tegen aankijken. Het is en blijft een gevoelig onderwerp. Door deze goede verstandhouding krijgen we denk ik meer voor elkaar, dan als de samenwerking niet zo goed was.

Voor een windfonds zijn er verschillende vraagstukken die van belang zijn om een windfonds goed te laten functioneren in de regio. Waarbij het belangrijk is om uw mening te weten.

- ***Voor welke doeleinden wordt het windfonds ingezet? Zal het fonds ingezet worden om bepaalde belangen van de lokale bevolking te realiseren of om andere sociaal economische activiteiten te stimuleren? .***

Dat is nog niet helemaal uitgewerkt en daar gaan we op korte termijn mee aan de slag. Het uitgangspunt is dat het ten behoeve van de bevolking is. Maar je zou ook de lokale economie met het fonds kunnen versterken om mensen weer aan het werk te krijgen. We hebben altijd wel al gezegd dat het ten behoeve van andere duurzame projecten moet zijn. Alleen willen we dat wat breder gaan interpreteren. Als bijvoorbeeld blijkt dat een supermarkt of een voetbalvereniging zich niet overeind kan blijven, dan sluiten we niet uit dat we die dan helpen met het fonds. Hier speelt krimp een belangrijke rol en als je dan voorzieningen overeind kunt helpen, dan kan je dat in principe ook duurzaam noemen. Het is dan ook lastig wat precies duurzaam is. We willen wel concrete afspraken maken met de projectontwikkelaars. Bij het eerste windpark kregen we een bedrag voor zijn totaliteit, maar nu willen we bijvoorbeeld een bepaald bedrag per jaar.

- ***Wie zal de beheerder zijn van het windfonds?***

Dan zal er bijvoorbeeld een stichting opgericht moeten worden. De ontwikkelaars willen graag zien dat het geld ergens naar toe gaat, waar het ook voor bedoeld is. En niet om het begrotingstekort van de gemeente aan te vullen.

- ***Wat zal dan de betrokkenheid zijn van de investeerder?***

Dat moet in overleg nog verder uitgewerkt worden. De ontwikkelaars willen wel dat het geld ten behoeve van de lokale bevolking komt. Dat bepaalde projecten gerealiseerd gaan worden en dat ze ook kunnen laten zien dat ze graag het draagvlak willen verhogen onder de lokale bevolking.

- ***De vertrouwenschaal van het windfonds, dus hoe wordt met het geld omgegaan? Hebben de inwoners van het gebied zeggenschap?***

Het is belangrijk dat de inwoners zeggenschap hebben. Daar gaan we ook met de dorpen en wijken in de gemeente in overleg. We willen dan graag horen wat de ideeën zijn onder de bevolking om de leefbaarheid te vergroten. Hiervoor willen we dan niet met individuele burgers praten, maar met dorpsbelangen.

- ***Hoe zal het schaalniveau van het windfonds eruit zien? Zal een windfonds opgericht moeten worden per dorp of wijk, per gemeente of voor het hele gebied langs de N33?***

We vinden dat de hele gemeente ervan moet gaan profiteren, maar misschien leggen we het accent op de dorpen die het meest overlast kunnen gaan hebben. Dat moet eigenlijk allemaal nog uitgewerkt worden. Het zal ook een goed idee zijn om een subsidie te geven voor zonnepanelen en dan moet je de hele gemeente eigenlijk deze kans gunnen.

- ***Wat zal dan de afbakening van het gebied worden? Zullen ook dorpen profiteren van een windfonds, terwijl ze misschien geen hinder ondervinden van de windmolens?***

Het liefst zien we dat de hele gemeente mee profiteert.

- ***Wat voor een deel van de opbrengst van de windmolens zal dan gestort kunnen worden in het windfonds?***

Daar zijn we nog over in onderhandeling